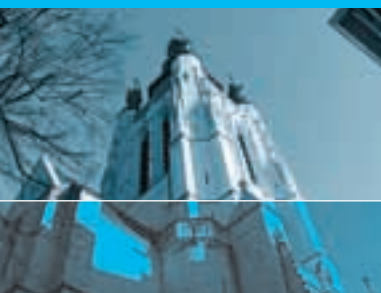

Stadsmonografie Kortrijk

2003

Uitgave van

Project Stedenbeleid
Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. 02 553 40 38
fax 02 553 40 31

Opgemaakt door

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster
Directeur-generaal

Depotnummer

D/2003/3241/122

Productie

LS-Communication, Sint-Niklaas

Druk

Enschedé Van Muyswinckel, Evere

Stadsmonografie **Kortrijk**
2003

Leeswijzer	1
1 Inleiding	5
Historische situering	5
Geografische ligging	9
Bevolkingsevolutie	11
2 Een bereikbare stad?	13
Mobiliteit	15
Bestaande lijninfrastructuur	15
Mobiliteitsplan	15
Openbaar vervoer	15
Parkeerbeleid	17
Verkeerstellingen	19
Diensten	21
De gemeentelijke dienstverlening	21
Flexibele uren – virtuele bereikbaarheid	23
Website en digitaal loket	25
3 Een bruisende stad?	27
Demografisch	29
Natuurlijke loop	29
Migraties	31
Verhoudingen van de leeftijdscategorieën	33
Vreemdelingen	37
Economie	39
Nijverheid	39
Diensten	41
Bruisende economie?	43
Startende bedrijven en faillissementen	43
Tewerkstelling in nieuwe bedrijven	45
Toerisme	47
Verblijfstoerisme	47
Dagtoerisme	47
Sport en cultuur	49
Gebruikers van de gemeentelijke sportaccommodatie	49
Jongeren in jeugdbewegingen en/of sportclubs	51
Culturele participatie	51
Participatie aan en aanbod van podiumkunsten, exposities en educatieve activiteiten	55
Sociale ontmoetingsruimten	57
4 Een veilige en gezonde stad?	59
Verkeersveiligheid	61
Verkeersongevallen	61
Ernst van de verkeersongevallen	61
Zwakke weggebruikers	67
Zwakke weggebruikers per categorie	69
Criminaliteit	73
Aantal geregistreerde feiten	73
Criminaliteitsgraad	73
Criminaliteit naar hoofdruimten	75
Eigen beleving	77
Algemeen onveiligheidsgevoel	77
Mijdingsgedrag	79
Gezondheid	83
Mortaliteitsratio's	83

5 Een leefbare stad?	85
Wonen	87
Verkoopprijs bouwgrond	87
Verkoopprijs woningen	87
Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten	91
Inkomen	93
Mediaaninkomen	93
Inkomensverdeling	93
Spreidingsmaten	95
Leefloners (bestaansminimumtrekkers)	95
Werkloze jongeren	97
Milieu	99
Groene ruimte en recreatief groen	99
Afval	101
Milieuklachten	103
Leefbaarheid van wijken en buurten	105
Verkeer	105
Vermogensdelicten	107
Bedreiging	107
Verloedering	109
Cultureel erfgoed	111
6 Een leidinggevende stad?	113
Onderwijs	115
Secundair onderwijs	115
Hoger onderwijs	117
7 Een participatieve stad?	121
Participatie	123
Samenstelling gemeenteraad	123
Aantal blanco en ongeldige stemmen	123
Bewonersvergaderingen	125
Vrouwen in stedelijke diensten	127
Verkozen vrouwen	127
Bijlage: facetbenadering	129
Verklarende woordenlijst	180
Bibliografie, bronvermelding	182

Leeswijzer

Deze stadsmonografie is een cartografische en sociografische weergave van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van Kortrijk. Deze weergave gebeurt vanuit het oogpunt van de bewoners en de gebruikers. We maken hierbij gebruik van cijfers, statistieken en indicatoren. Meestal zijn deze gebaseerd op objectief meetbare omgevingsfactoren. Maar soms zijn ook meningen, opinies en belevingen opgenomen zoals ook de cijfers van de Veiligheidsmonitor.

Kortrijk wordt zowel doorheen de tekst als in de cijfergegevens steeds vergeleken met Vlaanderen in zijn geheel en met de groep van de dertien Vlaamse centrumsteden: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Deze centrumsteden telden op 1 januari 2002 1.469.275 inwoners. Kortrijk neemt met zijn inwonersaantal van 74.558 5,1% van het inwonersaantal van de centrumsteden voor zijn rekening.

Behalve met Vlaanderen en de centrumsteden worden de cijfergegevens van Kortrijk in de opgenomen tabellen ook vergeleken met een vergelijkbare stad. In het geval van Kortrijk is deze vergelijkingsstad Roeselare met haar 54.688 inwoners.

De meeste opgenomen cijferreeksen beschouwen een periode van tien jaar: 1991–2000. Alle cijfergegevens zijn samengevat rond kwaliteitsstrefwoorden zoals bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Elk hoofdstuk draait rond een trefwoord en gaat uit van de vraag in welke mate Kortrijk aan deze kwaliteit beantwoordt. Hierna worden de thema's die in deze stadsmonografie aan bod zullen komen kort overlopen.

Deze monografie maakt deel uit van een reeks van 13 monografieën over de Vlaamse centrumsteden. Een monografie geeft van een stad een samenhangend beeld en situeert haar ten opzichte van de andere Vlaamse steden en ten opzichte van Vlaanderen in zijn totaliteit. Diverse cijfers en statistieken worden gebundeld in één leesbaar document en de trends die daarin vervat zitten, worden verduidelijkt via aangepaste grafieken, toelichtingen en synthetische beschrijvende statistiek.

Deze reeks is een initiatief van de Vlaamse overheid en wordt aangeboden aan de betrokken steden. De monografieën zijn bedoeld voor zowel beleidsmensen, investeerders, middenveld als geïnteresseerde burgers.

Inleiding

Een inleidend hoofdstuk situeert de stad op historisch, geografisch en demografisch vlak. Hierbij beperken wij ons niet tot de laatste tien jaar maar gaan we verder terug in de tijd, zo mogelijk tot aan het ontstaan van de stad. Dit stelt ons in staat om de huidige gegevens in de juiste context te plaatsen.

Een bereikbare stad?

Steden worden gemaakt en kapot gemaakt door hun bereikbaarheid, wegeninfrastructuur en transport¹. Enerzijds is de ontwikkeling van de stad niet zonder gevolgen voor mobiliteitskeuzen en anderzijds bepalen de mobiliteitskeuzen de toekomstige ontwikkeling van de stad.

Hoe bereikbaar zijn onze steden? Hoeveel verkeer maakt dagelijks gebruik van de toegangswegen tot de stad? Hoe groot is de bereikbaarheid in de steden zelf? Zijn de verschillende transportsystemen op elkaar afgestemd, onder andere via een goed openbaar vervoer en een consequent parkeerbeleid?

Een heel andere vorm van bereikbaarheid betreft de toegankelijkheid van de stedelijke diensten. Zijn de openingsuren klantvriendelijk? Is de kwaliteit van de dienstverlening gegarandeerd? Heeft de stad een ombudsman of kan de bevolking ergens anders met haar klachten terecht? Is de stad ook virtueel toegankelijk? Beschikt de stad over een website? Zijn de stadsdiensten bereikbaar via e-mail?

¹ P. Hall & U. Pfeiffer, *Urban future* 21, London, 2000, p. 261–262, 327–329

Een bruisende stad?

In een bruisende stad hoor je kinderstemmen, is er economische bedrijvigheid, ontmoeten mensen elkaar, doet men samen aan sport en cultuur. Een stad is aantrekkelijk omdat er verrassingen zijn op elke hoek van de straat. Er is niets zo doods als stilte in de stad.

Mensen zijn voortdurend in beweging. De stad is de plaats bij uitstek waar mensen verhuizen: ze komen in de stad wonen en trekken weer weg. Per saldo hebben we lange tijd een stadsvlucht vastgesteld: meer mensen trekken weg dan er binnen komen. Sinds kort is die trend gekeerd. De huishoudens in de stad zijn doorgaans klein. De stad oefent een grote aantrekkingskracht uit op nieuwkomers allerhande: allochtonen, asielzoekers en illegalen. Hoe groot zijn de migratiebewegingen in de stad? Hebben deze een grotere impact op de bevolkingsevolutie dan de natuurlijke loop van de stadsbevolking? En wat zijn de gevolgen van deze bevolkingsevoluties voor de doorstroming op de arbeidsmarkt?

De stad is het centrum van de economische activiteiten van een regio. Voortdurend starten nieuwe bedrijven op maar gaan er ook failliet. De tertiaire sector neemt in belang toe ten nadele van de secundaire sector. De stad wordt meer en meer een centrum van de diensteneconomie. Dit zijn zowel diensten aan bedrijven (verzekeringen, banken) als diensten aan personen (horeca, toerisme). Maar is de stad ook economisch klaar voor de toekomst? Wat is de evolutie van de tewerkstelling in nieuwe economische sectoren?

Wie de nieuwe trends in het culturele leven wil kennen, moet in de stad zijn voor podiumkunsten, tentoonstellingen, educatieve activiteiten. Waar mensen samen wonen, vindt men verenigingsleven, sportactiviteiten en sociale ontmoetingsruimten. Welke accommodaties vinden we hier voor in de stad? Hoe actief is de stad in het culturele veld?

Een veilige en gezonde stad?

2 A.O. Verwey e.a., *Jaarboek Grootstedenbeleid, Assen, 2000*, p.81-83

Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk probleem². Wanneer de burgers gevraagd wordt met welk probleem de overheid zich zeker zou moeten bezighouden, scoort veiligheid al een aantal jaren erg hoog.

Steden worden traditioneel gezien als haarden van criminaliteit en onveiligheid. Dit heeft natuurlijk te maken met armoede, met uitgesproken sociale ongelijkheid, met gebrek aan sociale controle en samenhangsgevoel, met de aanwezigheid van marginale en illegale groepen, met de centrumfunctie van steden, ...

Hoe hoog ligt de criminaliteitsgraad in de steden? Is er een verandering waar te nemen in de frequentie van verschillende delictsvormen? Is er bijvoorbeeld een verschuiving van de vermogensdelicten naar de geweldsdelicten?

Veiligheid heeft ook veel te maken met de eigen gevoelens. Het is best mogelijk dat het aantal misdrijven daalt, maar dat het gevoel van onveiligheid toeneemt. Hoe groot is het onveiligheidsgevoel in de steden? En in welke mate beïnvloedt dit het gedrag van de bevolking? Gaan mensen bepaalde plaatsen of situaties trachten te vermijden?

Een tweede belangrijk aspect van veiligheid is de verkeersveiligheid. Hoeveel verkeersongevallen gebeuren er in de steden? Neemt dit aantal toe of af? Hoe ernstig zijn deze ongevallen? Hoe veilig zijn de zachte weggebruikers, met name de voetgangers, fietsers en bromfietzers?

We gaan ook de gezondheid na van de mensen in de stad. Aan welke ziekten sterven mensen in de stad?

Een leefbare stad?

De ene stad is “leefbaarder” dan de andere. Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waarin het aantrekkelijk is om te komen wonen en te blijven wonen. Belangrijke stimuli hiervoor zijn de bouwgrondprijzen, de prijzen van de woningen en de kwaliteit van de buitenruimten. Daarnaast heeft een leefbare stad heel wat te bieden aan recreatief groengebied en cultureel-historisch erfgoed.

Binnen de steden is de ene buurt ook leefbaarder dan de andere. Toen de mensen zich nog te voet verplaatsten, woonden de rijken en de armen in elkaars buurt want ze waren afhankelijk van elkaar. De armeren werkten in de huishoudens, tuinen en stallingen van de rijken. Een van de kenmerken van de moderne steden is de ruimtelijke segregatie van kansarmen in zogenaamde achterstandsbuurten. Deze segregatie zien we met het blote oog wanneer we door de stad wandelen, maar we stellen ze ook vast wanneer we de inkomensverdeling over de verschillende buurten bestuderen. Daarnaast is ook het oordeel van de burgers over hun buurt en buurtproblemen een belangrijke indicator voor de leefbaarheid van de stadswijken.

Een leidinggevende stad?

De ruimtelijke structuur is de neerslag van sociaal-economische processen en het zijn de steden die de Vlaamse ruimte structureren, omdat zij de concentratiegebieden zijn van de economische activiteiten. Steden hebben een enorme aanzuigkracht op de omliggende gebieden. Aan de andere kant gebeurt vanuit de steden een uitzwerming over de omliggende gebieden. Deze uitzwerming geldt zowel voor het wonen (suburbanisatie), als voor economische activiteiten³. De motor van deze bewegingen is steeds de stad. Wat is de concrete aantrekkingskracht van de stad?

Hoe aantrekkelijk is de stad als onderwijsverstrekker voor onderwijs? Hoe groot is de economische slagkracht van de steden? Welke centrale rol neemt de stad op zich als zorgverstrekker?

Een participatieve stad?

De Blijde Inkomst, Vrijheden, Burgers, Revolutie: het zijn begrippen die samenhangen met de stedelijke ruimte. “Stadslucht maakt vrij”. Nieuwe politieke bewegingen ontstaan in de steden.

Voelen de inwoners van de stad zich nog steeds de burgers van hun stad? Brengen zij een geldige stem uit bij de verkiezingen? Stemmen zij niet blanco?

Hoe verloopt de bottom-up en top-down communicatie: hoorzittingen, adviesraden?

En hebben de burgers gelijke kansen? Hoe is de aanwezigheid van vrouwen in de leidinggevende functies van de stedelijke administratie en de stedelijke politiek?

Bijlage: facetbenadering

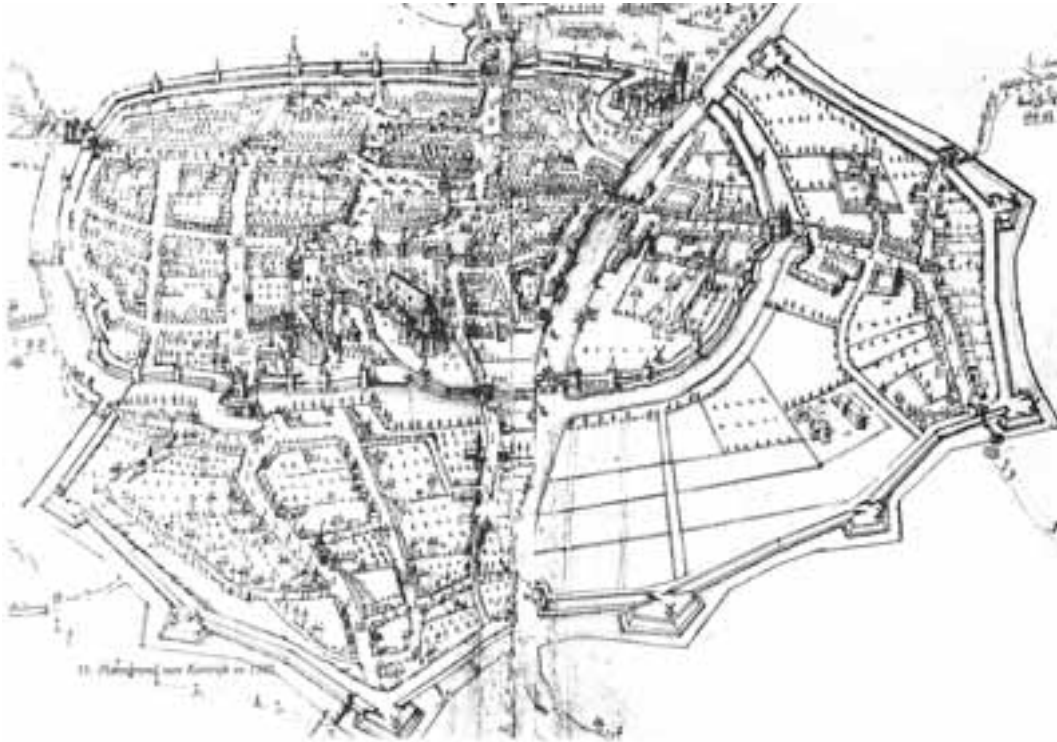
De facetbenadering geeft cijferreeksen weer die kunnen gebruikt worden in een kwantitatieve analyse van de stad. Samen met de integrale benadering geven deze cijferreeksen een goed beeld van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van de stad. Hiermee kan van de stad in kwestie een totaalanalyse gemaakt worden en kan ze ook vergeleken worden met een vergelijkbare stad, met het totaal van de dertien steden en met Vlaanderen in zijn geheel.

De cijferreeksen zijn gegroepeerd volgens de volgende elf facetten: bestuur, cultuur, demografie, dienstverlening, economie, huisvesting, jeugd, milieu, onderwijs, sport en recreatie, tewerkstelling en welzijn. Binnen een facet geeft de cijferreeks per jaartal het cijfer voor de betrokken stad en, voor zover de gegevens beschikbaar zijn, voor de vergelijkende stad, voor het totaal van de dertien steden en voor Vlaanderen in zijn geheel. De cijferreeksen onder de facetbenadering werden echter niet geselecteerd voor de monografie en daarom achteraan, in een afzonderlijk deel, geformuleerd.

³ *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*, Brussel, 1998, p. 35 en volgende, p. 129 en volgende

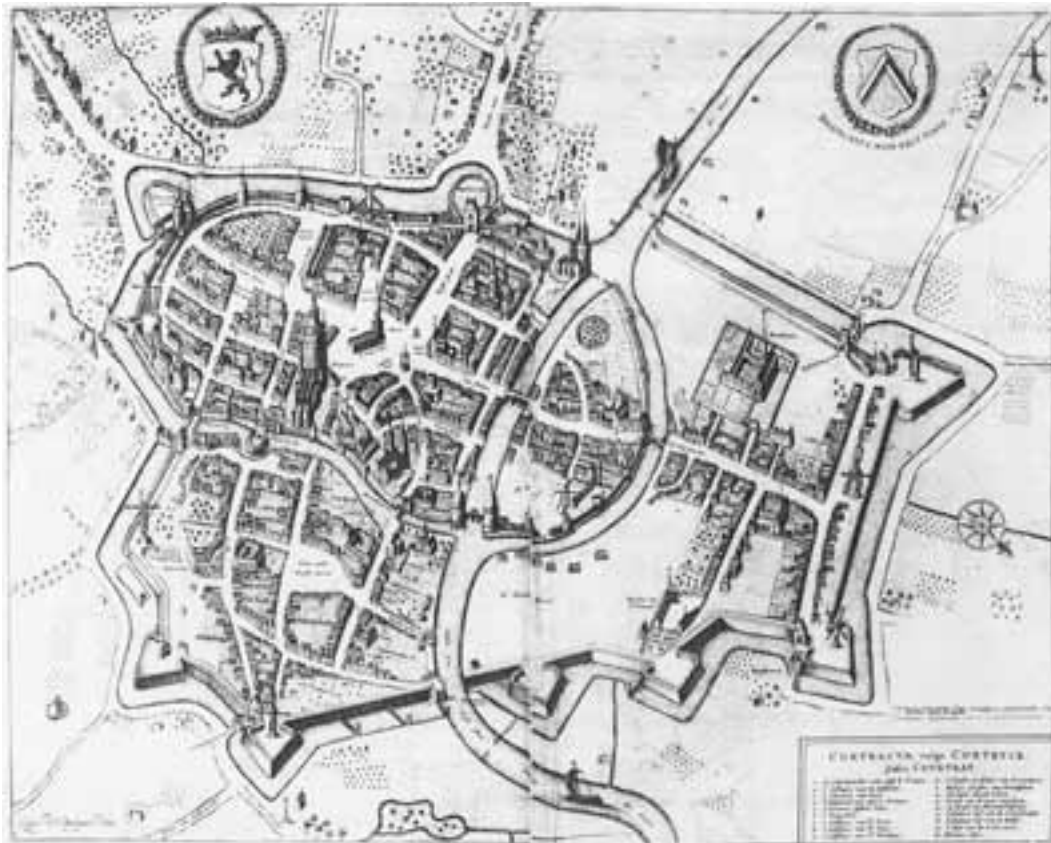
1 1 Plattegrond van Kortrijk rond 1580 (door Pierre le Poivre)

Bron: Maddens, N., 1983, *Geschiedenis van Kortrijk tot 1945 in vogelvlucht*, Westvlaamse gidsenkring vzw, Kortrijk

1 2 Plattegrond van Kortrijk rond 1640 (Lodewijk de Bersaques)

Bron: Maddens, N., 1983, *Geschiedenis van Kortrijk tot 1945 in vogelvlucht*, Westvlaamse gidsenkring vzw, Kortrijk

1 Inleiding

Historische situering

4 De naam 'Cortoriacum' zou gevormd zijn door de Gallische elementen 'corto', dat lus of bocht betekent, en 'acum', dat verwijst naar een verblijfplaats. De bocht duidt op de Leie, die toen nog niet was rechtgetrokken.

Zoals vele andere steden is Kortrijk ontstaan aan de oevers van een rivier, meerbepaald de Leie, op het kruispunt van de heirbaan Tongeren–Kassel en de zijweg Doornik–Oudenburg. Wellicht is deze Gallo-Romeinse nederzetting, die eertijds Cortoriacum⁴ werd genoemd, ontstaan in de eerste eeuw van onze tijdrekening. De aanwezigheid van de heirbaan duidt op het belang van deze regio in het Oost- en West-Romeinse rijk. De nederzetting komt ook voor in de 'notitia dignitatum utriusque imperii', een document dat de waardigheden van het toenmalige rijk optekende.

Na de invallen van de Germanen in de vijfde eeuw na Christus verdween Kortrijk, samen met de Romeinen. De Germanen (of Salische Franken) zouden vanaf dan heersen.

Van de vroeg-middeleeuwse periode is er weinig geweten over Kortrijk. Het was in de 8ste eeuw een administratieve hoofdplaats van een gouw (een indeling die later werd vervangen door de administratieve en gerechtelijke districten: de kasselrijen). De nederzetting was met houten palissaden achter grachten en aarden wallen versterkt. Deze verdedigingsgordel was samen met de burcht (grafelijk kasteel) die Boudewijn I liet bouwen in 883 (ter hoogte van de huidige Broeltorens), niet opgewassen tegen de invallen van de Noormannen en de Vikingen. Ze veroverden Kortrijk en maakten gebruik van deze wallen om ze nog te versterken.

Van 988 tot 1035 regeerde Boudewijn IV als graaf van Vlaanderen. Hij organiseerde de kasselrijen waardoor Kortrijk, als zetel van de kasselrijoverheid, de bevoegdheid kreeg over een zeventigtal dorpen tussen Deinze en Wervik.

In de loop van de 11de en de 12de eeuw bloeiden de handel en nijverheid. De meerderheid van de gezinnen hield zich vanaf dan bezig met de vervaardiging van wollen lakens. Vlaanderen kende in die tijd een volledige economische expansie. De landbouw werd minder belangrijk en de snel groeiende agrarische bevolking trok naar de steden omdat die het middelpunt waren van handel en nijverheid. Dankzij haar gunstige geografische ligging werd Kortrijk een streekcentrum waar kooplieden en ambachtslieden zich groepeerden. Door de snelle bevolkingstoename werden er ook meer kerken gebouwd. Zo liet Boudewijn IX in de 12de eeuw de Onze-Lieve-Vrouwekerk bouwen. Later, tussen 1238 en 1241, werd er ook een stuk domein ter beschikking gesteld voor het Begijnhof. In 1270 werd de Sint-Maartenskerk gebouwd.

Rond 1300 besloeg Kortrijk enkele tientallen ha. In het noorden was Kortrijk begrensd door de Leie, elders door grachten. In het noordoostelijke gedeelte tegen de Leie stond het grafelijk kasteel met het grafelijk domein. Het komt overeen met het commercieel centrum dat zich momenteel tussen Leie en spoorweg bevindt. Geleidelijk aan werden de wallen vervangen door muren en in 1358 was heel het stadsgedeelte ten zuiden van de Leie al ommuurd. De versterkingen boden echter niet altijd veiligheid aan de bewoners. De stad was meermaals het trefpunt van plunderingen en oorlog in de eeuwige strijd om het graafschap tussen 'Vlaanderen' en het Franse koninkrijk. Wereldberoemd is de Guldensporenslag op 11 juli 1302 op de Groeningekouter nabij Kortrijk die de Vlaamsgezinden van de Fransen wonnen. Ook 1325 en 1382 (de slag van Westrozebeke) waren rampjaren. De aanhoudende oorlogen zorgden ervoor dat de wolnijverheid teloorging. De concurrentie van Engeland en Italië, die goedkopere lakens produceerden, was mede oorzaak van deze teloorgang. Gelukkig werd de wolindustrie opgevolgd door de linnenindustrie die vooral in de 16de eeuw een stormachtige ontwikkeling zou kennen. De linnenindustrie zorgde ervoor dat de Kortrijkse buitenpoorterie op een hoogtepunt kwam, waarbij in 1577 niet minder dan 13.000 personen vanuit de nabije omgeving naar de stad kwamen.

In de 15de eeuw zette de uitbreiding van de stad zich verder door: Overleie, ten noorden van de Leie werd ommuurd en later, ca 1450, werd Overbeke (ten oosten) omgeven door grachten en wallen. Na 1577 mochten deze grachten verdiept worden en de muren en poorten hersteld en versterkt worden.

De 16de eeuw was er een van bloei maar naderhand ook een van bloed en tranen. Karel V onderwierp de stad in 1540 aan de Carolijnse Concessie. De gemeentelijke vrijheden werden hierdoor beknot. In 1578 werd Kortrijk onderworpen aan de calvinistische invloeden, in 1580 werd de stad

1 3 Plattegrond van Kortrijk rond 1852 (Philippe Popp)

Bron: Maddens, N., 1983, *Geschiedenis van Kortrijk tot 1945 in vogelvlucht*, Westvlaamse gidsenkring vzw, Kortrijk

onder de voet gelopen door de Spanjaarden. Honderden stedelingen verlieten de stad omwille van godsdienstige of economische redenen. De bedrijvigheid viel een tijd lang stil. Tot overmaat van ramp werd de bevolking ook nog geteisterd door de pest. De verwoesting van het platteland en de bevolkingsvermindering hadden bovendien een negatief effect op de linnennijverheid. Pas na het sluiten van het Twaalfjarig Bestand (1609–1621) tussen Spanje en de Verenigde Provinciën herstelde de linnennijverheid zich en bereikte ze weer een hoogtepunt in 1645 met een productie die deze van 1577 ruim overtrof.

Een nieuwe periode van oorlog en honger kondigde zich aan als gevolg van de veroveringsdrang van de Fransen. Tussen 1646 en 1706 kende Kortrijk tot vijfmaal toe een Franse bezetting. Meermaals werden verdedigingswerken opgetrokken en terug afgebroken. In 1647 bouwde Vauban een machtige citadel. De oude grachten en poorten werden afgebroken, een nieuwe verdedigingsmuur werd opgetrokken. De relictten van die citadel zijn nu nog te vinden in het Fort, in de buurt van het huidige Plein.

Vanaf de Vrede van Utrecht (1713) brak er een periode aan van vrede onder de Oostenrijkse Habsburgers. De Fransen hebben Kortrijk daarna nog eenmaal bezet; dit was met de Oostenrijkse Successieoorlog van 1744 tot 1748. De 18de eeuw is echter niet alleen kommer en kwel geweest. In deze eeuw beleefden onze contreien ook tijden van economische bloei. Via Engeland, Frankrijk en Spanje kon men zelfs producten uitvoeren naar verre afzetmarkten in de kolonies. De eerste manufacturen, de zogenaamde voorlopers van de moderne fabrieken, rezen uit de grond. Een belangrijke manufactuur in Kortrijk was deze voor de vervaardiging van meubelstof die 130 à 140 weefgetouwen en ongeveer 300 werklieden had. In die tijd groeide de bevolking ook erg aan en werden er belangrijke wegen aangelegd tussen de verschillende steden uit de streek.

In 1794 (slag van Fleurus) werden de Oostenrijkers voorgoed verslagen door de Fransen. De kasselrijen zouden voorgoed verdwijnen en de buitenwijken van Kortrijk werden bij de stad gevoegd waardoor de stad een oppervlakte van 2.115 ha verkreeg. Dit is niet minder dan wat nu de deelgemeente Kortrijk voorstelt.

Na de Franse overheersing werd Kortrijk van 1815 tot 1830 overheerst door de Nederlandse vorsten, tot het ontstaan in 1830 van de Belgische Staat.

In het begin van de 19de eeuw is de industriële revolutie opgekomen. Groot-Brittannië was de voorloper waar de mechanisering van de vlasspinnerijen en linnenweverijen de productiecapaciteit zo heeft doen stijgen en de prijzen zo heeft doen dalen. Dit zorgde ervoor dat Kortrijks linnen midden 19de eeuw nog maar de helft opracht van de prijs in het begin van die eeuw. De vlasbewerking bleef echter gevrijwaard en won aan belang naarmate de linnennijverheid terugliep. Kortrijk werd op korte tijd de belangrijkste vlasvezelmarkt van de wereld. Ook de katoennijverheid en het kantklossen bleven overeind. De komst van het spoorverkeer vanaf 1839 (lijn Gent – Kortrijk) zorgde ook voor het herstel van de werkgelegenheid, maar nog meer voor goede verbindingswegen met de omgeving. Ook de aanleg van het kanaal Bossuit in 1860 had als gevolg dat de steenkoolbevoorrading sneller en goedkoper werd. Het kanaal werd de aantrekkingspool van vele fabrieken, voornamelijk textielbedrijven en een pannbakkerij. Ook de mechanische linnennijverheid, die reeds in Roeselare was ingevoerd, brak door in Kortrijk. In 1910 bedroeg de totale tewerkstelling in de textielsector meer dan 3.750 arbeidsplaatsen.

1860 was ook het jaar waarin de octrooirechten⁵ opgeheven werden. De afschaffing hiervan had een heilzame invloed op de handel, maar had ook ingrijpende gevolgen voor het uitzicht van de stad. De stadsgrachten waren overbodig geworden en werden gedempt. De stadspoorten werden afgebroken waardoor het Kortrijk van voor 1860, dat tussen zijn stadsgrachten verrat zat, volledig verdween. Hierdoor breidde Kortrijk tussen 1860 en 1914 fel uit en ook de bevolking nam, dankzij de industriële revolutie en betere hygiëne, toe. Verscheidene parochies werden aan de rand van de oude stad opgericht: Sint-Rochus, Sint-Elooi en Sint-Jan. Ze behoren tot de 19de-eeuwse gordel. Heel wat oudere krotten werden afgebroken, nieuwe werden terug opgebouwd. Vele woningen werden nabij de fabrieken gebouwd, de zogenaamde arbeiderswoningen.

Na de oorlogsjaren evolueert de stad zeer snel. Door de toegenomen mobiliteit (eerst nog trein, na 1960 de wagen), het wegensstelsel en de toegenomen welvaart, verandert ook het gedragspatroon van de mens en later ook het ruimtelijk patroon van de stad. Waar er in 1900 nog verschillende

5 Octrooirechten zijn belastingen die sinds de Franse tijd werden geheven aan de poorten van de stad op de aanvoer van allerlei goederen uit de steden.

1 4 Afbakening van het stedelijk gebied

Bron: Mobiliteitsplan stad Kortrijk, derde deel: beleidsplan, Groep Planning, november 2001, Brugge

afzonderlijke dorpjes bestonden langs de belangrijke steenwegen (Bellegem, Heule, Marke, Bissegem, Kuurne, Harelbeke,...), zijn die vanaf 1950 door de aaneengesloten uitlopers (lintbebouwing) verbonden met de stad. Deze uitlopers zorgen voor een verdichting en versnippering van de open ruimte. Vanaf de jaren '60 komt de huis-tuin mentaliteit op en ontstaan de suburbane verkevelingen. In het begin van de jaren '70 worden de E17 (toen E3), de ring rond Kortrijk (R8) en later de A17 aangelegd. Bedrijven hanteren nieuwe lokalisatiefactoren en vestigen zich op (met de wagen) bereikbare plaatsen. In 1988 is de ruimte tussen Kortrijk en zijn deelgemeenten grotendeels volgebouwd. De belangrijkste groei doet zich voor langs de as Harelbeke–Wevelgem ten noorden van de E17. Ten zuiden van deze as is het agrarisch gebied min of meer blijven bestaan.

Geografische ligging

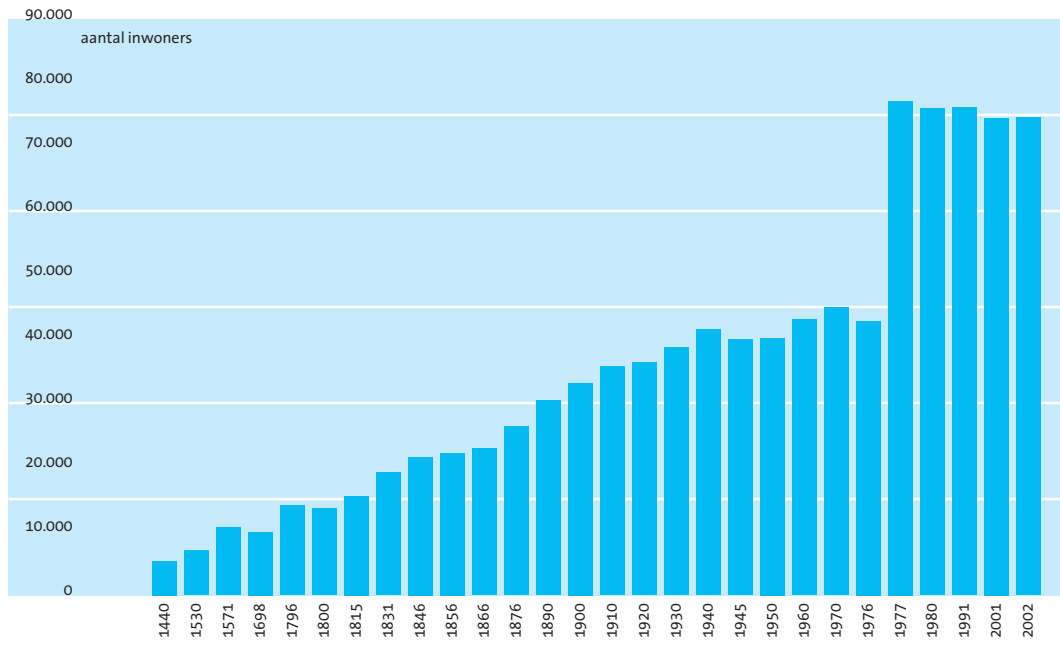
De gemeente Kortrijk situeert zich in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen. In het zuiden wordt ze begrensd door de provincie Henegouwen (meer bepaald Moescroen), in het westen door Menen en Wevelgem, in het noorden door de gemeenten Ledegem, Lendeledede en Kuurne en in het oosten door Harelbeke, Zwevegem en Spiere-Helkijn. Kortrijk zelf heeft 8 deelgemeenten, namelijk Kortrijk, Heule, Bissegem, Marke, Aalbeke, Rollegem, Bellegem en Kooigem.

Volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen behoort de stad tot het regionaal stedelijk gebied. Samen met Roeselare, Waregem en Menen vormt ze een stedelijk netwerk op Vlaams niveau. Tegelijkertijd vormt ze een grensoverschrijdend netwerk met de stedelijke regio Lille–Roubaix–Tourcoing. De stad heeft enkele belangrijke (verbindings)assen. Op internationaal niveau is er de E17 die Kortrijk ruimtelijk gezien ook letterlijk in twee deelt, en de A17. Parallel aan de E17 liggen de spoorlijn, die een enorme barrière in het landschap is, en de Leie, beide met een belangrijke vervoersfunctie. Het verstedelijkte noordelijke gedeelte van de stad sluit nauw aan bij de omliggende gemeenten. De kernen in het zuidelijke gebied van de stad worden verbonden via belangrijke verbindingssassen (steenwegen). Langsheen deze assen komt lintbebouwing voor. De open ruimte is er versnipperd.

Bij de afbakening van het regionaal stedelijk gebied ligt een groot deel van dit gebied buiten Kortrijks grondgebied en ligt een gedeelte van Kortrijk niet in het regionaal stedelijk gebied (voornamelijk het zuiden). Binnen het stedelijk gebied worden ontwikkelingen gestimuleerd en geconcentreerd. In het buitengebied wordt eerder een terughoudend beleid gevoerd. Dit zal soms in de monografie voor andere vaststellingen zorgen omtrent woningmarkt, grondaanbod, sociale en economische zaken, ...

1 5 Evolutie van de Kortrijkse bevolking (1440–2002)

Bron: Maddens, N., 1983 en NIS

Bevolkingsevolutie

In de grafiek zien we de evolutie van de Kortrijkse bevolking. We dienen er rekening mee te houden dat de afstanden op de horizontale as onregelmatig zijn. Bij elke observatie gaat men een eenheid verder op de grafiek, ongeacht het aantal tussenliggende jaren. Dit geeft een vertekend beeld.

In 1440 had Kortrijk 5.317 inwoners. Dit is weinig als je bedenkt dat de stad toen al verschillende eeuwen bestond. Een eeuw later is dit aantal licht toegenomen. Door het succes van de linnenindustrie in de 16de eeuw trok de stad erg veel mensen aan en kon ze ook houden. Op veertig jaar tijd is de bevolking gegroeid van 7.000 naar 10.500 mensen. Dit aantal daalde weer tot 9865 inwoners ten gevolge van de opeenvolgende oorlogen in de 17de eeuw. In die eeuw werd de bevolking ook geteisterd door de pest. De 18de eeuw is dan weer een voorspoedige eeuw geweest, wat blijkt uit het hoge bevolkingsaantal in 1796. Kortrijk is dan de thuishaven voor meer dan 14.000 inwoners. De toenemende welvaart en de inlijving van de buiten bij de stad zijn de voornaamste oorzaken van deze toename.

Tijdens de 19de eeuw is de bevolking gestegen van 13.572 inwoners in 1800 naar 33.143 in 1900. Dit is een stijging met een kleine 20.000 man of 144%. In de eerste helft van de eeuw steeg de bevolking gelijkmatig. Vanaf de jaren veertig bleef het bevolkingsaantal min of meer stabiel door de golf van tyfus en cholera. De rampzaligste cholera-epidemie vond plaats in 1866, toen 401 mensen de dood vonden. Kortrijk telde toen nog 22.945 inwoners. Vanaf dan steeg het aantal gestaag.

Ook in de 20ste eeuw bleef het aantal inwoners in Kortrijk stijgen. De twee oorlogen hebben er in de eerste helft echter voor gezorgd dat de stijging beperkt bleef. In 1945 zijn er 39.922 mensen in Kortrijk gevestigd. Dankzij de horizontale uitbreiding van de stad na de oorlog is ze gegroeid tot 44.961 inwoners in 1970. De plotse toename in 1977 is toe te schrijven aan de fusie van Kortrijk met zijn deelgemeenten. Tot begin de jaren '90 is dat aantal min of meer constant gebleven.

Op 1 januari 2002 telt Kortrijk 74.558 inwoners en staat hiermee op de zevende plaats binnen de groep van de dertien centrumsteden. Per km² wonen er 932 inwoners. Dit is minder dan in de centrumsteden, waar er gemiddeld 1218 per km² wonen, maar meer dan in Vlaanderen (442). In 1991 had Kortrijk nog 76.121 inwoners. Dit aantal steeg nog in 1992, maar daalde daarna tot in 2001. In 2002 stijgt het inwonersaantal terug.

2 Een bereikbare stad?

Kortrijk heeft een goede lijninfrastructuur om zowel internationaal als voor de nabije omgeving bereikbaar te zijn.

De stad Kortrijk gaat uit van een duurzame mobiliteit en streeft onder meer naar de beheersing van het autoverkeer in de binnenstad. Het openbaar vervoer wordt aangereikt ter vervanging van de wagen. De stadsbuslijnen hebben een ontsluitende functie en bedienen de verschillende kernen rond het centrum. De prioriteit gaat voornamelijk naar de noord-zuid as. Het aantal busreizigers op de stadslijnen is tussen 1998 en 2001 met 44% gestegen. Ook een goed parkeerbeleid is van belang om de doelstellingen te bereiken. Het is erop gericht de langparkeerders zoveel mogelijk uit het centrum te weren zonder inbreuk te doen op de toegankelijkheid van de bewoners. Het centrum wordt voorbehouden voor kortparkeren, dat betalend is. Het betalend straatparkeren is met 60% toegenomen tussen 1990 en 2002. Ook het aantal ondergrondse parkeerplaatsen is gestegen. Buiten de ring is het parkeren gratis. Een gratis pendeldienst zorgt voor de verbinding tussen het centrum en de gratis parking op Hoog-Kortrijk.

De Vlaamse autowegen hadden in 2001 gemiddeld 0,1% meer voertuigen te verwerken dan in 2000, de Vlaamse gewestwegen gemiddeld 1,0% meer. Op de twee hoofdwegen die Kortrijk doorkruisen (E17 en E403) is het vervoer afgenomen t.o.v. 2000, op de E17 zowel in de week als in het weekend, op de E403 enkel in de week. Op de gewestweg N50 werden in 2001 overall meer voertuigen geteld dan in 2000. Richting Kuurne is het daar nog steeds het drukst. Op de N43 is er in de week iets minder verkeer dan in 2000. In het weekend bleef het verkeer er constant.

Een stad dient niet alleen fysiek bereikbaar te zijn. Burgers verwachten ook dat de diensten die de stad aanbiedt goed bereikbaar zijn. De gemeentelijke dienstverlening scoort volgens een studie van Test-Aankoop zeer goed voor de affichering van de openingstijden, de herkenning van de loketten en de toegankelijkheid voor mensen met een handicap. Voor de openingstijden scoort de stad minder goed. De meeste openingstijden zijn niet aangepast aan de noden en gewoonten van de mensen. De virtuele bereikbaarheid aan de andere kant, is zeer goed. Bijna alle diensten in Kortrijk beschikken over een e-mailadres.

Begin 2003 startte Kortrijk met een nieuwe dynamische website. Via 'De Stad' en 'De Mensen' leer je de stad beter kennen in al zijn facetten. Het nieuwste aspect van de website is het digitaal loket voor de dienst Bevolking en de dienst Burgerlijke stand.

2 1 Bestaande lijninfrastructuur Kortrijk

Bron: Mobiliteitsplan stad Kortrijk, derde deel: beleidsplan, Groep Planning, november 2001, Brugge

2 2 Aantal busreizigers op het Kortrijkse stadsnet (1998–2001)

Bron: De Lijn West-Vlaanderen

	1998	1999	2000	2001
lijn 1: Station–St.-Elisabeth–Olmenlaan–Station	389.634	380.228	400.680	342.376
lijn 2: Station–Lange Munte	378.259	274.328	229.076	268.188
lijn 3: Station–Hoog-Kortrijk–Station	9.916	253.301	486.127	504.249
lijn 6: Station–Shoppingcenter–Heule Kransvijver	132.358	138.279	167.068	202.781
lijn 8: Station–Kennedypark–Marionetten	11.733	10.953	14.514	14.069
totaal	921.900	1.057.089	1.297.465	1.331.663

Mobiliteit

Bestaande lijninfrastructuur

Op internationaal vlak is Kortrijk via de autoweg E17 verbonden met Lille en Antwerpen. Deze autosnelweg zorgt voor heel wat bovenlokaal verkeer met een groot aandeel goederenvervoer. Verder verbindt de E403 Kortrijk ook met Brugge en Doornik. Deze as vormt de noord-zuid verbinding met Wallonië. Naast de autowegen hebben we ook nog de Leie als structuurbepalende waterweg doorheen Kortrijk. Deze waterweg is gekanaliseerd en zorgt in hoofdzaak voor internationaal vrachtvervoer.

Via de spoorwegen staat Kortrijk in verbinding met de voornaamste omliggende steden zoals Gent, Lille, Menen, Brugge en Ieper. Er is ook een goede verbinding met Antwerpen, Brussel en de nationale luchthaven. Kortrijk heeft een station in het centrum van de stad en één in Bissegem. Het station van Kortrijk-centrum vormt een van de belangrijkste stations uit de regio.

Kortrijk beschikt ook over verschillende nationale wegen, die zowel op lokaal als op regionaal niveau belangrijk zijn. Lokaal, omdat ze commerciële linten vormen doorheen de stad (vooral in het zuiden van de stad). Regionaal, omdat ze Kortrijk verbinden met andere steden en gemeenten. Zo is er de N50, die Kortrijk in noordoostelijke richting verbindt met Brugge en in zuidelijke richting met Hoog-Kortrijk, Kooigem en Doornik. De N43 verbindt Kortrijk in het zuidwesten met Aalbeke en Moeskroen en in het oosten met Gent. De N8 zorgt voor de verbinding met Menen. In het noordwesten van de stad is er geen volwaardige invalsweg naar het centrum.

De ring R8 rond Kortrijk vormt de verbinding tussen de invalswegen. Het kanaal Bossuit vormt de verbinding tussen de Leie en de Schelde.

Daarnaast verzorgt de regionale luchthaven Kortrijk-Wevelgem zowel nationale als internationale lijnvluchten. Het grootste deel van dit internationaal verkeer is professioneel verkeer.

Mobiliteitsplan

Het mobiliteitsplan van Kortrijk gaat uit van een duurzame mobiliteit en een beheersing van het autoverkeer. Dit houdt in dat de bereikbaarheid moet gegarandeerd worden, dat de verkeersveiligheid en leefbaarheid van de stad dienen verhoogd te worden en dat er alternatieve vervoersmiddelen dienen aangeprezen te worden. De auto moet meer een vervoersmiddel worden voor selectief gebruik. Het parkeerbeleid moet in functie hiervan aangepast worden en een fietsroutenetwerk moet verder uitgebouwd worden. De eerste fase van het verkeerscirculatieplan is al doorgevoerd. Deze fase concentreert het autoverkeer in de daarvoor voorziene hoofdwegen die enkel een ontsluitings- of bestemmingsfunctie hebben. De intensiteit van het autoverkeer wordt ontmoedigd door het opvoeren van het eenrichtingsverkeer. Fietsers kunnen in elke richting de stad doorkruisen. Tegelijkertijd is men ook gestart met de herinrichting van het centrum. De Grote Markt is zo heringericht dat de parkeerfunctie naar de achtergrond is geschoven. Deze autoarme inrichting van de markt en omgeving maakt de uitbouw van een voetgangers- en winkelzone mogelijk. De tweede fase van het verkeerscirculatieplan wordt sinds juli 2002 uitgevoerd.

Openbaar vervoer

- 6 *Lijn 1: Station – St.-Elisabeth – Olmenlaan – Station,*
lijn 2: Station – Lange Munte,
lijn 3: Station – Hoog-Kortrijk – Station,
lijn 6: Station – Shoppingcenter – Heule Kransvijver,
lijn 8: Station – Kennedypark – Marionetten.

Er zijn vijf buslijnen⁶ in Kortrijk. Deze stadslijnen hebben een ontsluitende functie en bedienen de verschillende kernen omheen het stadscentrum. Prioriteit gaat voornamelijk uit naar de noord-zuid as met onder meer de verbinding met Hoog-Kortrijk. Daar bevindt zich een gratis parking, vanwaar men via een gratis pendeldienst naar het centrum gebracht kan worden. Op deze wijze probeert men de auto uit het stadscentrum te weren.

We bespreken in deze paragraaf het aantal busreizigers. Dit kunnen zowel reizigers zijn met een biljet of een stadsrittenkaart als reizigers met een abonnement. De vermelde cijfers hebben enkel betrekking op de stadslijnen en niet op de streeklijnen en zijn dus een onderschatting van het totale aantal reizigers in de stad. De streeklijnen doen immers ook stadsgebieden aan.

2 3 Aantal parkeerplaatsen in de binnenstad van Kortrijk

Bron: Parkeerbedrijf Kortrijk (Parko)

	1990	1995	2002
straatparkeren vrij	1.250	/	1.200
straatparkeren betalend	1.750	2.400	2.800
straatparkeren totaal	3.000	/	4.000
bewoners	0	100	300
ondergronds	0	395	1.000
totaal	4.750	/	5.300

Het totale aantal busreizigers in Kortrijk is tussen 1998 en 2001 gestegen met 44,4% van 921.900 naar 1.331.663. De stijging is vooral toe te schrijven aan de toename van het aantal reizigers op de lijnen 3 en 6. Lijn 3, die is opgestart in 1998, heeft in 2001 het grootste aantal busreizigers, namelijk 504.249.

- ▶ Het aantal busreizigers in Kortrijk is jaarlijks gestegen. Over de periode 1998–2001 kende Kortrijk een stijging met 44%.

Parkeerbeleid

De uitbouw, het onderhoud en het beheer van de volledige Kortrijkse parkeerinfrastructuur worden uitgevoerd door het Parkeerbedrijf van Kortrijk (Parko). Parko staat m.a.w. in voor het volledige parkeerbeleid.

Het parkeerbeleid van Kortrijk is erop gericht om het ongewenste langparkeren zoveel mogelijk te weren, zonder inbreuk te doen op de toegankelijkheid van de stad voor de bewoners (mobiliteitsplan Kortrijk). Het centrum (binnen de ring) moet voorbehouden blijven voor de kortparkeerders. Ze kunnen daarvoor terecht op de parkings in het centrum (parking aan de Handboogstraat en de parkings langs de Leie en de Dolfijn- en Kasteelkaai) en op de andere daartoe voorziene betalende parkeerplaatsen. Kortparkeerders hebben een maximumtijd van 2 uur. Ook de bewoners kunnen met een bewonerskaart binnen de ring parkeren. Voor het middellang betalend parkeren kunnen de bezoekers op de daarvoor voorziene parkings terecht. Dit zijn de Parking Veemarkt (geopend op 1 december 2001), Parking Schouwburg, Parking Dam, Parking Hospitaal, Parking Handelskaai, de parkings aan het station en die aan de Broeltorens. Ze zijn over het algemeen dicht bij de ring gelegen. Een goede verbinding met de ring dient gevrijwaard te worden. Het langparkeren buiten de ring is gratis om zo veel mogelijk automobilisten uit het centrum te houden. Een gratis pendeldienst zorgt o.m. voor een goede verbinding tussen de parkeer- en pendelparking op Hoog-Kortrijk en het centrum.

Cijfers tonen een stijging van het totale aantal parkeerplaatsen aan met 11,6% tussen 1990 en 2002. Opvallend hierbij is de toename van het betalend straatparkeren met 60%, een grotere toename dus dan de stijging van het totale aantal parkeerplaatsen. Ook het aantal ondergrondse parkeerplaatsen is in deze periode toegenomen. In 1993 werd de eerste ondergrondse parking geopend. In 2002 beschikken 2 ondergrondse parkings samen over ongeveer 1.000 parkeerplaatsen. In dat jaar telt de Kortrijkse binnenstad ook 300 bewonersparkeerplaatsen. Een daling valt enkel waar te nemen in het aanbod van vrije parkeerplaatsen.

- ▶ Het aantal betalende parkeerplaatsen is fel gestegen in Kortrijk. Het aantal vrije parkeerplaatsen gedaald.
- ▶ Er zijn meer ondergrondse parkeerplaatsen en bewonersparkeerplaatsen gekomen.
- ▶ Een gratis pendeldienst zorgt voor een goede verbinding tussen een parking voor langparkeerders in Hoog-Kortrijk en het centrum.

2 4 Verkeerstellingen op autowegen, Kortrijk

Bron: LIN, Afdeling Verkeerskunde

	werkdag	zaterdag	zondag	weekgemiddelde
E17 Lille–Gent–Antwerpen	<i>opgemeten te Marke (A17) – Kortrijk Zuid</i>			
1999	/	/	/	/
2000	56.700	36.700	32.400	50.400
2001	55.900	36.300	32.100	49.700
E17 Lille–Gent–Antwerpen	<i>opgemeten te Kortrijk Zuid – Kortrijk Oost</i>			
1999	89.300	59.000	52.200	79.700
2000	89.100	57.400	50.000	79.000
2001	87.300	56.600	49.400	77.500
E17 Lille–Gent–Antwerpen	<i>opgemeten te Kortrijk Oost – Deerlijk</i>			
1999	79.000	51.800	46.800	70.500
2000	74.300	47.600	42.500	65.900
2001	70.500	43.900	39.900	62.300
E403 Doornik–Kortrijk–Brugge	<i>opgemeten te Aalbeke (A14) – Wevelgem</i>			
1999	39.200	26.800	27.500	35.800
2000	41.600	27.800	28.000	37.700
2001	41.100	28.500	29.100	37.600

2 5 Verkeerstellingen op gewestwegen, Kortrijk

Bron: LIN, Afdeling Verkeerskunde

	werkdag	zaterdag	zondag	weekgemiddelde
Kortrijk	<i>opgemeten op de N50 (59,8)</i>			
1999	11.800	10.100	8.100	11.000
2000	12.100	9.900	7.600	11.100
2001	12.200	10.000	7.600	11.200
Bergen–Brugge	<i>opgemeten op de N50 Bellegem</i>			
1999	8.800	7.400	6.300	8.200
2000	8.400	7.000	6.000	7.900
2001	8.900	7.400	6.300	8.300
Bergen–Brugge	<i>opgemeten op de N50 richting Kuurne</i>			
1999	16.400	16.000	9.300	15.300
2000	15.200	14.900	8.400	14.200
2001	15.700	15.600	8.900	14.700
Marke	<i>opgemeten op de N43 (45,7)</i>			
1999	11.000	9.400	6.200	10.100
2000	10.700	9.100	5.900	9.800
2001	10.600	9.100	5.900	9.700

Verkeerstellingen

7 Deze lusdetectoren functioneren op basis van een elektromagnetisch veld dat opgewekt wordt via elektrische draden die permanent in het wegdek aanwezig zijn. De metalen massa van het voertuig dat over de lus rijdt geeft een puls aan een detector. De genoteerde intensiteiten worden elke minuut (voor de gewestwegen elke 24 uur) doorgestuurd naar het computercentrum. De genoteerde intensiteiten worden uitgedrukt in aantal voertuigen.

8 Slangdetectoren horen bij verplaatsbare of mobiele telapparaten en reageren op de puls die ontstaat telkens wanneer de wielen van een auto over deze slang rijden. Het aantal geregistreerde pulsen wordt gedeeld door 2 en op die manier bekomt men het aantal voorbijgereden personenwageneenheden. Deze tellingen worden periodiek uitgevoerd. Naast intensiteiten kunnen eveneens voertuigcategorieën, snelheden en combinaties van snelheden en categorieën gemeten worden.

Automatische tellingen verlopen op twee verschillende manieren: enerzijds continu op vaste locaties met vaste installaties voorzien van lusdetectoren⁷ en anderzijds periodiek of occasioneel op variabele locaties met mobiele toestellen voorzien van slangdetectoren⁸. De installaties met lusdetectoren op vaste locaties zijn zowel aanwezig op autosnelwegen en ringen als op gewestwegen. Ze worden geïnstalleerd en onderhouden door de afdeling Elektriciteit en Mechanica te Brussel, Gent en Antwerpen. Het plaatsen en de controle van de mobiele telposten gebeuren onder toezicht van de afdeling Verkeerskunde te Brussel en de afdeling Wegen van de Vlaamse provincies.

Vlaanderen telt 5100 km gewestwegen en 900 km autowegen. De evolutie van het wegverkeer op de autowegen in 2001 t.o.v. 2000 bedraagt +0,1%. Dit houdt dus ongeveer een status-quo in. De gewestwegen hadden gemiddeld 1,0% meer voertuigen te verwerken.

De tabellen geven per autoweg, gewestweg of ring de gemiddelde dagintensiteiten aan op een werkdag, een zaterdag, een zondag en een gemiddelde weekdag. Dit telkens van 6 u 's ochtends tot 22 u 's avonds. De tellingen zijn gehouden met lusdetectoren.

Er zijn twee hoofdwegen die Kortrijk doorkruisen: de E17 Lille – Antwerpen en de E403 Doornik – Brugge. Voor de E17 zijn er drie meetpunten: een eerste meetpunt tussen Marke en de afrit Kortrijk Zuid, een tweede meetpunt tussen de afrit Kortrijk Zuid en Kortrijk Oost en een derde meetpunt voorbij Kortrijk Oost. We zien dat op deze drie meetpunten het vervoer tussen 2000 en 2001 afneemt, zowel in het weekend als in de week, en dit met respectievelijk 1,4%, 1,9% en 5,5%. Tussen de afrit Kortrijk Zuid en Kortrijk Oost zijn er meer voertuigen geteld dan op de andere meetpunten. Dit zou kunnen betekenen dat de hoofdweg in dit geval ook als lokale weg wordt gebruikt en dit ten gevolge van het feit dat de ringweg R8 tussen de twee afritten onderbroken is. Ook op de E403 tussen Aalbeke en Wevelgem is het verkeer gedaald t.o.v. 2000 en dit met 0,3%. Er was wel nog meer verkeer in het weekend.

Er zijn ook verkeerstellingen uitgevoerd op de gewestwegen N50 (ter hoogte van Bellegem, ter hoogte van afrit Kortrijk Zuid en richting Kuurne) en N43 (in Marke). Op de N50 rijdt het meeste verkeer richting Kuurne. In 2001 waren dat 14.700 voertuigen. Ter hoogte van Bellegem werden 8.300 voertuigen geteld. Ten opzichte van 2000 zijn de cijfers, in tegenstelling tot voor de autowegen, overal gestegen. Er was meer verkeer in de week en in het weekend. Op de N43 te Marke zien we een daling van de verkeersdruk in de week. In het weekend echter is er weinig verschil opgemeten tussen 2000 en 2001. Er rijden wel minder voertuigen dan in 1999.

- ▶ Op de autowegen ter hoogte van Kortrijk reed er minder verkeer in 2001 dan in 2000. Op de E17 nam het vervoer af, zowel in de week als in het weekend. Op de E403 was dat enkel in de week.
- ▶ Op de gewestweg N50 werden overal meer voertuigen geteld dan in 2000.
- ▶ Op de N43 is de drukte op werkdagen iets gedaald. Het verkeer in het weekend bleef constant.

2 6 Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Bron: Het Gemeentelijk Gemis, Test-Aankoop, oktober 2000

	Kortrijk	Roeselare	13 steden
Openingstijden	3	3	2,7
Affichering van de openingstijden	9	9	5,9
Herkenning loketten	9	9	7,9
Toegankelijkheid voor mensen met handicap	9	1	5,6
Eindbeoordeling lokalen	7	5	6

1= zeer slecht, 3= slecht, 5= middelmatig, 7=goed, 9= zeer goed

Diensten

Naast de bereikbaarheid via de weg is ook een andere soort bereikbaarheid van de stad belangrijk voor de burgers. Hoe verloopt de communicatie met de stadsbewoners en weten deze steeds waar ze terecht kunnen voor formaliteiten of problemen? De gemeentelijke dienstverlening is hier van groot belang. In deze paragraaf bespreken we eerst de gemeentelijke dienstverlening, gebaseerd op een studie van Test-Aankoop. Daarna gaan we dieper in op de openingsuren en virtuele toegang van de verschillende stadsdiensten.

De gemeentelijke dienstverlening

In oktober 2000 peilde Test-Aankoop naar de kwaliteit van de dienstverlening aan de gemeentelijke balie. In totaal kregen 159 gemeenten een bezoek: 70 in het Vlaamse Gewest, 70 in het Waalse Gewest en de 19 Brusselse gemeenten. Zo werd 60% van de bevolking vertegenwoordigd. De onderzoekers confronteerden de gemeenteadministratie met vier situaties aan het loket, één aan de telefoon en één per post. Naast de afhandeling werd ook gekeken naar de openingstijden en de affichering ervan, de informatieverstrekking en de toegankelijkheid voor gehandicapten. De beoordeling gebeurde op basis van een puntentelling van zeer slecht (1) tot zeer goed (9 punten).

Voor de openingstijden trokken ze na gedurende hoeveel uren de administraties 's avonds en zaterdagvoormiddag open waren. Eén van de dertien centrumsteden behaalde 5 punten, de andere scoorden lager. Gemiddeld scoorden de dertien steden 2,7 punten. Kortrijk scoort iets beter met 3 punten. De meeste openingstijden zijn bijgevolg niet aangepast aan de noden en de gewoonten van de mensen.

Voor de vermelding van de openingstijden aan de buitenzijde van het gebouw scoorde Kortrijk zeer goed. De affichering is beter dan gemiddeld in een stad, waar de zichtbaarheid maar matig tot goed is.

Bijna overal in de dertien steden zijn de loketten gemakkelijk te vinden. De centrumsteden hebben een score van bijna 8 punten. Kortrijk heeft ook hier weer de meeste punten.

Ook voor de toegankelijkheid voor mensen met een handicap blijft Kortrijk zeer goed (9 punten) scoren. Dit houdt onder andere in dat de stad beschikt over een hellend vlak zonder treden en automatische en voldoende brede deuren. Dit in tegenstelling tot enkele andere centrumsteden waar de toegankelijkheid maar matig is. De centrumsteden krijgen gemiddeld 5,6 punten.

Voor de eindebeoordeling van de lokalen krijgt Kortrijk 7 punten. Dit is beter dan de centrumsteden en dan Roeselare.

- ▶ Met de puntentelling die Test-Aankoop hanteert, scoort Kortrijk zeer goed wat betreft de affichering van de openingstijden, de herkenning van de loketten en de toegankelijkheid voor mensen met een handicap, maar iets minder goed wat betreft de openingstijden.
- ▶ De gemeentelijke dienstverlening in Kortrijk is beter dan in de centrumsteden in het algemeen.

2 7 Flexibiliteit van de dienstverlening – stad Kortrijk

Bron: Stadsinfo Kortrijk 2002–2003

	flexibele openingsuren	virtueel bereikbaar?
Bibliotheek (1)	2,4	21
Dienst Bevolking	1	100
Dienst Burgerlijke stand	1	100
Toerisme	1	100
Hulp- en preventiedienst (2)	0,5	100
Sportdienst	0	100
Leefmilieu (3)	0	100
Welzijnsdienst	0	100
Stadsontwikkeling, Wegen en Waterlopen, Verkeer, Patrimonium	0	0
Andere stadsdiensten (4)	0	100
Interne diensten (5)	0	100
Jeugdendienst, JAC	1,5	100
OCMW	0	100

(1) Plus filialen en uitleenposten

(2) Brandweer, Politie

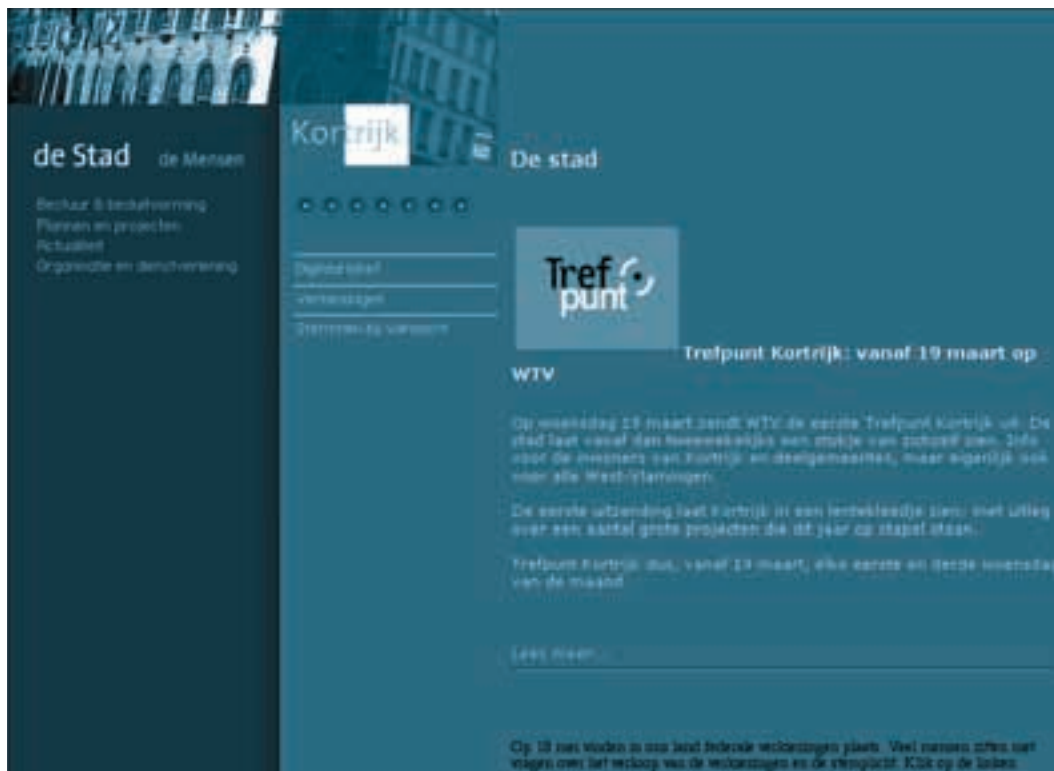
(3) Milieuloket, Groendienst, Dienst Natuur

(4) Juridische dienst, Huisvesting, Financiën (belastingen)

(5) Personeel, Secretarie, Info Pers en Communicatie

2 8 Website van de stad Kortrijk, startpagina

Bron: www.kortrijk.be

Flexibele uren – virtuele bereikbaarheid

De scores voor flexibiliteit van de openingsuren en de virtuele bereikbaarheid zijn in de tabel weergegeven. Ze werden op basis van volgend puntensysteem berekend: wanneer een dienst open is op zaterdag dan krijgt deze 1 punt toegewezen. Per avond dat deze dienst open is tot minstens 18.30 uur krijgt hij een punt bij. De maximumscore is echter drie punten. Is een dienst drie avonden in de week open tot 18.30 uur en niet op zaterdag, dan krijgt deze dus gewoon 2 punten. Een stadsdienst die op geen van deze tijdstippen open is, krijgt nul punten.

Bij het toepassen van dit puntensysteem werd echter geen rekening gehouden met de relevantie van de openingsuren (tot 18.30 uur open) voor de verschillende diensten. In het verleden is gebleken dat voor bepaalde diensten deze openingsuren weinig efficiënt zijn.

De virtuele toegang werd berekend in procent. Een dienst met e-mail adres of e-loket is steeds bereikbaar en zal 100% virtueel bereikbaar zijn. Soms biedt één stadsdienst verschillende diensten aan. Wanneer binnen die stadsdienst de ene dienst wel een e-mailadres heeft en de andere niet, dan is de virtuele toegankelijkheid van die stadsdienst maar 50%.

De bibliotheken, waartoe naast de hoofdbibliotheek ook de filialen en de uitleenposten behoren, krijgen een score van 2,4 op 3 voor de openingsuren. Ze zijn bijgevolg het meest toegankelijk voor mensen die na hun werk of op zaterdag van deze dienst gebruik willen maken. Na de bibliotheken scoort ook de Jeugddienst vrij goed. Dit komt vooral door het Jongerenadviescentrum (JAC) dat niet alleen in de week vaak en laat open is, maar ook op zaterdag. Daarnaast krijgen de dienst Bevolking, Burgerlijke stand en de dienst Toerisme 1 punt voor de openingsuren. De hulp- en preventiediensten scoren 0,5 op 3. De brandweer is wel 24 uur op 24 via telefoon te bereiken.

Voor de virtuele bereikbaarheid liggen de cijfers anders: bijna alle diensten zijn nu 100% bereikbaar. De meeste diensten hebben, volgens de stadsgids van 2002–2003, een e-mail adres. Uitzonderingen hierop zijn de dienst Stedenbouw en Ruimtelijke ordening, dienst Wegen en Waterlopen, dienst Verkeer en dienst (stedelijk) Patrimonium die geen algemeen adres hebben. Bij klachten is er op het internet wel een meldpunt te vinden voor de Directie Facility waaronder ook de dienst Patrimonium valt. Je vindt er ook enkele persoonlijke adressen van mensen die bij de dienst Stedenbouw en Ruimtelijke ordening werken. De hoofdbibliotheek is 100% virtueel bereikbaar. Er zijn wel enkele filialen en uitleenposten die niet virtueel te bereiken zijn.

- ▶ De bibliotheek en de Jeugddienst hebben flexibele openingsuren. De meerderheid van de diensten is minder toegankelijk na de werkuren.
- ▶ De virtuele toegankelijkheid is bijna overal 100%.

2 9 Inhoudsanalyse van de gemeentelijke website

Bron: Steyaert, J., KUL, 2000

	Kortrijk	Roeselare	13 steden
gemeenschap	2	2	2,7
interactiviteit	4	4	3,9
informatie	5	6	6,1
e-diensten	1	0	1,2
democratie	3	3	3,1

2 10 E-loket van de stad Kortrijk

Bron: www.kortrijk.be

Website en digitaal loket

In 1995 begonnen verschillende Vlaamse gemeenten aan de opmaak van een website. Sindsdien is er al heel wat veranderd en hebben de Vlaamse gemeenten internet ontdekt als instrument voor hun interne maar vooral externe communicatie. Het groeiende belang van internet en andere communicatiemiddelen zorgde ervoor dat digitale communicatie tussen stadsdienst en burger in belang toenam en nog zal toenemen. Een website is, vandaag de dag, een uithangbord van de stad. Een website biedt niet alleen de mogelijkheid meer informatie te verstrekken, maar het is ook een middel waarmee de stad letterlijk met de burgers in verbinding kan staan.

9 Hiervoor werden vijf dimensies nagegaan (de graad van de gemeentelijke administratieve informatie, de graad van online dienstverlening, de graad van de inbreng uit de lokale gemeenschap, het organiseren van inspraak in het beleid (democratie) en de interactiviteit van de website) waarbij elke dimensie 8 items bevat. Enkel dienstverlening heeft 7 items. Er werd gekeken of de site het item aanbod (1) of niet (0). De maximumscore is dus 8 (dienstverlening 7).

In de loop van 2000 publiceerden de K.U.Leuven en de Katholieke Hogeschool Mechelen een onderzoek over de inhoud van de gemeentelijke websites in Vlaanderen⁹. Een vergelijkende inhoudsanalyse van de gemeentelijke websites maakt duidelijk hoe het gesteld is met de graad van informatieverstrekking, dienstverlening en beleid door de gemeentelijke websites. Zoals we reeds gezegd hebben, evolueert een website voortdurend. De toen geanalyseerde inhoud is vandaag reeds aangepast. De cijfers zijn echter toch in de tabel opgenomen. In wat volgt schetsen we kort de evolutie van de website van Kortrijk.

Kortrijk startte in 1997 met een eigen website. Deze maakte, samen met nog 11 andere gemeenten, deel uit van de Digitale Regio Kortrijk. De stedelijke informatie werd door de dienst Info, Pers en Communicatie op het net gezet. Hoewel de website in die tijd vrij uitgebreid was, voelde men in de loop der jaren de behoefte om ze te vernieuwen. In januari 1999 werd een tweede versie van de Digitale Regio Kortrijk voorgesteld met een totaal vernieuwde lay-out en geactualiseerde informatie. Vanaf 2000 kon de stadskrant elektronisch aangevraagd worden.

De grootste verandering kwam er echter zeer recent. Begin 2003 stelde Kortrijk zijn nieuwe website voor. Bij de uitbouw hiervan wordt de gebruiker centraal gezet. De website is erg dynamisch. De stad wordt voorgesteld via twee grote items: 'De Stad' en 'De Mensen'. Er zijn sneltoetsen waarmee je directe aansluiting hebt op een zoekfunctie, de sitemap, de kalender, de meldingskaart om klachten in te dienen, het digitaal loket en waarmee je rechtstreeks contact kan maken met de stad. Via 'De Stad' maak je kennis met het bestuur met o.a. de burgemeester, de schepenen, de gemeenteraad en het OCMW. Bij 'De Stad' kan je ook terecht voor de recentste ontwikkelingen, werken en plannen. Een item 'actualiteit' legt een link met de elektronische stadskrant en het magazine Kortrijk Bruist. Hier kan je ook terecht voor alle nieuwtjes. Ten slotte kan je terecht bij het item 'dienstverlening' waar je alle stadsdiensten (beleidsdirecties en beheersdirecties) terugvindt. Via 'De Mensen' leer je de stad beter kennen in al zijn facetten zoals wonen, leven, werken, studeren, ontspannen en genieten. Bij verandering van item wordt er telkens een bijpassende foto geprojecteerd.

Het nieuwste aspect van deze website is wel het digitaal loket. Vanaf nu biedt de stad de bewoner ook elektronische dienstverlening. Dit biedt zowel voor de bewoner als voor de overheid voordelen. De bewoner hoeft zich niet meer te verplaatsen en bovendien is het loket dag en nacht open. De verwerking kan op een minder druk moment gebeuren zodat de dienst minder belast wordt. Het zijn de diensten Bevolking en Burgerlijke stand die momenteel via het digitaal loket te bereiken zijn. Via een Certipost-adres dat voor de beveiliging zorgt, kan je een aanvraag doen voor huwelijks-, geboorte- en overlijdensakten. Je kan er ook allerhande getuigschriften, levensbewijzen en overschrijving van echtscheiding aanvragen.

- De stad Kortrijk beschikt sinds 2003 over een nieuwe website met toegang tot een digitaal loket voor de dienst Bevolking en Burgerlijke stand.

3 Een bruisende stad?

Op basis van demografische cijfers blijkt Vlaanderen een heel stuk bruisender te zijn dan de centrumsteden. Dit wil zeggen dat Vlaanderen beter scoort voor een aantal demografische aspecten. In Vlaanderen sterven er in verhouding minder mensen dan in de centrumsteden. Daarnaast kan men spreken van een meer uitgesproken positieve bevolkingsgroei en een overschot op het migratiesaldo. In verhouding zijn er ook meer 10 tot 24-jarigen dan 50 tot 64-jarigen. In de centrumsteden zijn er dan weer meer geboorten per 1.000 inwoners dan in Vlaanderen.

Kortrijk blijkt in vergelijking met de centrumsteden minder bruisend te zijn. Kortrijk heeft in 2000 te kampen met een hoger sterftesaldo dan de centrumsteden. De stad heeft een negatieve natuurlijke aangroei vanaf 1999. Zowel de emigratiecoëfficiënt als de immigratiecoëfficiënt zijn kleiner dan die van de centrumsteden. Het migratiesaldo is sinds 1992 altijd negatief geweest. Sinds 1999 wordt dit minder negatief. De centrumsteden hebben lange tijd een bevolkingsafname gekend, maar in 2000 neemt de bevolking daar opnieuw toe. Dit is nog niet het geval in Kortrijk. Er zijn wel meer jongeren in Kortrijk dan in de centrumsteden. De stad kent een daling van de doorstromingscoëfficiënt maar er zijn in verhouding nog steeds meer 10 tot 24-jarigen dan 50 tot 64-jarigen in Kortrijk dan in de centrumsteden en Vlaanderen.

In de centrumsteden en Vlaanderen neemt de secundariseringsgraad af tot 21,4 in 2000. Ook in Kortrijk neemt die af tot 19,8 in 2000. De secundariseringsgraad is er iets kleiner dan in de centrumsteden. De stad kent nog wel een relatief grote tewerkstelling in de bouwsector en de hout- en meubelindustrie. Ook de metaalindustrie is goed vertegenwoordigd. De textielindustrie kent in de periode 1993–2001 de grootste afname. Wat de tertiariseringsgraad betreft, kenden Vlaanderen en de centrumsteden een enorme toename. Dit was ook zo in Kortrijk. De tewerkstelling in de dienstensector houdt er gelijke tred met die in de centrumsteden. De stad heeft een belangrijk dienstencentrum waarbij het onderwijs een belangrijke rol speelt.

Economisch gezien, vertonen zowel Vlaanderen als de centrumsteden een afname van het aantal startende bedrijven. Daarenboven neemt het aantal oprichtingen in verhouding tot het aantal faillissementen af in Vlaanderen en de centrumsteden. De ratio in de centrumsteden is hierbij kleiner dan in Vlaanderen. De tewerkstelling in nieuwe bedrijven in Vlaanderen en de centrumsteden is wel enorm gestegen met respectievelijk 45% en 25% t.o.v. 1993. In Kortrijk-stad werden er in 2001 36% minder bedrijven opgericht t.o.v. 1990. Ze vertegenwoordigen in 2001 nog 4,8% van het totaal van de centrumsteden. Na een maximum in 1995 daalde het aantal faillissementen in de tweede helft van het decennium in Kortrijk. Alhoewel de ratio oprichtingen/faillissementen daalt, bekleedt de stad toch een iets betere positie dan de centrumsteden. De tewerkstelling in nieuwe bedrijven is met 21% gestegen in Kortrijk-stad. In 2001 werken er 1.640 mensen in deze sector.

In Vlaanderen steeg het aantal overnachtingen tot 17,4 miljoen in 2001. Ook in de centrumsteden nam het aantal overnachtingen fors toe met 45%, wat zelfs meer is dan de toename in Vlaanderen (7%). Ook in Kortrijk waren er 15% meer overnachtingen dan in 1992. De stad Kortrijk kent voornamelijk een professionele aantrekkingskracht. Het overgrote deel komt voor seminaries, conferenties en andere beroepsaangelegenheden.

Uit een studie van Colpaert blijkt dat Kortrijk voornamelijk beschikt over infrastructuur voor popmuziek en film. 6% van de infrastructuur in de centrumsteden staat in Kortrijk. Daarnaast zijn er in Kortrijk ook heel wat jeugdwerkinitiatieven.

3 1 Evolutie van het geboortesaldo (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	12,0	13,5	12,7	12,1
1993	12,1	11,2	12,2	11,7
1994	12,0	12,0	11,9	11,1
1995	11,1	11,0	11,6	11,0
1996	11,4	11,5	11,5	10,9
1997	10,5	10,6	11,7	10,9
1998	10,6	10,6	11,4	10,7
1999	9,5	10,4	11,2	10,4
2000	10,4	10,4	11,3	10,4

3 2 Evolutie van het sterftesaldo (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	10,9	9,6	11,1	9,7
1993	10,6	10,0	11,2	10,0
1994	11,1	9,7	10,9	9,6
1995	10,2	9,4	11,0	9,7
1996	11,4	10,0	11,0	9,6
1997	10,5	9,2	10,9	9,6
1998	10,0	10,1	10,9	9,6
1999	10,8	9,4	10,9	9,7
2000	11,2	10,3	10,9	9,7

3 3 Evolutie van de natuurlijke groei (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	1,0	3,9	1,6	2,4
1993	1,5	1,3	0,9	1,7
1994	1,0	2,3	1,0	1,5
1995	0,8	1,6	0,6	1,3
1996	0,0	1,5	0,5	1,3
1997	0,0	1,4	0,8	1,4
1998	0,6	0,5	0,5	1,0
1999	-1,4	1,0	0,3	0,8
2000	-0,8	0,1	0,4	0,7

Demografisch

Op 1 januari 2001 heeft Kortrijk 74.543 inwoners, waaronder 36.446 mannen en 38.097 vrouwen. Voor verdere analyse van de evolutie van de bevolkingsomvang moeten enerzijds de natuurlijke loop van de bevolking en anderzijds de migratiebewegingen gekend zijn. Dan pas kunnen we een uitspraak doen over de toe- of afname van de bevolking. De natuurlijke loop analyseert men aan de hand van het geboorte- en sterftsaldo. Wanneer het verschil tussen beide positief is, spreekt men van natuurlijke aangroei. Bij het migratiesaldo bekijken we het aantal in- en uitwijkingen. Bij een positieve balans spreken we hier van een positieve migratiecoëfficiënt. Als de som van de natuurlijke aangroei en de migratiecoëfficiënt positief is, neemt de bevolking toe.

Naast de omvang van de bevolking is ook de samenstelling ervan een belangrijk gegeven. We gaan enerzijds de grootte van de verschillende leeftijdscategorieën na. Heeft een stad bijvoorbeeld een relatief jonge of oudere bevolking en wat zijn de verhoudingen tussen deze leeftijdsklassen? Anderzijds kunnen we de verschillende nationaliteiten nagaan. Heeft een stad veel vreemdelingen en welke nationaliteit hebben ze?

We bespreken achtereenvolgens de natuurlijke loop van de bevolking, de migratiebewegingen, de verhoudingen van de leeftijdscategorieën en de vreemdelingen in Kortrijk.

Natuurlijke loop

Geboortesaldo

Het geboortesaldo geeft het aantal geboorten weer per 1000 inwoners. In het Vlaamse Gewest is het geboortesaldo continu gedaald (met 1,7%punt) van 12,1 in 1992 tot 10,4 in 1999. In 2000 is het saldo gelijk gebleven. In de centrumsteden nam dat saldo ook af (met 1,5%punt) van 12,7 in 1992 naar 11,2 in 1999. In 2000 worden er weer iets meer kinderen op 1000 geboren, namelijk 11,3. Algemeen worden er meer kinderen geboren in de centrumsteden dan in Vlaanderen.

In 2000 heeft Kortrijk een geboortesaldo van 10,4 of in aantal 776 geboorten. Ten opzichte van 1992 is het geboortesaldo gedaald. Toen werden nog 12 kinderen op duizend geboren. Het saldo is echter niet continu gedaald. Het dieptepunt lag in 1999 met een waarde van 9,5. Het geboortesaldo van Kortrijk en Roeselare is in 2000 beduidend kleiner dan dat van de centrumsteden, maar staat op gelijke voet met dat van het Vlaamse Gewest.

- ▶ Het geboortesaldo in Kortrijk is gedaald. Kortrijk heeft in 2000 een geboortesaldo van 10,4.
- ▶ In de centrumsteden worden er in verhouding meer kinderen geboren dan in Vlaanderen.

Sterftsaldo

Het sterftsaldo geeft het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners weer. Ook hier is het saldo hoger in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Gemiddeld sterven er 11 op 1000 in de steden, voor Vlaanderen zijn dat er gemiddeld 9,7. Het sterftsaldo in zowel Vlaanderen als de centrumsteden is gedurende de laatste tien jaar vrij constant gebleven.

Kortrijk heeft in 2000 een sterftsaldo van 11,2. Het saldo varieerde licht tijdens de jaren. Het is gemiddeld iets hoger dan in Roeselare, maar blijft ten opzichte van de dertien steden steeds iets lager. Uitzonderingen zijn 1996 en 2000. In beide jaren heeft Kortrijk in vergelijking met de 13 centrumsteden een iets hoger saldo.

- ▶ Het sterftsaldo in Kortrijk varieerde licht tijdens de jaren. In 2000 heeft Kortrijk een saldo van 11,2.

Natuurlijke aangroei

Het verschil tussen geboorte- en sterftsaldo geeft de natuurlijke aangroei weer.

Vlaanderen zag zijn natuurlijke groei met de jaren kleiner worden. In 2000 is hij nog 0,7%, wat een afname betekent van 1,7%punt t.o.v. 1992. Het natuurlijk saldo is in de centrumsteden steeds kleiner geweest dan in Vlaanderen, maar is altijd positief gebleven.

3 4 Evolutie van het immigratiesaldo (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	36,7	29,7	38,4	40,2
1993	36,7	29,6	38,8	40,7
1994	36,2	31,1	39,1	41,5
1995	36,3	30,4	39,4	41,6
1996	35,3	28,5	39,0	42,0
1997	37,2	32,3	40,5	42,2
1998	35,4	34,4	40,3	42,1
1999	36,1	32,3	42,2	42,4
2000	36,7	35,0	42,0	41,7

3 5 Evolutie van het emigratiesaldo (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	39,4	28,3	39,7	37,5
1993	39,0	30,1	41,7	38,6
1994	39,1	31,1	43,0	39,7
1995	37,1	29,9	42,5	39,9
1996	39,6	32,1	42,9	40,3
1997	40,8	29,8	44,2	41,4
1998	40,3	31,6	42,8	41,0
1999	39,2	30,2	43,3	41,2
2000	39,7	31,8	41,8	40,4

Kortrijk vertoont nogal wat variatie in zijn natuurlijke aangroei. In 1996 en 1997 was er een nul-groei. Vanaf 1999 daalt het saldo onder nul, wat duidt op een natuurlijke afname van de bevolking. Kortrijk heeft in 2000 een saldo van -0,8, wat ver onder het saldo ligt van Roeselare (0,1), de centrumsteden (0,4) en het Vlaamse Gewest (0,7). 1999 was het dieptepunt voor Kortrijk, in 2000 is de afname al minder groot.

- ▶ Vanaf 1999 duikt het natuurlijk saldo onder nul in Kortrijk. In 2000 stijgt het weer, maar het blijft wel negatief.
- ▶ Het saldo in de centrumsteden en Vlaanderen is dalend, maar nog positief.

10 We hebben het hier over migraties binnen een bepaalde entiteit. In een stad zoals Kortrijk zullen we het hebben over de inwijkingen naar de stad en uitwijkingen uit de stad. Voor Vlaanderen moeten we echter opletten: we behandelen hier het totaal der in- en uitwijkingen tussen steden en gemeenten van het Vlaamse Gewest, en niet alleen de migraties naar of vanuit het buitenland.

Migraties¹⁰

Immigraties

Tot de immigranten behoren alle inwijkingen die uit andere gemeenten komen, zij die afkomstig zijn uit het buitenland en de heringeschrevenen (personen die in het vorige jaar ambtshalve geschrappt werden en die in een andere (meestal) of in dezelfde gemeente (zelden) worden ingeschreven).

De algemene trend, zowel in Vlaanderen als in de 13 steden, is stijgend. De immigratiecoëfficiënt in Vlaanderen nam toe met 1,5%punt, die in de centrumsteden met 3,6%punt. Enkel in 1998 en 2000 is er sprake van een daling. In de dertien steden was er ook een kleine afname in 1996. De immigratiecoëfficiënt van de centrumsteden is steeds lager geweest dan die van Vlaanderen. Dat geldt niet meer in 2000 want met een coëfficiënt van 42 overtreffen de centrumsteden het saldo van Vlaanderen (41,7).

Ondanks de stijgende trend in de centrumsteden is het immigratiesaldo voor Kortrijk in 2000 nog steeds hetzelfde als in 1992, namelijk 36,7. Dit saldo was laag in 1996 (35,3) en 1998 (35,4). In 1998 was het aantal inwijkingen het laagst, waarna het saldo terug steeg.

- ▶ De immigratiecoëfficiënt is steeds groter geweest in Vlaanderen dan in de centrumsteden. In 2000 is het omgekeerde het geval.
- ▶ Het immigratiesaldo in Kortrijk is in 1992 en 2000 gelijk. In 1998 was het saldo het laagst.

Emigraties

Tot emigranten rekenen we alle uitwijkingen naar een andere gemeente, naar het buitenland en zij die ambtshalve zijn geschrappt (personen die uit de registers werden geschrappt nadat men hun verdwijning had vastgesteld). Ze worden weergegeven per 1000 inwoners.

In het Vlaamse Gewest blijft de emigratiecoëfficiënt stijgen tot 1997 dat, ook voor de steden, een hoogtepunt blijkt te zijn. Na dat jaar toont het saldo een gevarieerder beeld, maar zakt het tot 40,4 in 2000. Dit is nog steeds 2,9%punt hoger dan de waarde in 1992. De centrumsteden tellen in verhouding een groter aantal emigranten dan Vlaanderen. Opvallend in de cijfers is de lage waarde in 2000 (41,8) t.o.v. de waarde in 1999 (43,3).

Het emigratiesaldo in Kortrijk stijgt het ene jaar en daalt het volgende jaar weer. De emigratiecoëfficiënt is met 0,3%punt gestegen van 39,4 in 1992 tot 39,7 in 2000. Het emigratiesaldo in Kortrijk is kleiner dan in de centrumsteden en groter dan in Roeselare.

- ▶ Het emigratiesaldo van Vlaanderen en de centrumsteden steeg tussen 1992 en 2000. De toename in Kortrijk was evenwel klein.
- ▶ Het emigratiesaldo van Kortrijk ligt onder het niveau van de dertien steden.

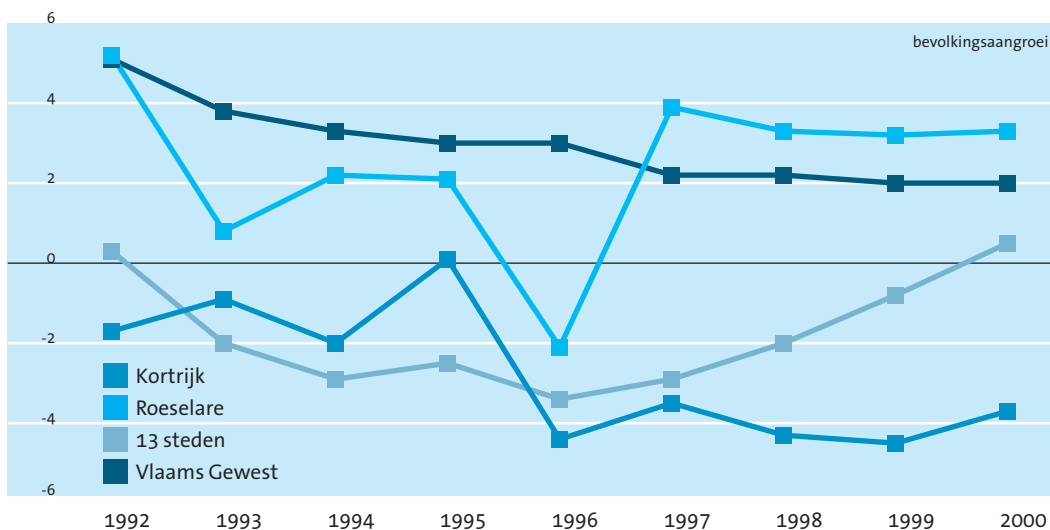
3 6 Evolutie van het migratiesaldo (1992–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	-2,7	1,3	-1,3	2,7
1993	-2,4	-0,5	-3,0	2,1
1994	-2,9	-0,1	-3,9	1,8
1995	-0,8	0,5	-3,1	1,7
1996	-4,3	-3,6	-3,9	1,7
1997	-3,5	2,5	-3,7	0,8
1998	-4,9	2,8	-2,4	1,2
1999	-3,1	2,2	-1,1	1,2
2000	-2,9	3,2	0,1	1,3

3 7 Evolutie van de bevolkingsgroei (saldo) (1992–2000)

Bron: NIS

3 8 Evolutie van de groene druk (%) (1991–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	44,4	44,7	40,7	43,7
1992	44,1	44,7	40,6	43,4
1993	43,9	44,8	40,6	43,2
1994	43,8	44,3	40,6	43,1
1995	43,8	44,2	40,7	43,0
1996	44,0	44,5	40,9	43,0
1997	44,1	44,4	40,9	42,8
1998	44,1	44,1	40,8	42,7
1999	43,7	43,5	40,6	42,4
2000	43,2	43,3	40,4	42,1
2001	42,8	42,8	41,1	41,6

Migratiesaldo

Het migratiesaldo maakt het verschil tussen immigratie en emigratie. Een positief saldo wijst op een zekere aantrekkingskracht van een regio of stad, bij een negatief saldo emigreren er meer mensen dan er immigreren.

Wat het Vlaamse Gewest betreft, bleef het migratiesaldo gedurende de laatste tien jaren steeds positief. Eerst daalde het tot het minimum van 0,8 in 1997, daarna steeg het saldo weer tot 1,3 in 2000. Voor de dertien steden zien we bijna over de hele lijn een negatief migratiesaldo. Na het dieptepunt in 1996 is het weer gestegen en zelfs zodanig dat er in 2000 sprake is van een positief saldo. Het migratiesaldo heeft dan een waarde van 0,1.

Het migratiesaldo in Kortrijk blijft van 1992 tot 2000 negatief. Het saldo was het meest negatief in 1998 (-4,9). De twee daaropvolgende jaren stijgt het saldo weer en wordt het minder negatief. In 2000 heeft Kortrijk een saldo van -2,9. Ook de steden Antwerpen, Mechelen en Genk hebben in 2000 nog een negatief migratiesaldo. Dat van Roeselare ligt in 2000 (3,2) ver boven dat van de dertien steden (0,1).

- ▶ De laatste 10 jaren zijn er nog steeds meer mensen die immigreren naar Vlaanderen dan eruit wegtrekken.
- ▶ Hoewel de steden meer emigranten kennen dan immigranten is de trend in 2000 toch doorbroken. Kortrijk kent evenwel nog steeds een negatief migratiesaldo.

Het verschil tussen natuurlijke aangroei en migratiesaldo geeft aan of er een toe- of afname is van de bevolking. Ook dit kan met een saldo weergegeven worden (per 1.000 inwoners).

In Vlaanderen is de bevolkingstoename met de jaren van 5,1 gedaald tot 2. Nog steeds neemt de bevolking daar toe. De centrumsteden zagen hun bevolking afnemen met een dieptepunt in 1996. De bevolkingsafname minderde vanaf dan en ging weer over in een bevolkingstoename in 2000 (0,5). Kortrijk had een lichte bevolkingstoename in 1995. Daarna dook de waarde tot diep onder nul. In 1996 had Kortrijk een bevolkingsgroei van -4,4. Ook in de jaren die daarop volgden bleef Kortrijk een erg negatieve groei hebben. In 2000 wordt de bevolkingsgroei minder negatief.

- ▶ De bevolkingstoename in Vlaanderen neemt af met de jaren.
- ▶ De steden hebben lange tijd een bevolkingsafname gekend, maar in 2000 neemt de bevolking weer toe. Kortrijk heeft dan nog met een bevolkingsafname te kampen, maar die wordt kleiner.

Verhoudingen van de leeftijdscategorieën

Groene druk [(0-19j)/(20-59j)*100]

De groene druk geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (0-19 jaar) en de actuele beroepsbevolking (20-59 jaar). Het geeft een beeld van de verhouding tussen de toekomstige (op langere termijn) en de huidige beroepsbevolking. M.a.w.: in welke mate zullen de 20 tot 59-jarigen worden vervangen?

De groene druk in het Vlaamse Gewest daalt geleidelijk gedurende de laatste tien jaren. Dit houdt in dat het aandeel van de groep jongeren steeds kleiner wordt t.o.v. de actuele beroepsbevolking. De daling bedraagt 2,1%punt. In de dertien steden is de groene druk in 2001 met 0,4%punt gestegen t.o.v. 1991. Tijdens dit decennium schommelden de waarden regelmatig tussen de 40,4 en 40,9. In 2001 bedraagt de groene druk in de dertien steden 41,1. Dit is iets lager dan de groene druk in het Vlaamse Gewest (41,6).

Kortrijk volgt de dalende trend van het Vlaamse Gewest. De groene druk is in Kortrijk gedaald met 1,6%punt van 44,4 in 1991 naar 42,8 in 2001. Toch blijft de groene druk er groter dan in de dertien steden en Vlaanderen. Dit betekent dat er in Kortrijk meer jongeren zijn t.o.v. de actuele beroepsbevolking dan in de centrumsteden en Vlaanderen.

- ▶ De groene druk daalt geleidelijk in het Vlaamse Gewest. De centrumsteden kennen een stijging van de groene druk in 2001.
- ▶ Kortrijk kent ook een daling van de groene druk, maar hij is wel nog steeds groter dan in de centrumsteden of Vlaanderen.

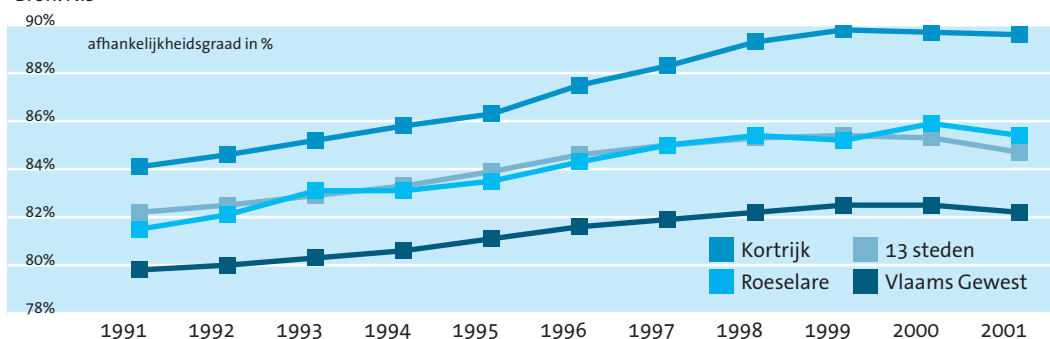
3 9 Evolutie van de grijze druk (%) (1991–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	39,7	36,8	41,5	36,1
1992	40,5	37,4	41,9	36,5
1993	41,3	38,3	42,4	37,1
1994	42,0	38,9	42,7	37,5
1995	42,6	39,2	43,2	38,1
1996	43,5	39,9	43,8	38,6
1997	44,2	40,6	44,2	39,0
1998	45,2	41,3	44,5	39,5
1999	46,1	41,7	44,8	40,1
2000	46,5	42,6	44,9	40,5
2001	46,7	42,6	45,1	40,6

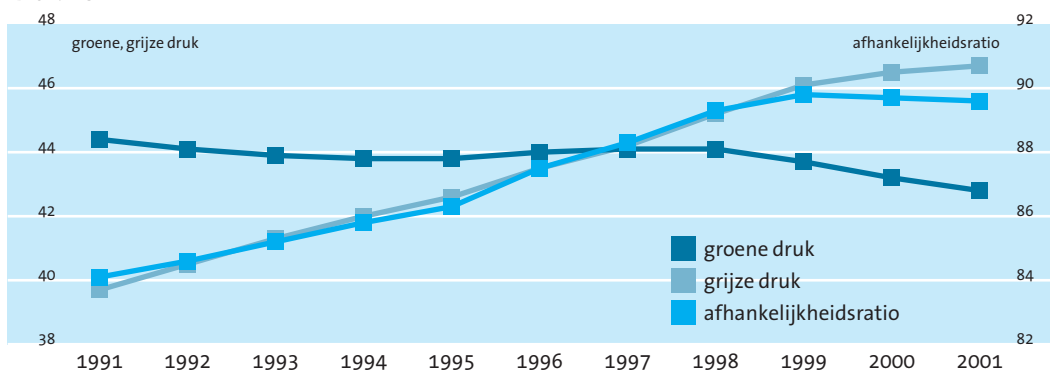
3 10 Evolutie van de afhankelijkheidsgraad (%) (1991–2001)

Bron: NIS

3 11 Groene druk, grijze druk en afhankelijkheidsgraad in Kortrijk (1991–2001)

Bron: NIS

3 12 Evolutie van de doorstromingscoëfficiënt (1991–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	112,6	114,6	104,8	115,3
1992	112,4	115,4	105,3	115,0
1993	113,7	114,1	105,5	114,3
1994	112,1	112,0	104,8	112,7
1995	110,3	110,3	103,7	110,8
1996	107,8	107,5	102,9	109,2
1997	106,6	106,0	101,5	106,9
1998	105,4	106,0	100,9	105,2
1999	104,4	104,9	100,7	103,8
2000	104,8	105,1	101,0	102,8
2001	104,1	105,7	101,2	102,1

Grijze druk $[(+60j)/(20-59j)*100]$

De grijze druk geeft de verhouding weer tussen de 60-plussers en de actuele beroepsbevolking (van 20 tot 59 jaar). Hoe groter de grijze druk, hoe groter de groep ouderen t.o.v. de bevolkingsgroep van 20 tot 59 jaar. Zoals men kan zien, is de waarde in het Vlaamse Gewest gestegen van 36,1 in 1991 naar 40,6 in 2001. Ook in de dertien steden zien we een toename. De grijze druk is er steeds groter geweest dan in Vlaanderen. In 2001 is deze 40,6 in Vlaanderen en 45,1 in de centrumsteden.

Sinds 1998 is de grijze druk in Kortrijk iets groter dan in de centrumsteden. Dit betekent dus dat er in verhouding een groter aandeel ouderen aanwezig is in Kortrijk. De grijze druk is er gestegen met 7 %punt van 39,7 in 1991 naar 46,7 in 2001.

- ▶ De grijze druk stijgt in het Vlaamse Gewest en in de centrumsteden, net als in Kortrijk.
- ▶ Kortrijk kent sinds 1998 een groter aandeel ouderen dan gemiddeld in de centrumsteden.

Afhankelijkheidsratio $[(0-19j)+(60j)/(20-59j)*100]$

De afhankelijkheidsratio geeft de verhouding weer tussen de niet-actieve bevolking (zowel jongeren als ouderen) en de actieve beroepsbevolking. Bij een waarde kleiner dan 100 is de groep van de niet-actieven kleiner dan deze van de actieve bevolking. Deze ratio geeft een maat weer van afhankelijkheid t.o.v. de actieve beroepsbevolking.

Algemeen steeg de afhankelijkheidsratio in Vlaanderen en de centrumsteden. Dit deed ze met 2,4 %punt in Vlaanderen en met 2,5 %punt in de steden. In Vlaanderen en de steden stijgt de afhankelijkheidsratio continu tot 1999, sindsdien kent ze een lichte daling in Vlaanderen, een sterkere daling in de steden. Dit is het gevolg van een sterkere daling van de groene druk dan de stijging van de grijze druk. Vlaanderen heeft in 2001 een afhankelijkheidsratio van 82,2. In de centrumsteden is die 84,7.

Ook in Kortrijk is deze ratio in 2001 (licht) gedaald. De afhankelijkheid in Kortrijk is, met in 2001 een ratio van 89,6, groter dan in de steden. Uit de grafiek voor Kortrijk blijkt dat de grijze druk de groene heeft ingehaald in 1997. In Roeselare is dit totnogtoe niet het geval geweest.

- ▶ De niet-actieve bevolking werd steeds afhankelijker van de actieve. Sinds kort zien we een kentering in Kortrijk, in de centrumsteden en in Vlaanderen.
- ▶ Kortrijk heeft een hogere ratio dan gemiddeld voor een stad.

Doorstromingscoëfficiënt $[(10-24j)/(50-64j)*100]$

Met de doorstromingscoëfficiënt tracht men een idee te geven van de verhouding tussen de instroom en de uitstroom, op een redelijk korte termijn, op de arbeidsmarkt. Een waarde die lager is dan 100 duidt op onevenwicht: er zullen meer mensen uittreden dan er nieuwe gaan werken.

In Vlaanderen is de doorstromingscoëfficiënt erg gedaald, met 11,5% t.o.v. 1991. De daling in de steden is iets minder sterk (3,4%). Zij kennen een geleidelijke stijging sinds 2000. Dit betekent dat het aandeel jongeren weer begint te stijgen. Ook in Kortrijk stijgt de doorstromingscoëfficiënt in 2000, maar hij daalt echter weer in 2001. De coëfficiënt is er sterker gedaald t.o.v. 1991 dan in de centrumsteden, maar minder sterk dan in Vlaanderen. De daling in Kortrijk bedraagt immers 7,5% t.o.v. 1991. Met een waarde van 104,1 in 2001 heeft Kortrijk in verhouding nog een grotere groep 10-24 jarigen dan 50-64 jarigen.

- ▶ Vlaanderen kent een sterke afname van de doorstromingscoëfficiënt en beschikt in 2001 nauwelijks over meer 10-24 jarigen dan 50-64 jarigen.
- ▶ Kortrijk kende ook een daling, zij het minder sterk dan Vlaanderen. De coëfficiënt is in 2001 hoger dan die van Vlaanderen.

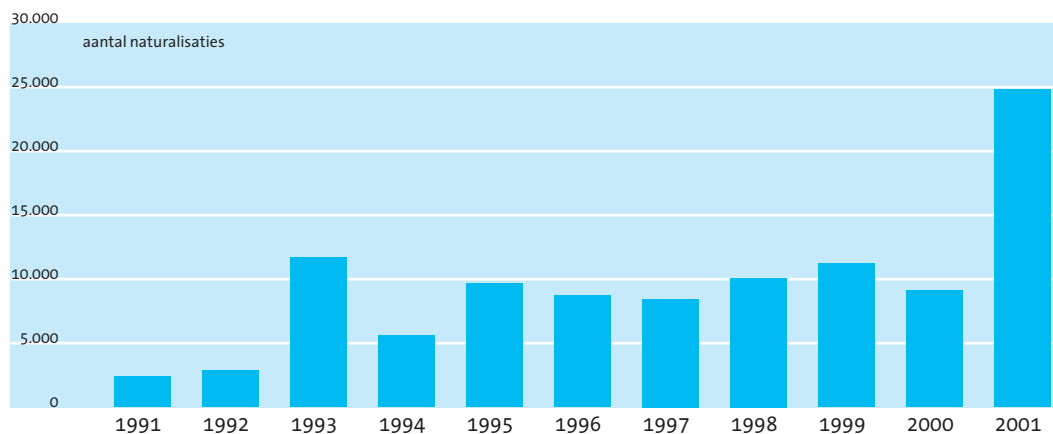
3 13 Evolutie van het aantal vreemdelingen (1991–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	1.803	474	111.744	258.848
1992	1.989	521	116.891	268.901
1993	2.086	551	119.145	273.272
1994	2.152	587	121.771	281.137
1995	2.168	576	120.652	283.117
1996	2.185	554	119.954	283.429
1997	2.272	574	121.016	288.307
1998	2.283	565	120.016	288.007
1999	2.255	531	119.137	289.065
2000	2.352	594	120.334	293.650
2001	2.334	586	111.319	280.962

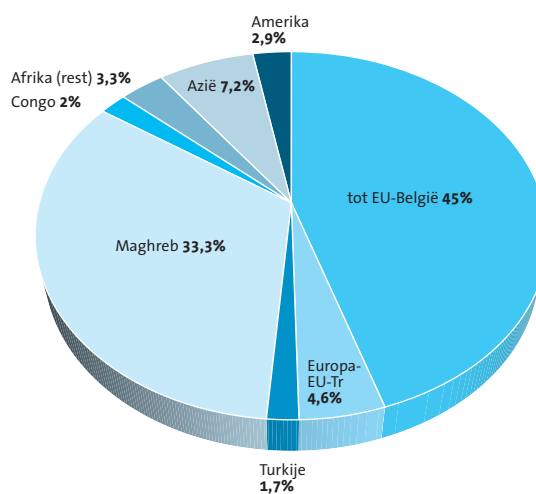
3 14 Evolutie van het aantal naturalisaties in het Vlaamse Gewest (1991–2001)

Bron: NIS

3 15 Aandeel in het totale aantal vreemdelingen per nationaliteit in Kortrijk (2001)

Bron: NIS

Vreemdelingen

Evolutie

Het Vlaamse Gewest telde in 2001 280.962 vreemdelingen, dat is 4,7% van de totale bevolking. Het aantal vreemdelingen is sinds het begin van het decennium fors gestegen met 8,5%. Terwijl het aantal vreemdelingen stijgt, vertoont hun aandeel meer variatie. In 2000 was dat aandeel het hoogst en was bijna 5% vreemdeling in Vlaanderen. Tussen 1991 en 2000 is het aantal vreemdelingen ook fors gestegen in de centrumsteden. In 2001 is dat aantal echter gedaald en waren er nog een goeie 111.000 vreemdelingen in de dertien steden, minder dan in 1992. Dit kan verklaard worden door het grote aantal naturalisaties in 2001. De genaturaliseerden krijgen de Belgische nationaliteit waardoor ze niet langer als vreemdelingen worden opgeschreven.

Kortrijk heeft in 2001 2334 vreemdelingen of 3,1% van de totale bevolking. Het aantal vreemdelingen is ook in Kortrijk gestegen tussen 1992 en 2000, en nam licht af in 2001. Het aandeel vreemdelingen in de totale bevolking is gedurende het laatste decennium gestegen, in 1992 was dat nog 2,4%. Kortrijk, en ook Roeselare, herbergen in verhouding minder mensen met een andere nationaliteit dan de centrumsteden. In 2001 was het aandeel vreemdelingen t.o.v. de totale bevolking in de centrumsteden immers 7,6%.

- ▶ Het aantal naturalisaties is in 2001 met 172% gestegen t.o.v. het jaar voordien. Hierdoor is het aantal vreemdelingen in de centrumsteden en Vlaanderen fors gedaald t.o.v. 2000.
- ▶ Het aandeel vreemdelingen in de totale bevolking is groter in de steden dan in Vlaanderen en Kortrijk.

Nationaliteit

Het taartdiagram geeft het procentuele aantal vreemdelingen per nationaliteit weer in Kortrijk in 2001. De grootste groep vreemdelingen zijn nog steeds de Europeanen die 45% van het totaal uitmaken. Op de tweede en derde plaats komen respectievelijk de Maghrebijnen (33%) en de Aziaten (7%). Vergeleken met de dertien steden is het aandeel van de Maghrebijnen in Kortrijk groter (in de steden zijn er gemiddeld 26%), maar dat van de Turken kleiner (2% t.o.v. 14% in de steden). In Vlaanderen zijn er in vergelijking met Kortrijk veel meer Europeanen te vinden.

- ▶ De Europeanen maken het grootste deel uit van de vreemdelingen in Kortrijk, de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Kortrijk trekt meer Maghrebijnen en minder Turken aan.

3 16 Evolutie van de secundariseringsgraad (%) (1993–2000)

Bron: RSZ

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1993	22,8	27,2	23,2	17,1
1994	22,0	26,3	22,5	16,7
1995	21,6	27,4	22,5	16,6
1996	21,5	27,0	22,3	16,3
1997	20,0	27,5	22,1	16,0
1998	20,0	28,4	21,6	16,0
1999	20,0	28,4	21,5	16,0
2000	19,8	28,3	21,4	16,1

3 17 Tewerkstelling in Kortrijk, opgedeeld per sector (1993, 2001)

Bron: RSZ-gemeentestatistieken

	tewerkstelling 1993	tewerkstelling 2001	% groei
<i>Primaire sector</i>	117	116	
<i>Secundaire sector</i>	10.378	9.049	
voedings-, drank- en tabaksnijverheid	386	395	2,3
textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid	1.804	1.013	-43,8
metaalverwerking, machines, elektrische en elektron, precisie-instrumenten, transport	3.857	3.694	-4,2
papier-, karton- en houtnijverheid, uitgeverijen en drukkerijen, meubelnijverheid	778	576	-26
bouwnijverheid	2.237	2.444	9,3
chemische nijverheid, rubber- en kunststofnijverheid	191	237	24,1
energiehoudende delfstoffen, metallurgie, elektriciteit, gas en water, diverse industrie	1.125	690	-38,7
<i>Tertiaire sector</i>	26.309	29.418	
handel en reparatie	3.686	4.087	10,9
horeca	1.034	1.166	12,8
vervoer, opslag en communicatie	2.730	2.327	-14,8
financiële instellingen, verzekeringswezen, diensten aan bedrijven	6.017	6.390	6,2
openbaar bestuur	2.235	2.669	19,4
onderwijs	4.198	4.634	10,4
gezondheidszorg, maatsch. dienstverlening	4.661	6.598	41,6
diverse	1.748	1.547	-11,5

Economie

Zoals we reeds vermeld hebben in de inleiding, behoort een groot gedeelte van het regionaal stedelijk gebied niet tot de stad Kortrijk en behoort een gedeelte van de stad Kortrijk (het zuidelijke gedeelte) niet tot het regionaal stedelijk gebied. Een van de redenen waarom een groot gedeelte van dit stedelijk gebied buiten de stad Kortrijk valt, vinden we terug in de fusie in de jaren '70. Bij de fusieoperatie behielden Kuurne, Wevelgem en Zwevegem, drie buurgemeenten van Kortrijk met een sterk uitgebouwde industrie, hun zelfstandigheid. Hierdoor kwam een groot deel van de industriële activiteiten buiten de stad Kortrijk te liggen. De activiteiten situeren zich eerder in een brede band (grotendeels) ten noorden van en parallel aan de E17. Aangezien we in de stadsmonografieën enkel werken met het begrip 'stad' en niet met het begrip 'regionaal stedelijk gebied' of met de juridische entiteit 'arrondissement', zullen de hier vermelde cijfers maar een beperkte weergave zijn van de economische situatie in Kortrijk.

De economie, waarvan werkgelegenheid een aspect is, wordt o.a. gemeten aan de hand van het aantal aangeboden RSZ-jobs en dit per subsector (primaire, secundaire en tertiaire). De bezoldigde tewerkstelling in de stad Kortrijk steeg van 36.804 in juni 1993 naar 38.583 in juni 2001. De stijging is volledig toe te schrijven aan de stijging van de tewerkstelling in de tertiaire sector. In 2001 is het aandeel van de primaire, secundaire en tertiaire sector respectievelijk 0,3%, 23,5% en 76,2%. Op 30 december 2000 werden er 7.164 zelfstandigen opgeschreven in Kortrijk. In 1995 waren dat er nog 7038. Op vijf jaar tijd is het aantal zelfstandigen dus gestegen.

We gaan hier dieper in op de secundaire en de tertiaire sector om de economische structuur verder in kaart te brengen¹¹.

¹¹ We beschouwen hier de tertiaire sector in de brede zin van het woord. Ook onderwijs, openbaar bestuur en maatschappelijke dienstverlening behoren hier toe. Recent spreekt men van de quartaire sector.

Nijverheid

Tot de secundaire sector behoren de voedings-, drank- en tabaksnijverheid, de textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid, metaalverwerking, papier-, karton- en houtnijverheid, bouwnijverheid, chemische nijverheid en metallurgie.

Het ligt hier niet in onze bedoeling elke subsector afzonderlijk te beschrijven, maar wel eerder een algemene maat te geven voor de nijverheid in een stad. Dit doen we via de secundariseringsgraad. Deze geeft het aantal uitgeoefende (bezoldigde) jobs in de secundaire sector weer t.o.v. de potentiële beroepsbevolking tussen 20 tot 64 jaar. We dienen hierbij op te merken dat er bij deze groep 'potentiële beroepsbevolking' ook werklozen en niet-werkenden behoren. Bovendien dienen we er ons ook van bewust te zijn dat er mensen zijn die een job uitoefenen in een bepaalde streek, maar er niet wonen. Zo zijn er velen die in het Brusselse Gewest werken, maar in het Vlaamse Gewest wonen. Daarom zijn de cijfers voor het Vlaamse Gewest kleiner dan de werkelijkheid. De secundariseringsgraad is er sinds 1993 gedaald van 17,1 naar 16 in 1997 en bleef dan enkele jaren constant. In 2000 heeft die nog steeds een waarde van 16,1.

De 13 steden kennen een iets sterkere afname van de secundariseringsgraad dan het Vlaamse Gewest. Waar deze in de steden in 1993 nog 23,2 was, is dat in 2000 nog 21,4. In de stad Kortrijk werken er procentueel gezien minder mensen in de industrie dan gemiddeld in een stad, maar meer dan in Vlaanderen. De secundariseringsgraad is gedaald van 22,8 in 1993 naar 19,8 in 2000.

De stad Kortrijk kent een relatief grote tewerkstelling in de metaalindustrie (metaalverwerking, transport, machines, ...) en de bouwsector. Respectievelijk stellen deze sectoren 3.694 en 2.444 mensen tewerk. De bouwsector kende zelfs een groei van 9,3%. De derde grootste sector is de textiel-, kleding-, leder- en schoennijverheid. In deze sector worden er in 2001 1.013 mensen tewerkgesteld. Deze sector kent in de periode 1993-2001 wel de grootste afname met 43,8%. De grootste toename (24,1%) vond plaats in de chemische nijverheid en de kunststofnijverheid. Desalniettemin blijft de globale tewerkstelling er zeer laag.

- ▶ De secundariseringsgraad daalt in het Vlaamse Gewest, de centrumsteden en in Kortrijk.
- ▶ De metaalindustrie (metaalverwerking, transport en machines) blijft de grootste sector in Kortrijk.

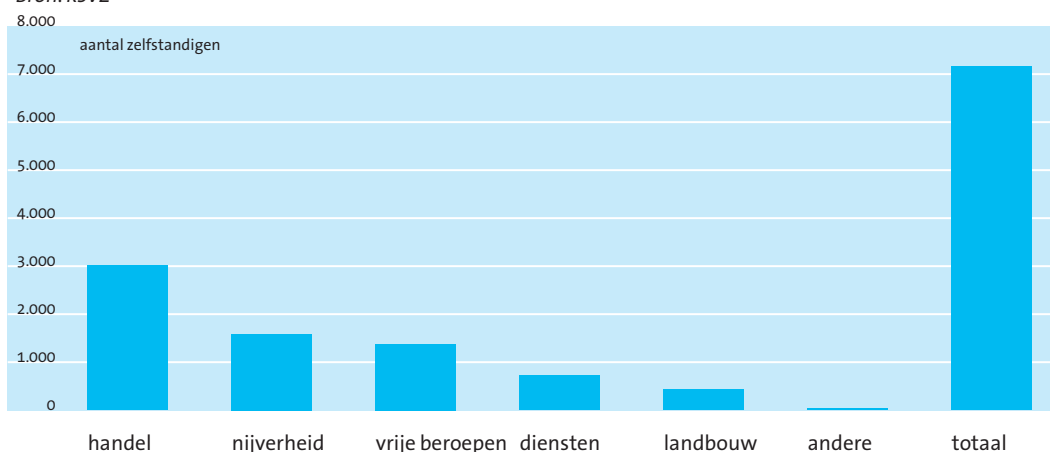
3 18 Evolutie van de tertiariseringsgraad (%) (1993–2000)

Bron: RSZ

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1993	57,7	46,3	58,7	32,0
1994	60,8	47,1	59,3	32,3
1995	62,7	48,7	60,6	33,1
1996	64,5	50,6	61,3	33,7
1997	63,7	53,3	63,5	34,9
1998	65,3	55,9	65,2	36,1
1999	65,9	52,9	66,0	36,9
2000	66,0	53,2	66,8	37,4

3 19 Aantal zelfstandigen in Kortrijk per sector (2000)

Bron: RSVZ

3 20 Winkelaanbod in Kortrijk in aantal winkels (1997)

Bron: Commercieel strategisch plan Kortrijk, 1997

winkelgebied	detailhandel	horeca	dienstverlening	leegstand-panden
Winkelwandelgebied	170	22	33	54
Rest van het winkelgebied	298	151	220	126
Overleie	40	20	31	9
Uitlopers	85	23	50	12
totaal	593	216	334	201

3 21 Winkelaanbod in Kortrijk in % (1997)

Bron: Commercieel strategisch plan Kortrijk, 1997

winkelgebied	detailhandel	horeca	dienstverlening	leegstand-panden
Winkelwandelgebied	12,6	1,6	2,5	4,0
Rest van het winkelgebied	22,2	11,2	16,4	9,4
Overleie	3,0	1,5	2,3	0,7
Uitlopers	6,3	1,7	3,7	0,9
totaal	44,1	16,1	24,9	15,0

3 22 Opsplitsing van de detailhandel in Kortrijk naar functie en verkooppoppervlakte (1997)

Bron: Commercieel strategisch plan Kortrijk, 1997

winkelgebied	convenience	shopping	specialty	totale verkoops-opp. (in m ²)	gemid. verkoops-opp. (in m ²)
Winkelwandelgebied	20	131	19	15.045	89
Rest van het winkelgebied	58	168	72	32.247	108
Overleie	13	12	15	3.073	77
Uitlopers	32	28	25	9.130	107
totaal	123	339	131	59.495	100
Ringshoppingcenter	/	80	/	21.050	263

Diensten

De tertiaire sector wordt de sector van de diensten genoemd. Tot deze sector behoren o.m. (detail)handel en reparatie, horeca, vervoer, opslag en communicatie, financiële instellingen, verzekeringswezen en diensten aan bedrijven, openbaar bestuur, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening.

De tertiariseringsgraad geeft het aantal uitgeoefende (bezoldigde) jobs in de tertiaire sector in de regio weer t.o.v. de potentiële beroepsbevolking van 20 tot 64 jaar binnen die regio. Het is een maat om de activiteit te meten in deze sector. Ook hier gelden dezelfde opmerkingen als voor de secundariseringsgraad.

De tertiariseringsgraad in het Vlaamse Gewest is van 1993 tot 2000 geleidelijk gestegen, namelijk van 32 naar 37. Een iets sterkere stijging vinden we terug in de centrumsteden: in 2000 zijn 67 jobs op 100 potentiële jobs tertiair. Globaal gezien is de activiteit in de dienstensector veel groter in de stad dan in het Vlaamse Gewest. Dit komt uiteraard door het feit dat een stad een centrumfunctie heeft t.o.v. zijn ommeland. Er worden heel wat diensten ter beschikking gesteld. Kortrijk benadert de tertiariseringsgraad van de centrumsteden: in 2000 zijn er 66 arbeidsplaatsen in de tertiaire sector per 100 potentiële beroepsactieven. In 1993 waren dat er 57,7. Kortrijk heeft een belangrijk dienstencentrum, waarin onder meer de gezondheidszorg, de maatschappelijke dienstverlening en het onderwijs een belangrijke rol spelen. De tertiariseringsgraad in Roeselare is heel wat kleiner dan die in de centrumsteden. Deze stad telt veel minder arbeidsplaatsen in de tertiaire sector.

De gezondheidszorg en de maatschappelijke diensten bieden aan 6.598 mensen een (bezoldigde) job. Het is de grootste sector in 2001. Ook de financiële instellingen, verkeerswezen en diensten aan bedrijven (6.390) en het onderwijs (4.634) zijn belangrijke sectoren. De sector van vervoer, opslag en communicatie is tussen 1993 en 2001 ingekrompen met 14,8%. De sector met de sterkste groei tussen 1993 en 2001 is die van de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (41,6%).

- ▶ De tertiariseringsgraad stijgt in het Vlaamse Gewest, de centrumsteden en Kortrijk.
- ▶ In Kortrijk staat de tewerkstelling in de dienstensector op gelijke hoogte met die in de centrumsteden.

Handel & horeca

De bezoldigde tewerkstelling in de handel steeg van 3.257 in 1993 naar 3.633 in 2001. Voor de horeca steeg deze met 12,8% van 1.034 naar 1.166. Op 30 december 2000 werken er 7.164 mensen als zelfstandige. Het grootste aandeel hiervan werkt in de handel (42%).

In het commercieel-strategisch plan Kortrijk wordt het handelsaanbod in 1997 beschreven. Daarin wordt het aanbod opgedeeld in handelszaken, diensten en horeca. Ook het aantal leegstaande panden is opgenomen. Er worden vier grote winkelgebieden onderscheiden (winkelwandelgebied¹², Overleie¹³, de uitlopers¹⁴ en de rest van het winkelgebied in het centrum). In totaal worden ze samen in 21 winkelgebieden opgedeeld.

In totaal had Kortrijk in 1997 1.344 panden waarvan 201 leegstaande. De meeste panden (593) worden gebruikt voor detailhandel, gevolgd door het aantal panden voor diensten (334) en horeca (216). Het grootste deel van deze panden voor detailhandel, diensten en horeca zijn terug te vinden in de 'rest van het winkelgebied in het centrum'.

Splitsen we de detailhandel op naar functie, gebaseerd op Copeland (1924), in shopping, convenience en specialty, dan merken we op dat er 339 shopping-, 123 convenience- en 131 specialty-zaken zijn. In het winkelwandelgebied, dat gericht is op het vrijetijdswinkelen en/of window-shopping, vindt men voornamelijk shoppingzaken. In de 'rest van het winkelgebied' vinden we ook shoppingzaken terug en in mindere mate specialty- en conveniencezaken (dagdagelijkse producten). In Overleie en in de uitlopers komen de drie functies ongeveer even vaak voor. Er zijn iets meer winkels voor conveniencegoederen in de uitlopers, die vaak een buurtverzorgende taak uitoefenen, en iets meer speciaalzaken in Overleie.

¹² Tot het winkelwandelgebied behoren de Lange Steenstraat, Steenpoort, Voorstraat, Korte Steenstraat, Grijsse Zusterstraat, het Overbekeplein, de St.-Jansstraat, Kleine St.-Jansstraat, Wijngaardstraat en de Potterijstraat.

¹³ Tot Overleie behoren de Noordstraat, Beheerstraat, Zandstraat, Aalbeeksesteenweg, Nijverheidskaai en de Gasstraat.

¹⁴ Tot de uitlopers behoren de Doorniksewijk en de Zwevegemestraat vanaf de spoorweg richting Hoog-Kortrijk.

3 23 Evolutie van het aantal oprichtingen (1990–2001)

Bron: Graydon

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	559	368	10.371	33.993
1991	571	336	10.168	33.168
1992	485	354	9.885	33.403
1993	536	350	10.208	34.637
1994	563	303	9.951	34.091
1995	540	356	9.985	35.087
1996	502	309	9.468	35.531
1997	444	278	8.924	32.277
1998	462	319	9.207	32.397
1999	396	294	7.733	27.636
2000	385	249	7.903	28.625
2001	360	274	7.541	28.024

3 24 Evolutie van het aantal faillissementen (1990–2001)

Bron: Graydon

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	31	8	766	1.724
1991	36	17	850	1.962
1992	47	26	1.083	2.435
1993	44	32	1.168	2.838
1994	59	28	1.362	3.148
1995	85	44	1.498	3.546
1996	80	32	1.653	3.884
1997	75	35	1.722	4.106
1998	61	24	1.521	3.758
1999	57	22	1.408	3.627
2000	49	18	1.434	3.573
2001	75	33	1.483	3.678

Naast de concurrentie van de nabije omgeving ondervindt het centrum van Kortrijk ook druk van het Ringshoppingcenter dat gelegen is langs de R8 richting Kuurne. Het is vlot bereikbaar, heeft voldoende parkeergelegenheid, herbergt 80 winkels met shopping- en specialtygoederen en heeft 2 supermarkten. De stad Kortrijk heeft duidelijk te kampen met het fenomeen van 'uiteengelegde stad': er is een nog onduidelijke spanning tussen de ontwikkeling van nieuwe polen en de uitholling van de binnenstad. Steeds meer functies verkiezen, omwille van onder andere de schaalvergroting en de te hoge grondprijzen, voor een vestiging buiten het stadscentrum. Het Ringshoppingcenter en de grote distributieketens in de omgeving (Kuurne en Wevelgem) zijn een aantrekkingspool voor zowel grootdistributie als zelfstandige handelaars. De druk op het centrum van Kortrijk is daarom bijzonder groot en verklaart ook het grote aantal leegstaande panden in het centrum.

Bruisende economie?

Hoe bruisend is de economie van een stad? Om daar een antwoord op te kunnen geven, bekijken we de evolutie van het aantal startende bedrijven, het aantal faillissementen en de verhouding daartussen. Tevens trachten we inzicht te verwerven in de tewerkstelling in nieuwe bedrijven.

Startende bedrijven en faillissementen

Het aantal registraties geeft een indicatie van het aantal startende bedrijven en faillissementen¹⁵. Die geregistreerde oprichtingen omvatten nv's, bvba's, cv's, firma's en eenmanszaken.

¹⁵ We dienen hier echter op te merken dat als een bedrijf zijn activiteiten in meerdere entiteiten opsplijt, het bijgevolg meerdere oprichtingsakten zal neerleggen. Om deze reden is het aantal oprichtingsakten niet altijd gelijk aan het aantal nieuw opgerichte bedrijven. Hiermee dienen we rekening te houden.

Startende bedrijven

De voorbije twaalf jaar werden in Vlaanderen een kleine 389.000 oprichtingsakten neergelegd bij de Rechtbank van Koophandel. Het jaarlijkse aantal vertoont heel wat variatie. Toch zien we het aantal startende bedrijven van 1990 tot 1996 licht stijgen tot een maximum van 35.531 in 1996. Vanaf dan zien we een dalende trend. In 2001 werden er nog 28.024 akten ingediend. De daling in de dertien steden zette zich al vroeger in dan in Vlaanderen. Daar is het aantal ingediende akten elk jaar lager geweest dan in 1990. In 2001 ligt het aantal startende bedrijven in de centrumsteden dan ook 27% lager dan in 1990. In Vlaanderen doet zich een daling voor van 17,6% t.o.v. 1990.

In Kortrijk slonk het aantal startende bedrijven geleidelijk. In 1991 werd het grootste aantal bedrijven opgestart (571). In 2001 waren dat er nog 360 of 35,6% minder dan in 1990. Kortrijkse bedrijven vertegenwoordigen in 2001 ongeveer 4,8% van het totale aantal opgestarte bedrijven in de centrumsteden. In 1990 was dat nog 5,4%.

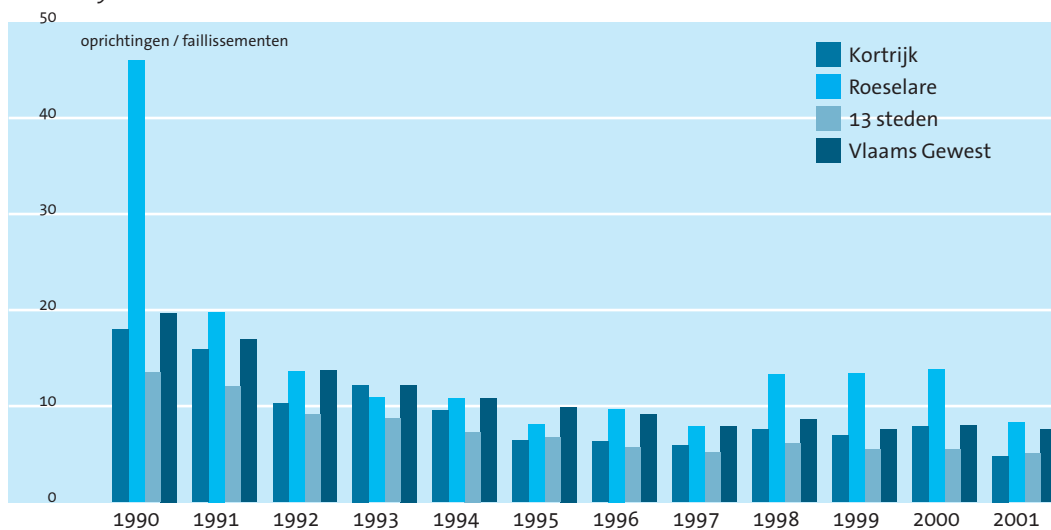
Faillissementen

Het aantal faillissementen is tijdens de eerste helft van het decennium gestegen in Vlaanderen, tot 4.106 in 1997. In 1998 zijn er minder faillissementen opgeschreven in Vlaanderen. Hetzelfde geldt voor de centrumsteden, Kortrijk en Roeselare. Dit dalend cijfer is een gevolg van een verandering in de wetgeving die de afschaffing van de 'ambtshalve' faillissementen inhield. De dalende trend zet zich in 1999 en 2000 door in Vlaanderen. In 2001 stijgt het aantal faillissementen opnieuw tot 3.678. Algemeen spreken we van een toename met 113% sinds 1990. We merken hetzelfde verloop op in de 13 centrumsteden. De globale toename sinds 1990 is er 94%.

Ook in Kortrijk zien we in de eerste helft van het decennium een stijging van het aantal faillissementen tot een maximum in 1995. Er gingen dan 85 bedrijven failliet. Dat aantal daalde tijdens de tweede helft van het decennium, maar steeg weer sterk in 2001. In 2001 zijn er 75 faillissementen opgetekend in Kortrijk. De toename over de gehele periode bedraagt er 142%.

3 25 Evolutie van de ratio oprichtingen/faillissementen (1990–2001)

Bron: Graydon

3 26 Evolutie van de tewerkstelling in nieuwe bedrijven (1993–2001)

Bron: RSZ

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1993	1.353	1.390	23.592	46.003
1994	1.437	1.362	22.608	45.614
1995	1.452	1.465	22.746	47.068
1996	1.468	1.430	23.376	48.845
1997	1.497	1.421	23.833	51.491
1998	1.516	1.361	23.475	53.844
1999	1.511	1.240	25.690	57.569
2000	1.585	1.156	28.131	63.005
2001	1.640	1.118	29.391	66.561

Ratio oprichtingen/faillissementen

Een afname van het aantal oprichtingen, met een toename van het aantal faillissementen zal voor een steeds kleiner wordende ratio zorgen, zoals we (op de laatste jaren na) kunnen zien in de tabel. Hoe groter het aantal oprichtingen is in verhouding tot het aantal faillissementen, hoe groter de ratio. De ratio in Vlaanderen daalt van 19,7 naar 7,6 in 2001. De ratio in de centrumsteden is kleiner dan in Vlaanderen. In 2001 heeft deze in de centrumsteden een waarde van 5,1.

Op 1995 en 2001 na, is de ratio in Kortrijk hoger dan in de centrumsteden. Dit betekent dus dat er in Kortrijk in verhouding iets minder faillissementen zijn. De ratio is wel sterker gedaald in Kortrijk (met 13,2%punt) dan in de centrumsteden (afname met 8,4%punt). Roeselare kent de sterkste afname, maar heeft een hogere ratio dan de centrumsteden.

- ▶ Algemeen daalt het aantal startende bedrijven.
- ▶ Het aantal faillissementen in Vlaanderen en de centrumsteden steeg tot in 1997. Kortrijk kende al in 1995 een maximum.
- ▶ De ratio oprichtingen/faillissementen daalt. Kortrijk bekleedt een iets betere positie dan de centrumsteden.

¹⁶ Deze indeling gebeurt op basis van de NACE-codering en is internationaal vergelijkbaar.

Tewerkstelling in nieuwe bedrijven

Op basis van overleg is overeengekomen dat onder de rubriek 'nieuwe bedrijven' volgende sectoren worden opgenomen: de vervaardiging van kantoormachines, computers, audio-, video- en telecomapparatuur, groothandel in kantoormachines en kantoormaterialen, de telecommunicatiesector, informatica en aanverwante activiteiten, radio en televisie¹⁶. Het aantal mensen dat tewerkgesteld is in deze sectoren, wordt weergegeven in de tabel.

Op het jaar 1994 na, is de tewerkstelling in nieuwe bedrijven steeds toegenomen in Vlaanderen. In 2001 zijn er 66.561 bezoldigde jobs in deze sectoren, in 1993 waren dat er maar 46.003. Dit betekent een stijging van ongeveer 45%. Ook in de centrumsteden trekken deze sectoren jaarlijks steeds meer mensen aan (op 1994 en 1998 na). In 2001 zijn daar 29.391 mensen tewerkgesteld in nieuwe bedrijven, of ongeveer 44% van het totaal in Vlaanderen. De stijging is er weliswaar kleiner dan in Vlaanderen, namelijk 25%.

Ook in Kortrijk is, op het jaar 1999 na, de tewerkstelling in de nieuwe bedrijven steeds toegenomen. In 2001 werken er 1.640 mensen in deze sectoren. Dit is een aandeel van 5,6% in het totaal van de centrumsteden. De stijging over de gehele periode bedraagt 21%. In Roeselare is de tewerkstelling in de nieuwe bedrijven gedaald t.o.v. 1990.

- ▶ De tewerkstelling in de nieuwe bedrijven stijgt nog met de jaren in Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk.

De stad Kortrijk heeft een afwijkend economisch profiel t.o.v. zijn regio. Met behulp van de cijfers van GOM West-Vlaanderen berekenden we de secundariseringsgraad. Die bleek voor het arrondissement Kortrijk 26 te zijn in 1999, voor de stad Kortrijk was die maar 20. De stad heeft dus een beperktere industrie dan de regio, maar een sterk aanwezige tertiaire sector. Door de aanwezigheid van handel en diensten kan de stad haar centrumfunctie uitspelen. Een aantal van die sectoren is echter falingsgevoelig zoals de horeca en de handel. De aanwezigheid van grootdistributie in de omgeving stimuleert hierbij de leegstand in de binnenstad.

3 27 Evolutie van het aantal overnachtingen (1992–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1992	95.549	13.128	3.452.410	16.224.004
1993	84.886	15.928	3.632.928	16.906.510
1994	79.459	18.040	3.731.498	16.764.554
1995	77.835	26.917	3.768.722	17.622.167
1996	88.667	31.041	4.005.448	17.741.560
1997	91.640	36.255	4.294.530	17.331.887
1998	95.915	34.387	4.651.146	17.329.257
1999	107.966	31.021	4.772.685	17.521.226
2000	106.392	33.474	5.041.929	17.862.657
2001	109.809	35.299	5.007.669	17.364.496

3 28 Redenen voor overnachtingen in Kortrijk, opgesplitst volgens nationaliteit (2001)

Bron: Toerisme Vlaanderen

	Belg	EU-België	niet EU	totaal
vakantie, ontspanning	15.885	18.592	3.603	38.080
conferentie, seminarie	3.135	13.016	4.330	20.481
andere beroepsredenen	13.449	25.178	12.621	51.248
totaal	32.469	56.786	20.554	109.809

Toerisme

De toeristische trekpleisters in Kortrijk zijn o.a. het historische centrum met de Grote Markt, het laatgotische stadhuis, het Belfort (of Halletoren), de Broeltorens, het rustieke Begijnhof en de verschillende kerken zoals daar zijn de St.-Maartenskerk, de O.L.Vrouwekerk en de St.-Michielskerk. Daarnaast komen toeristen het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum bezichtigen, het Broelmuseum of het Begijnhofmuseum en de Groeningeabdij. Bovendien zijn er heel wat jaarlijkse attracties in de Expohallen. Heel wat mensen komen ook uit nieuwsgierigheid naar de stad waar de Guldensporenslag in 1302 heeft plaatsgehad. Er zijn ook heel wat bezoekers voor talrijke evenementen met regionale en bovenregionale uitstraling zoals de Sinksenfeesten, de 11-julifeesten, zomeractiviteiten als Kortkan't en de Paasfoor...

Kortrijk was ook een van de initiatiefnemers voor de samenwerking met de Leiegemeenten en de promotie van 'Toerisme Leiestreek'. Het gebied strekt zich uit van Gent tot Wervik en van de Scheldestreek tot en met Roeselare. Dit project wordt o.m. gesteund door de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

In volgende paragraaf belichten we het toerisme a.d.h.v. het aantal overnachtingen in de stad en het aantal dagjestoeristen dat jaarlijks de stad bezoekt.

Verblijfstoerisme

Het aantal overnachtingen in Vlaanderen is sterk gestegen het laatste decennium. Dit steeg van 16,2 miljoen in 1992 naar 17,4 miljoen in 2001: een stijging van ongeveer 1,2 miljoen of 7%. We merken echter op dat het aantal overnachtingen in Vlaanderen niet continu is gestegen. Zo waren er in 2000 een kleine 17,9 miljoen overnachtingen, 3% meer dan in 2001. In 2001 greep 28,8% van de overnachtingen in Vlaanderen plaats in een van de dertien steden. Dat was in 1992 nog maar 21,3%. Het aandeel van de centrumsteden nam dus toe. In de centrumsteden is het aantal overnachtingen steeds geleidelijk gestegen, in totaal met 45%. In 2001 telden de centrumsteden in absolute cijfers iets meer dan 5 miljoen overnachtingen. In 1992 waren dat er maar 3,5 miljoen.

Het aantal overnachtingen in Kortrijk daalde tijdens het eerste gedeelte van dit decennium, maar steeg weer sinds 1996. Kortrijk telde in 2001 ongeveer 110.000 overnachtingen. Dit is 15% meer dan in 1992. Het aantal overnachtingen in Kortrijk maakt 2,2% uit van alle overnachtingen in de centrumsteden. Het overgrote deel van de overnachtingen in Kortrijk grijpt plaats in het kader van seminaries, conferenties en andere beroepsaangelegenheden (65%), de overige 35% zijn recreatieve overnachtingen. Er is echter nog onvoldoende hotelcapaciteit in Kortrijk. Dit brengt met zich mee dat zakenmensen tijdens de grote beurzen in de Xpo hallen vaak een hotel moeten boeken in de omgeving. Zo werden o.m. door tussenkomst van de dienst Toerisme in 2001 1.997 overnachtingen geboekt waarvan 1.099 buiten Kortrijk.

- ▶ De centrumsteden en het Vlaamse Gewest vertonen een stijgend verloop van het aantal overnachtingen.
- ▶ Kortrijk kende enkel tijdens de tweede helft van het decennium een stijging van het aantal overnachtingen. De stad heeft vooral een professionele aantrekkingskracht.

Dagtoerisme

Heel wat mensen komen voor een dagje naar de stad. Het historische patrimonium, de Guldensporenslag, de musea en ook de grote evenementen en de publieksbeurzen in Kortrijk Xpo vormen de belangrijkste redenen voor een bezoek aan Kortrijk. Het grootste deel van de dagtoeristen komt uit eigen land, maar ook heel wat buitenlanders brengen een dagje door in de stad.

Hoewel het uiterst moeilijk is om het aantal dagtoeristen op jaarbasis vast te stellen, kan een ruwe schatting gemaakt worden aan de hand van het aantal bezoekers in musea en beurzen, op grote evenementen en de deelnemers aan rondleidingen en groepsarrangementen. In 2002 kwamen er naar schatting 720.000 dagtoeristen naar Kortrijk.

3 29 Evolutie van het aantal gebruikers van de gemeentelijke sportinfrastructuur in Kortrijk (1990–2001)

Bron: Jaarverslagen Kortrijk

	sportzalen	zwembad
1990	555.682	328.534
1991	575.511	325.798
1992	591.721	375.761
1993	601.471	363.746
1994	625.065	426.407
1995	630.609	424.908
1996	617.103	389.819
1997	641.458	353.437
1998	664.480	394.150
1999	768.565	442.858
2000	744.800	516.259
2001	777.452	543.657

Sport en cultuur

Naast over de bevolking en de economie willen we ook meer weten over het gebruik van de sportaccommodatie, de situatie van de jeugdbewegingen en de algemene culturele participatie. Het al of niet 'bruisend' zijn van een stad hangt niet enkel af van de aanwezigheid (of afwezigheid) van een jonge bevolking. De stad dient ook aan elke bevolkingsgroep mogelijkheden te bieden. Bovendien moet ze deze ook in stand kunnen houden. Bij de sportaccommodatie kunnen we dit meten via het aantal gebruikers. Bij de culturele aangelegenheden kijken we naar de participatiegraad.

Gebruikers van de gemeentelijke sportaccommodatie

Naast de gemeente zijn er nog heel wat privé-ondernemingen die sportzalen en pleinen ter beschikking stellen. We pogen hier hoofdzakelijk een inzicht te krijgen in de evolutie van het aantal gebruikers van de gemeentelijke sportvoorzieningen en tellen de privé-ondernemingen dus niet mee. Met deze beperking moet rekening gehouden worden bij de interpretatie van de gegevens.

In de openluchtcentra zijn vrije bezoekers/sporters steeds welkom. Een niet te onderschatten aantal wandelaars en ongebonden gebruikers (joggers, vrije voetballers, ...) kan steeds zijn gang gaan op de hiervoor voorziene groenstroken en/of omnisportveldjes. De hoofdterreinen kunnen enkel gebruikt worden na toestemming van de betrokken dienst. De openluchtcentra hebben dus meer gebruikers dan het aantal dat beschreven wordt in de officiële registraties.

Sportzalen

De stad Kortrijk heeft 7 sportcentra (SC Ter Biezen, SC Olympiadeplein, SC Wembley, SC Mimosa, SC Lagaeplein, SC De Weimeersen en sportcampus De Lange Munte). Daarnaast tellen we nog een polyvalent turnzaaltje in het ontmoetingscentrum Groeningeheim. Van de 7 sportcentra zijn er 2 in combinatie met een zwembad, de 5 andere zijn in combinatie met openluchtterreinen. Twee stedelijke sportcentra zijn gelegen in Kortrijk zelf, twee staan op grondgebied van Heule en de overige 3 staan in 3 andere deelgemeenten (Marke, Rollegem, Bissegem). Aalbeke, Bellegem en Kooigem beschikken niet over een specifieke sportinfrastructuur. De inwoners van deze deelgemeenten maken meestal gebruik van het sportcentrum De Weimeersen (Rollegem), het Olympiadeplein (Marke) of sportcampus De Lange Munte (Kortrijk). Het Groeningeheim bevindt zich aan de rand van het Kortrijks centrum.

Om aan de steeds groeiende vraag naar trainingsuren te voldoen, worden sinds 1997 twee schoolsporthallen permanent 'naschools' afgehuurd door de stad (Campus 3 Hofsteden en PTI). Deze 2 schoolsporthallen bevinden zich op grondgebied Kortrijk.

Het aantal gebruikers van de stedelijke sporthallen steeg de laatste 10 jaar spectaculair. Van 555.682 in 1990 naar 777.452 in 2001, een stijging van 40%. Een verklaring voor deze toename is deels terug te vinden in het feit dat sinds 1999 de gebruikers van de openluchtinfrastructuur die gelegen is bij een stedelijk sportcentrum, meegerekend worden in de totale aantallen, terwijl dit voorheen niet het geval was. Het intense gebruik van de 2 bijkomende schoolsporthallen levert een tweede verklaring voor deze stijging. Verder wordt steeds een optimale bezetting van de voorhanden zijnde sportoppervlakte nagestreefd door de Directie Sport.

Zwembaden

Er zijn 5 zwembaden in Kortrijk (Mimosa, Lagaeplein, Abdijkaai, Magdalena en De Warande). Het zwembad Magdalena was vroeger een provinciaal zwembad, maar werd in 1999 overgenomen door de stad. Sinds 1999 worden de bezettingscijfers van het zwembad Magdalena en het zwembad De Warande mee opgenomen in de bezettingscijfers van de zwembaden. Dit is een van de redenen waarom de cijfers de laatste jaren zijn gestegen. Ook hier wordt voortdurend een maximale bezetting nagestreefd. Het dipje van 1997 is te verklaren door de sluiting van zwembad Abdijkaai ten gevolge van onderhouds- en herstellingswerken. Het bezoekcijfer van de 5 stedelijke zwembaden bedraagt jaarlijks om en bij 550.000.

3 30 Aantal leden van jeugdwerkinitiatieven in Kortrijk (2001)

Bron: Jeugdwerkbeleidsplan 2002–2004

	2001
jeugd- en jongerenbewegingen	5.285
jeugdcultuur	951
jeugdhuizen ¹	1.006
politieke jongerenbewegingen & studentenclubs ²	1.038

¹ geen cijfers voor De Kreun Bissegem

² geen cijfers voor Kerberus Kortrijk

3 31 Aantal leden grabbelpas en speelpleinwerking in Kortrijk (1996–2000)

Bron: Jeugdwerkbeleidsplan 2002–2004

	grabbelpas	speelplein de Warande
1996	328	/
1997	314	13.069
1998	415	11.844
1999	408	12.079
2000	385	12.059

3 32 Aantal en aandeel jongeren in sportverenigingen (1996–2000)

Bron: Werkingsverslag Directie Sport, 2001

	1996	1997	1998	1999	2000
leden sportverenigingen –18 j.	6.339	5.396	6.476	5.289	5.540
leden sportverenigingen +18 j.	8.903	9.998	10.441	10.215	8.925
totaal aantal leden	15.242	15.394	16.917	15.504	14.465
aantal jongeren in Kortrijk 6–17 j.	/	10.545	10.574	10.470	10.423
aandeel jongeren in sportclubs t.o.v. totaal aantal jongeren 6–17 j.	/	51,2	61,2	50,5	53,2

Openluchtinfrastructuur

Vijf van de Kortrijkse stedelijke sportcentra beschikken naast de binnenaccommodatie over bijkomende openluchtinfrastructuur (SC Wembley, SC Olympiadeplein, SC De Weimeersen, SC Ter Biezen en sportcampus De Lange Munte). Naast voetbal worden er ook andere sporten beoefend zoals tennis, beachvolley, atletiek, petanque, basketbal en boogschieten. De cijfers voor deze openluchtinfrastructuur worden sinds 1999 voor alle sportcentra bijgehouden.

Het aantal bezoekers van de openluchtinfrastructuur varieert heel sterk per sportcentrum (van 10.000 tot 75.000 bezoekers per jaar). Een verklaring kan gevonden worden in de soort openluchtinfrastructuur die ter beschikking gesteld wordt. Zijn er (al dan niet voor competitie gekeurde) voetbalvelden aanwezig en hoeveel velden staan er ter beschikking? Is er een atletiekpiste en zijn er tennisvelden, ...? Naast de voetbalvelden die bij een stedelijk sportcentrum gelegen zijn, telt de stad nog een 15-tal voetbalvelden verspreid over het grondgebied Kortrijk. Bezettingscijfers van deze velden zijn niet voorhanden.

Jongeren in jeugdbewegingen en/of sportclubs

In 2001 zijn er in Kortrijk 25 jeugdbewegingen en 10 jongerenbewegingen. In totaal hebben ze 5.285 leden. Bovendien zijn er een aantal jeugdgroeperingen in Kortrijk die zich met cultuur bezig houden zoals jongerenkoren, jeugdorkesten, tekenclubs, dans- en toneelgroepen en jeugdtheaters. Er zijn 19 initiatieven die samen 951 leden hebben. Kortrijk telt ook 11 jeugdhuizen die 1.006 leden tellen in 2001. Jongeren kunnen ook terecht in politieke bewegingen (6) of studentenclubs (15). Samen tellen ze ook 1.038 leden. Tenslotte kunnen de jongeren in Kortrijk nog terecht bij een aantal andere jeugdinitiatieven.

In de vakantie kunnen jongeren terecht bij de speelpleinen, bij grabbelpas of in de sportkampen. De speelpleinwerking de Warande is een gemeentelijke vzw en behoort tot een van de stedelijke jeugdcentra naast het Groeningeheim en de Kinderboerderij. Naast de Warande zijn er nog drie andere speelpleinen: Speeldorp Marke, Het open Groene Marke en Kinderland Kortrijk.

Tot de cijfers van de Warande behoren ook enkele kinderen uit Wevelgem en Kuurne, bij de grabbelpas werd enkel de Kortrijkse jeugd opgenomen. In 1997 had de Warande 13.069 leden. Dit aantal daalde in 1998 tot 11.844 waarna het weer steeg tot 12.059 in 2000. 1998 was echter het jaar waarin er meer kinderen naar de grabbelpas gingen (415). In 2000 waren dat er nog 385. De sportkampen die georganiseerd worden door de stedelijke sportdienst tellen gemiddeld 9.000 deelnemers per jaar. Hiertoe behoren zowel kleuters als kinderen en jongeren.

Het totale aantal leden in de sportclubs varieert lichtjes van jaar tot jaar, maar ligt gemiddeld rond de 15.500. Het aantal jongeren (jonger dan 18 jaar) in deze sportverenigingen draait rond de 6000. In werkelijkheid zijn er nog heel wat meer mensen lid van een sportvereniging, want de vermelde cijfers zijn gebaseerd op de ingediende subsidielijsten. Er zijn namelijk nog (volwassen)verenigingen die deze inventarisformulieren niet invullen zodat de correcte cijfers van deze clubs niet gekend zijn! Aan de hand van de vermelde cijfers werd het aandeel van de jongeren in sportclubs in het totale aantal jongeren tussen 6 en 18 jaar in Kortrijk berekend. 55% van alle jongeren blijkt lid te zijn van een sportclub.

Culturele participatie

Bibliotheekbezoeken

Hoeveel gebruikers en leners hebben de Kortrijkse bibliotheken? En wat ontlene ze daar? Daarop proberen we hier een antwoord te geven.

De stad Kortrijk telt 1 hoofdbibliotheek, 5 filialen en 5 uitleenposten (kleinere filialen). In de tabel staan cijfers van het aantal 'gebruikers' van de bibliotheken. Vanaf 1999 spreekt men van 'leners'. Het aantal gebruikers geeft het aantal leners weer plus het aantal raadplegingen. Men dient wel op te merken dat sommige gebruikers dubbel geteld worden wanneer die uit verschillende filialen boeken ontlene. Vanaf 1999 zie je een duidelijke daling van het aantal. Dit komt niet omdat er minder gebruikers zijn, maar dit is een gevolg van het feit dat men dan plots het aantal 'leners' begint te tellen en geen rekening meer houdt met mensen die enkel raadplegen. Een vergelijking maken tussen beide cijfers zou fout zijn.

3 33 Aantal gebruikers en leners in de Kortrijkse bibliotheek (1990–2000)

Bron: jaarverslagen Kortrijk

		jeugd	volwassenen (18+)	totaal	
1990	filialen		4.447	3.255	7.702
	hoofdbib		4.280	11.676	15.956
	totaal		8.727	14.931	23.658
1991	filialen		4.953	3.608	8.561
	hoofdbib		5.394	12.158	17.552
	totaal		10.347	15.766	26.113
1992	filialen		5.221	3.591	8.812
	hoofdbib		6.775	10.451	17.226
	totaal		11.996	14.042	26.038
1993	filialen		5.264	3.352	8.616
	hoofdbib		7.968	11.723	19.691
	totaal		13.232	15.075	28.307
1994	filialen		5.602	3.322	8.924
	hoofdbib		7.540	13.059	20.599
	totaal		13.142	16.381	29.523
1995	filialen		5.190	4.485	9.675
	hoofdbib		7.749	12.537	20.288
	totaal		12.939	17.022	29.963
1996	filialen		6.926	3.635	10.561
	hoofdbib		9.265	12.786	22.051
	totaal		16.191	16.421	32.612
1997	filialen		7.433	4.416	11.849
	hoofdbib		9.729	14.459	24.188
	totaal		17.162	18.875	36.037
1998	filialen		7.718	4.515	12.233
	hoofdbib		10.080	14.890	24.970
	totaal		17.798	19.405	37.203
1999	filialen		5.163	1.983	7.146
	hoofdbib		4.492	10.764	15.256
	totaal		9.655	12.747	22.402
2000	filialen		5.641	2.171	7.812
	hoofdbib		5.258	12.361	17.619
	totaal		10.899	14.532	25.431

3 34 Aantal ontleningen, opgesplitst in boeken en audiovisueel materiaal (1998–2000)

Bron: WVC, Administratie Cultuur

		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1998	audiovisueel	183.395	91.672	2.118.871	5.379.975
	boeken	1.217.891	868.400	11.614.362	45.956.404
	totaal	1.401.286	960.072	15.068.201	51.336.379
1999	audiovisueel	176.100	108.479	2.403.142	6.113.902
	boeken	1.118.547	914.588	11.423.981	45.694.751
	totaal	1.294.647	1.023.067	15.127.174	51.808.653
2000	audiovisueel	190.645	118.761	2.747.688	6.608.915
	boeken	1.024.597	883.390	12.632.548	45.557.970
	totaal	1.215.242	1.002.151	15.380.236	52.166.885

3 35 Aantal museumbezoekers in Kortrijk (1995–2001)

Bron: 1995–1997: Beleidsnota 1999–2003 Stedelijke Musea Kortrijk, 1998–2000: jaarverslag, Vlas en Linnenmuseum: jaarverslag 2001, vzw Stedelijke Musea jaarverslag 2001

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Broelmuseum	14.932	12.642	9.055	8.836	10.668	12.274	21.429
Groeningeabdij	4.700	6.566	9.497	12.006	12.433	12.924	14.930
Kapel van Groeningeabdij	/	/	2.435	4.729	4.790	5.097	7.214
Vlasmuseum	24.371	22.489	21.954	24.186	26.323	21.867	20.408
Kant- en Linnenmuseum	/	/	/	19.000	22.931	18.338	16.347

Het aantal gebruikers van de bibliotheek steeg van 23.658 in 1990 naar 37.203 in 1998. Dit is een stijging van 57%. Deze stijging staat voornamelijk op naam van de jeugd (-18 jaar): in 1998 zijn er tweemaal meer jeugdige gebruikers dan in 1990. Bij de volwassenen is dit 29% meer. De verdeling van het aantal gebruikers tussen jeugd en volwassenen is gedurende de jaren dus ook veranderd: in 1990 was dat respectievelijk 37 en 63%, acht jaar later is dit ongeveer fifty-fifty (48% jeugd, 52% volwassenen). De meerderheid (67%) leent nog steeds boeken in de hoofdbibliotheek. In 2000 zijn er 25.431 leners in Kortrijk en ook hier ziet men een kleine stijging van het aantal t.o.v. 1999.

In Vlaanderen worden jaarlijks gemiddeld 51,8 miljoen attributen uitgeleend, waarvan 45,7 miljoen, of 88% boeken. De overige 12% is audiovisueel materiaal. Het totale aantal ontleningen in Vlaanderen en de centrumsteden steeg tussen 1998 en 2000. In Kortrijk worden er jaarlijks gemiddeld 1,3 miljoen stuks uitgeleend, voor het grootste deel (86%) boeken. Het totale aantal ontleningen nam af t.o.v. 1998. Dit neemt niet weg dat het aantal ontleningen van audiovisueel materiaal in die periode nog is toegenomen.

- ▶ Het aantal gebruikers en leners stijgt de laatste tien jaar in Kortrijk. Dit is voor het grootste deel het gevolg van de stijging van het aantal jeugdige lezers.
- ▶ De hoofdbibliotheek blijft de plaats bij uitstek om boeken te lenen.
- ▶ Het aantal ontleningen is evenwel gedaald tussen 1998 en 2000.

Museumbezoeken

Tot de stedelijke Kortrijkse musea behoren enerzijds de vzw Stedelijke Musea (met het Broelmuseum, de Groeningeabdij en de kapel van de Groeningeabdij die dienst doet als tentoonstellingsruimte) en anderzijds de vzw Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum (opgesplitst in het Nationaal Vlasmuseum en het Kant- en Linnenmuseum). De kapel van de Groeningeabdij werd in 1997 voor het eerst in gebruik genomen. De nieuwe afdeling Kant- en Linnenmuseum (bij het bestaande Vlasmuseum) opende zijn deuren in mei 1998. De opening van dit laatste museum zorgde voor een spectaculaire stijging van het totale aantal bezoekers in 1998. Op 1 januari 2000 is het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum overgenomen door de stad en werd het een gemeentelijke vzw. Hierdoor mogen de cijfers m.b.t. museumbezoekers van voor en na de overname niet met elkaar vergeleken worden. Toch is het zo dat het aantal museumbezoekers de laatste jaren is gestegen.

De stijging in 2001 is voor een groot deel toe te schrijven aan het Broelmuseum. De tentoonstelling "De spiegel van het verlangen" zorgde daar voor een enorme toeloop van 21.400 bezoekers. Voordien (1997-1998) kende het Broelmuseum een lichte terugval van het bezoekersaantal. De Groeningeabdij kende een continue stijging van het aantal belangstellenden. Het grootste jaarlijkse bezoekersaantal staat nog steeds op naam van het Nationaal Vlasmuseum.

3 36 Podiumkunsten: aantal activiteiten en bezoekers, opgesplitst per soort activiteit, Kortrijk (2000)

Bron: jaarverslagen Kortrijk

	totaal		eigen activiteiten		receptieve activiteiten	
	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers
theater	199	38.451	95	16.430	104	22.021
muziek	205	58.755	85	25.266	120	33.489
dans	25	10.041	9	5.138	16	4.903
audiovisueel	28	3.443	7	672	21	2.771
andere podiumactiviteiten	35	11.208	17	6.811	18	4.397
totaal	492	121.898	213	54.317	279	67.581

3 37 Podiumkunsten: evolutie van het aantal activiteiten en bezoekers, Kortrijk (1995–2000)

Bron: jaarverslagen Kortrijk

	totaal		eigen activiteiten		receptieve activiteiten	
	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers
1995	601	143.383	/	/	/	/
1996	580	140.449	219	48.688	361	91.761
1997	519	122.427	213	47.276	306	75.151
1998	520	108.489	199	41.723	321	66.766
1999 ¹	470	77.765	181	26.642	289	51.123
2000	492	121.898	213	54.317	279	67.581

¹ renovatie schouwburg

3 38 Evolutie van het aantal tentoonstellingsdagen, Kortrijk (1995–2000)

Bron: jaarverslagen Kortrijk

	totaal		eigen activiteiten		receptieve activiteiten	
	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers
1995	1.076	/	/	/	/	/
1996	1.148	/	1.040	/	108	/
1997	1.312	/	1.125	/	187	/
1998	986	/	936	/	50	/
1999 ¹	952	/	903	/	49	/
2000	1.119	/	1.058	/	61	/

¹ renovatie schouwburg

3 39 Educatieve activiteiten: evolutie van het aantal activiteiten en bezoekers, Kortrijk (1995–2000)

Bron: jaarverslagen Kortrijk

	totaal		eigen activiteiten		receptieve activiteiten	
	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers	aantal activiteiten	aantal bezoekers
1995	2.156	48.197	/	/	/	/
1996	2.198	48.461	600	8.303	1.598	40.158
1997	2.314	41.373	563	8.657	1.751	32.716
1998	2.013	40.156	501	7.432	1.512	32.724
1999 ¹	2.192	40.519	471	7.122	1.721	33.397
2000	2.610	52.859	692	10.753	1.918	42.106

¹ renovatie schouwburg

Participatie aan en aanbod van podiumkunsten, exposities en educatieve activiteiten

Het 'Cultureel Centrum Kortrijk' omvat een verspreide maar centraal geleide infrastructuur en organisatie waartoe de Kortrijkse Schouwburg, de Concertstudio, de ontmoetingscentra van Marke, Aalbeke, Bissegem, Belleghem en Heule, en de buurthuizen Oude Dekenij, Kooigem en Rollegem behoren. De activiteiten die in deze infrastructuur worden georganiseerd, worden opgesplitst in eigen en receptieve activiteiten. Eigen activiteiten worden inhoudelijk bepaald door het cultureel centrum en vallen onder de organisatorische en financiële verantwoordelijkheid ervan. Receptieve activiteiten worden georganiseerd door andere individuele of georganiseerde gebruikers met medewerking van het cultureel centrum.

Naast podiumkunsten, tentoonstellingen en educatieve activiteiten worden er ook sport- en balletlessen, bestuurlijke en organisatorische activiteiten, repetities en ontmoetingsactiviteiten gehouden. Omdat deze hier minder relevant zijn, als we het willen hebben over 'cultuur', beperken we ons tot de podiumkunsten, tentoonstellingen en educatieve activiteiten.

Podiumkunsten

De podiumkunsten worden inhoudelijk ingedeeld in theater, muziek, dans, audiovisuele projecties en andere. De cijfers behandelen zowel de professionele als de amateuristische voorstellingen. Tussen 1998 en 2000 is het aantal activiteiten gevoelig gedaald wegens de renovatie van de schouwburg. De programmering kon toen niet doorgaan wegens gebrek aan een alternatieve locatie. In dezelfde jaren werd de stedelijke programmering van hedendaagse dans afgebouwd ten voordele van een private groep 'Dans in Kortrijk'. Pas na de renovatie begon de schouwburg met een seizoenaanbod dans voor het brede publiek. In 2000 is de trend (voor het aantal activiteiten en bezoekersaantallen) weer stijgend en dit zet zich ook in 2001 en 2002 verder door. In 2001 organiseerden de Kortrijkse instanties 213 en derden 279 podiumactiviteiten. Deze waren goed voor 122.000 bezoekers.

Onder de podiumkunsten zijn muziek en theater het meest geëerd: 42% en 40% van de activiteiten zijn hiervoor weggelegd. Hoewel er ongeveer evenveel activiteiten georganiseerd worden voor audiovisuele projecten als voor dans, wordt dans meer geapprecieerd. Met 25 dansvoorstellingen worden een goeie 10.000 bezoekers aangetrokken, met 28 audiovisuele acts maar een kleine 3.500.

Exposities

In de tabel wordt het aantal dagen waarop een tentoonstelling toegankelijk is voor het publiek opgegeven. Het cijfer impliceert dat er over de verschillende tentoonstellingsruimten heen overlappingsdagen zijn. Er zijn geen bezoekersaantallen voorhanden. Ook hier was in de periode 1998-1999 het aanbod kleiner. Na de renovatie van de schouwburg wordt dit weer rechtgetrokken. In Kortrijk werden er in 2000 voor 1058 dagen eigen tentoonstellingen georganiseerd en waren er maar op 61 dagen door derden georganiseerde tentoonstellingen.

Educatieve activiteiten

Educatieve activiteiten zijn die activiteiten waarbij een groep deelnemers onder deskundige begeleiding kennis, inzicht, vaardigheden of het vermogen tot expressie kan verwerven inzake een duidelijk vooropgestelde thematiek.

Ongeveer 52.900 bezoekers namen in 2000 deel aan een van de 2610 educatieve activiteiten. Er werden in 2000 meer educatieve activiteiten georganiseerd door derden (1.918) dan door de Kortrijkse instanties (692).

3 40 Kcijfers van de infrastructuur van sociale ontmoetingsruimten, absoluut en per 10.000 inwoners (2000)

Bron: Studie Colpaert, J.

<i>absoluut</i>	Kortrijk	Roeselare	13 steden	% Kortrijk in 13 steden	% Roeselare in 13 steden
dans	5	1	66	7,6	1,5
theater	11	4	240	4,6	1,7
klassieke muziek	3	3	130	2,3	2,3
opera, operette, musical, muziektheater	2	1	50	4,0	2,0
populaire muziek	17	4	201	8,5	2,0
expo	14	3	226	6,2	1,3
film	15	7	187	8,0	3,7

<i>per 10.000 inwoners</i>	Kortrijk	Roeselare	13 steden
dans	0,7	0,2	0,5
theater	1,5	0,7	1,6
klassieke muziek	0,4	0,6	0,9
opera, operette, musical, muziektheater	0,3	0,2	0,3
populaire muziek	2,3	0,7	1,4
expo	1,9	0,6	1,5
film	2,0	1,3	1,3

3 41 Aantal voorstellingen in sociale ontmoetingsruimten, absoluut en per 10.000 inwoners (2000)

Bron: Studie Colpaert, J.

<i>absoluut</i>	Kortrijk	Roeselare	13 steden	% Kortrijk in 13 steden	% Roeselare in 13 steden
<i>freq.</i> dans	36	9	608	5,9	1,5
<i>freq.</i> theater	167	85	6.574	2,5	1,3
<i>titels</i> theater	91	62	1.733	5,3	3,6
<i>freq.</i> klassieke muziek	27	30	1.198	2,3	2,5
<i>freq.</i> opera, operette, musical, muziektheater	20	9	709	2,8	1,3
<i>freq.</i> populaire muziek	190	44	2.586	7,3	1,7
<i>aantal</i> expo	84	18	1.201	7,0	1,5
<i>dagen</i> expo	1.819	316	27.863	6,5	1,1
<i>freq.</i> film	15.930	4.083	189.032	8,4	2,2
<i>titels</i> film	281	129	3.261	8,6	4,0

<i>per 10.000 inwoners</i>	Kortrijk	Roeselare	13 steden
<i>freq.</i> dans	4,8	1,7	4,2
<i>freq.</i> theater	22,3	15,7	45,0
<i>titels</i> theater	12,2	11,4	11,9
<i>freq.</i> klassieke muziek	3,6	5,5	8,2
<i>freq.</i> opera, operette, musical, muziektheater	2,7	1,7	4,9
<i>freq.</i> populaire muziek	25,4	8,1	17,7
<i>aantal</i> expo	11,2	3,3	8,2
<i>dagen</i> expo	243,2	58,3	190,7
<i>freq.</i> film	2.130,0	753,3	1.294,1
<i>titels</i> film	37,6	23,8	22,3

Sociale ontmoetingsruimten

17 J.Colpaert, R.Laermans, K.Lauwerysen en H.Waegel uitgevoerd in het kader van PBO99A/11/49 beurs met ondersteuning van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming.

De gegevens waarover we beschikken, komen uit een studie van J.Colpaert en e.a.¹⁷ die dateert van 2000. Met behulp van de databank De Tijd analyseerde hij de infrastructuur van sociale ontmoetingsruimten en het aantal culturele voorstellingen in deze ontmoetingsruimten. Beide gegevens relateerde hij ook aan het aantal inwoners. Onder infrastructuur verstaan we alle overdekte plaatsen waar er per jaar minstens tweemaal een culturele activiteit plaatsvindt.

De studie wijst uit dat Kortrijk voornamelijk infrastructuur ter beschikking heeft voor populaire muziek, namelijk 17 ruimten. Op de tweede plaats staat de infrastructuur voor film (15) en exposities (14). Kortrijk heeft 6% van de totale infrastructuur van de dertien steden in zijn stad staan, Roeselare 2%. Kortrijk heeft per 10.000 inwoners gemiddeld 1,3 sociale ontmoetingsruimte. Dit is beter dan de 1,1 van de dertien steden. Alleen voor klassieke muziek heeft Kortrijk minder ruimten dan de centrumsteden.

Er zijn in 2000 15.900 filmvoorstellingen in Kortrijk, verdeeld over 281 verschillende filmtitels. Per 10.000 inwoners zijn dat er duidelijk meer dan gemiddeld in de centrumsteden. Er worden in verhouding ook meer popconcerten en tentoonstellingen georganiseerd dan in de dertien steden. Waar de stad nog wel dient aan te werken zijn de voorstellingen van theater, klassieke muziek en opera waarvoor ze toch opmerkelijk lager scoort. Ook Roeselare scoort voor het aantal voorstellingen in sociale ontmoetingsruimten erg laag.

- ▶ In Kortrijk kan men goed terecht voor film, populaire muziek en tentoonstellingen. Dit is minder het geval voor klassieke muziek, theater en opera.

4 Een veilige en gezonde stad?

Op vlak van verkeersveiligheid zien we in Vlaanderen en de centrumsteden een eerder positieve ontwikkeling. Na een maximum aantal ongevallen in 1991 daalde het aantal tot 1996. Na dat jaar kenden zowel Vlaanderen als de centrumsteden opnieuw een stijging van het aantal verkeersongevallen. In 2000 lijkt het aantal ongevallen in het verkeer weer te verminderen. Vlaanderen kende globaal een daling van 10,5% t.o.v. 1991. In de centrumsteden is het aantal verkeersongevallen met 26% afgenomen t.o.v. 1991. Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is continu gedaald in Vlaanderen. Toch is dit aantal er in 2000 nog hoger dan in de centrumsteden. Het aantal lichtgewonden nam meer af in de centrumsteden (27%) dan in Vlaanderen (3%). Ook het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers is gedaald in Vlaanderen en de steden. Fietsers en voetgangers blijven evenwel de grootste categorieën onder de doden.

In Kortrijk nam het aantal ongevallen met 22% af. Dit is iets minder dan in de centrumsteden. In 1991 greep er het grootste aantal ongevallen plaats. In 2000 zijn dat er nog 532 of 6,4% van het totaal van de centrumsteden. Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is gedaald in Kortrijk van 22,9 naar 16,9. Het aantal doden is wel sterker gedaald (83%) dan het aantal zwaargewonden (39%) en het aantal lichtgewonden (19%) tussen 1991 en 2000. Ook het aantal slachtoffers onder de zachte weggebruikers is afgenomen in Kortrijk. Het grootste deel hiervan zijn lichtgewonden. Fietsers en bromfietsters type A zijn de categorieën waarin de meeste slachtoffers vallen.

Het aantal geregistreerde criminele feiten is tussen 1998 en 2000 gedaald in Vlaanderen. In de centrumsteden werden in 1999 de meeste feiten genoteerd. De steden hebben een hogere criminaliteitsgraad dan Vlaanderen: in 2000 was die respectievelijk 8,8 en 5,7. Naar hoofdrubriek kennen zowel Vlaanderen als de centrumsteden het grootste aantal diefstallen en afpersingen.

4,6% van de feiten die gepleegd zijn in de centrumsteden in 2000, greep plaats in Kortrijk. De criminaliteitsgraad is er lager dan in de centrumsteden, op gewelddadige misdrijven tegen de eigendom na. Diefstal en afpersing worden het meest gepleegd.

Het onveiligheidsgevoel in Vlaanderen is iets toegenomen. Vlamingen zeggen het grootste mijdingsgedrag te vertonen als het om hun kinderen gaat. Ongeveer 35% zegt dit altijd of vaak te hebben. Bij het brengen van waardevolle spullen naar een veiliger plaats is dit 31% en voor het opendoen voor onbekenden zegt 26% altijd of vaak mijdingsgedrag te vertonen. De situaties 'bij duisternis vermijden weg te gaan' en 'bepaalde plaatsen in de gemeente mijden' staan respectievelijk op de vierde en de vijfde positie.

Het algemene onveiligheidsgevoel in Kortrijk is te vergelijken met dat in Vlaanderen in 2000. Het onveiligheidsgevoel is ook in Kortrijk licht toegenomen. De Kortrijkenaars zeggen het grootste mijdingsgedrag te vertonen i.v.m. hun waardevolle spullen. 32,5% van de respondenten brengt die altijd of vaak naar een veilige plaats. In twee van de vijf situaties (kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan en niet opendoen voor onbekenden) zeggen de Vlaamse respondenten een groter mijdingsgedrag te vertonen dan de Kortrijkse respondenten.

Wat de gezondheid van de Kortrijkse bevolking betreft, ligt de algemene mortaliteitsratio voor alle kwalen samen bij de man lager dan in Vlaanderen. De mortaliteitsratio bedraagt er 98,1. De Kortrijkse man heeft een hogere mortaliteitsratio voor darm- en maagkanker en andere ziekten aan maag, darm, lever en pancreas. De algemene mortaliteitsratio voor alle kwalen bij de Kortrijkse vrouw is 98,7. De ratio's zijn hoger dan het Vlaamse gemiddelde als het gaat om kankers (met uitzondering van kanker aan longen en luchtwegen).

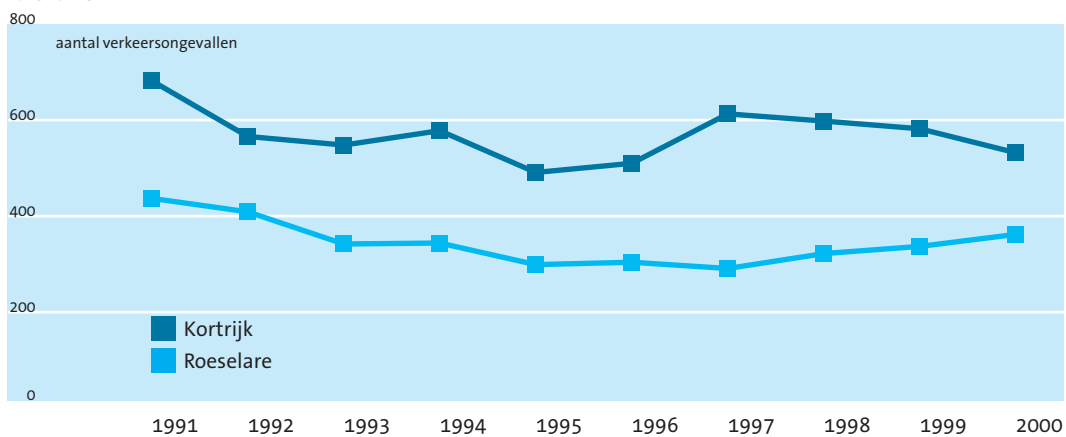
4 1 Evolutie van het aantal verkeersongevallen (1991–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	682	437	11.213	36.908
1992	566	409	10.214	35.968
1993	548	342	9.695	35.129
1994	578	344	9.487	34.179
1995	491	299	9.110	32.487
1996	510	304	8.857	31.505
1997	613	291	9.127	33.050
1998	598	322	9.160	33.581
1999	582	337	9.138	34.353
2000	532	362	8.282	33.023

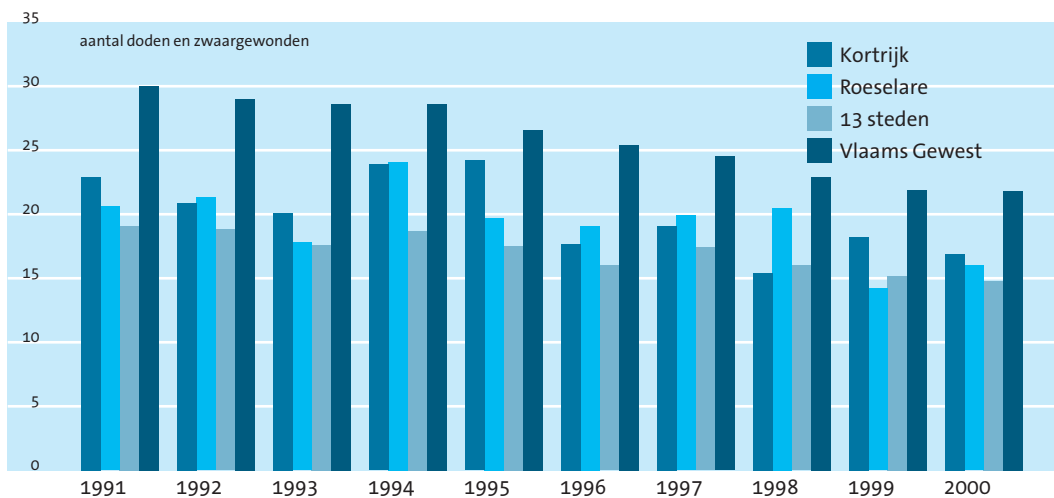
4 2 Evolutie van het aantal verkeersongevallen in Kortrijk en Roeselare (1991–2000)

Bron: NIS

4 3 Evolutie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen (1991–2000)

Bron: NIS

Verkeersveiligheid

Verkeersongevallen

In Vlaanderen nam het aantal ongevallen af met 10,5% t.o.v. 1991. De evolutie van het aantal verkeersongevallen in Vlaanderen heeft echter een tweeledig verloop. In de eerste helft van de jaren negentig daalt het aantal verkeersongevallen. In 1991 waren er 36.908 ongevallen. Dat aantal daalde tot in 1996, dat een minimum vertoont van 31.505 ongevallen. Gedurende die vijf jaren trad er een daling op van 15%. De drie volgende jaren zijn gekenmerkt door een toename, weliswaar minder sterk dan de daling in het begin van het decennium. In 2000 daalde het aantal verkeersongevallen dan weer tot 33.023. Vijfentwintig procent daarvan had plaats in een van de dertien centrumsteden. Ook daar nam het aantal ongevallen fel af. Eerst trad er vanaf 1991 een daling op tot het minimum van 8.857 ongevallen in 1996. Daarna steeg dat aantal weer. In 2000 grepen er nog 8.282 ongelukken plaats in het verkeer. Dit is 26% minder dan in 1991.

De trendlijn voor het aantal verkeersongevallen in Kortrijk heeft een grilliger verloop. In 1991 gripen de meeste ongevallen (682) plaats. De volgende drie jaren daalt het aantal ongevallen, maar het stijgt opnieuw in 1994. Ook 1996 en 1997 worden gekenmerkt door een lichte toename tot 613 ongevallen in 1997. Vervolgens daalt het aantal weer tot 532 in 2000. Dit is 6,4% van het totale aantal in de centrumsteden. De afname op tien jaar tijd bedraagt 22%. In Roeselare trad er ook een afname op van het aantal verkeersongevallen (17%), maar die is minder sterk dan in Kortrijk.

- ▶ Het aantal ongevallen in Vlaanderen en de centrumsteden daalt. De evolutie heeft echter een tweeledig verloop.
- ▶ Ook in Kortrijk daalt het aantal verkeersongevallen t.o.v. 1991. Deze daling was echter niet continu.

Ernst van de verkeersongevallen

Doden en zwaargewonden per 100 ongevallen

In Vlaanderen is het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen in de voorbije tien jaar continu gedaald. In 1991 viel er in één op drie ongevallen een dode of zwaargewonde in Vlaanderen. Gelukkig is het totale aantal gedaald tot ongeveer 22 in 2000, wat nog erg hoog is. De centrumsteden tellen ongeveer 15 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen in 2000, wat een stuk minder is dan Vlaanderen. De steden kennen een daling, maar die verloopt niet continu zoals in Vlaanderen.

Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is ook in Kortrijk gedaald van 22,9 in 1991 naar 16,9 in 2000. Dit gebeurde niet continu: in 1994 en 1995 zijn er opmerkelijk veel doden en zwaargewonden, bijna één op vier ongevallen. Op 1998 na, is de waarde altijd hoger in Kortrijk dan in de centrumsteden.

- ▶ Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen daalt in Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk.
- ▶ Vlaanderen telt nog steeds meer doden en zwaargewonden per 100 ongevallen dan Kortrijk, dat er dan weer meer telt dan de centrumsteden.

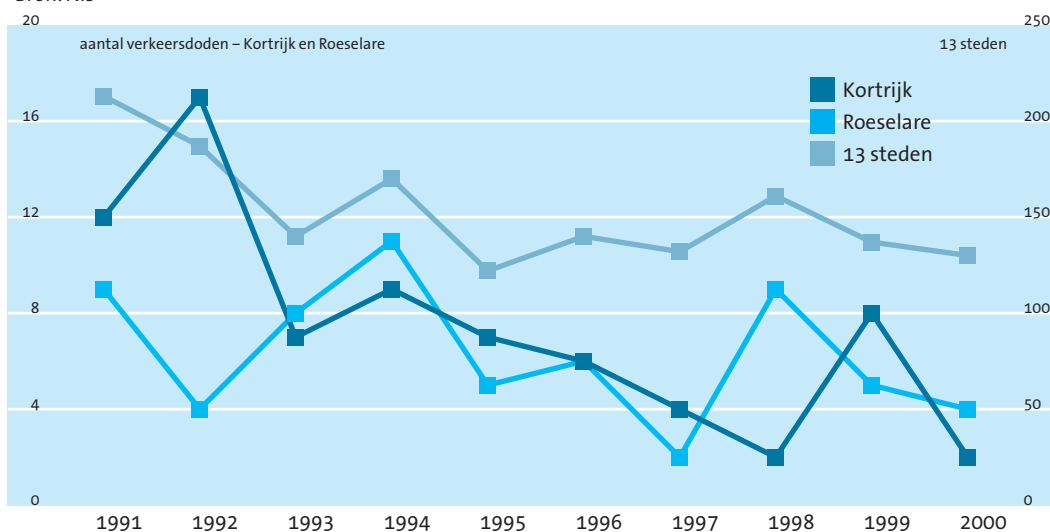
4 4 Evolutie van het aantal verkeersdoden (1991–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	12	9	213	1.097
1992	17	4	187	990
1993	7	8	140	987
1994	9	11	170	966
1995	7	5	122	771
1996	6	6	140	787
1997	4	2	132	751
1998	2	9	161	855
1999	8	5	137	806
2000	2	4	130	871

4 5 Evolutie van het aantal verkeersdoden in Kortrijk, Roeselare en de centrumsteden (1991–2000)

Bron: NIS

4 6 Evolutie van het aantal zwaargewonden (1991–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	144	81	1.931	9.973
1992	101	83	1.733	9.456
1993	103	53	1.567	9.061
1994	129	72	1.604	8.819
1995	112	54	1.472	7.873
1996	84	52	1.273	7.204
1997	113	56	1.453	7.358
1998	90	57	1.306	6.838
1999	98	43	1.250	6.714
2000	88	54	1.099	6.334

Verkeersdoden (binnen 30 dagen)

Een verkeersdode is een persoon die binnen de dertig dagen na het ongeval overlijdt.

Tot 1995 daalt het aantal verkeersdoden in Vlaanderen. Hetzelfde geldt voor het aantal ongevallen. Daarna blijft het aantal doden min of meer constant tot 1997 en stijgt dan in 2000 (waar het aantal ongelukken daalde) tot 871 doden. In de centrumsteden valt er helemaal geen gelijkenis op te meten tussen het aantal ongelukken en het dodenaantal; er zijn heel wat schommelingen. Het enige feit is dat ook daar, zoals in Vlaanderen, minder slachtoffers vallen in 2000 (130) dan in 1991 (213). In Vlaanderen is dat een daling van 20,6%, in de steden 39%. In 2000 valt 15% van het totale aantal slachtoffers in Vlaanderen in de steden. In 1991 was dat nog 19%.

Ook in Kortrijk en Roeselare schommelt het aantal verkeersdoden. In Kortrijk daalt het aantal van 12 in 1991 naar 2 in 2000. Dit is een daling van 83%. 1992 en 1999 worden gekenmerkt door een stijging van het aantal verkeersdoden. In 2000 is het aandeel van Kortrijk in het totale aantal doden in de centrumsteden klein, namelijk 1,5%.

- ▶ Er treedt algemeen een daling op van het aantal doden in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Ook in Kortrijk daalt het aantal verkeersdoden. De afname is er sterk.

Zwaargewonden

Een zwaargewonde is een persoon die bij een ongeluk gewond raakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in het ziekenhuis noodzakelijk is.

In tegenstelling tot het aantal ongelukken nam het aantal zwaargewonden in Vlaanderen, op het jaar 1997 na, continu af. In 1991 vielen er 9.973 zwaargewonden, in 2000 was dat 36% minder (of 6334 slachtoffers). Dezelfde trend zien we bij de centrumsteden. In 2000 vielen er nog 1099 zwaargewonden, in 1991 waren dat er nog 1931. Dit houdt een afname van het aantal zwaargewonden in van 43%.

Over de periode 1991–2000 daalt het aantal zwaargewonden met 38,9% in Kortrijk. Zoals de centrumsteden kent Kortrijk in 1994 en 1997 een toename. In 2000 vallen er nog 88 zwaargewonden. Kortrijk heeft een aandeel van 8% in het totale aantal zwaargewonden in de dertien steden. Voor Roeselare is dit aandeel kleiner, namelijk 4,9%.

- ▶ Ook bij een stijgend aantal ongelukken in de tweede helft van de jaren negentig, daalt het aantal zwaargewonden in Vlaanderen en de centrumsteden.
- ▶ Het aantal zwaargewonden daalt iets minder sterk in Kortrijk dan in de centrumsteden.

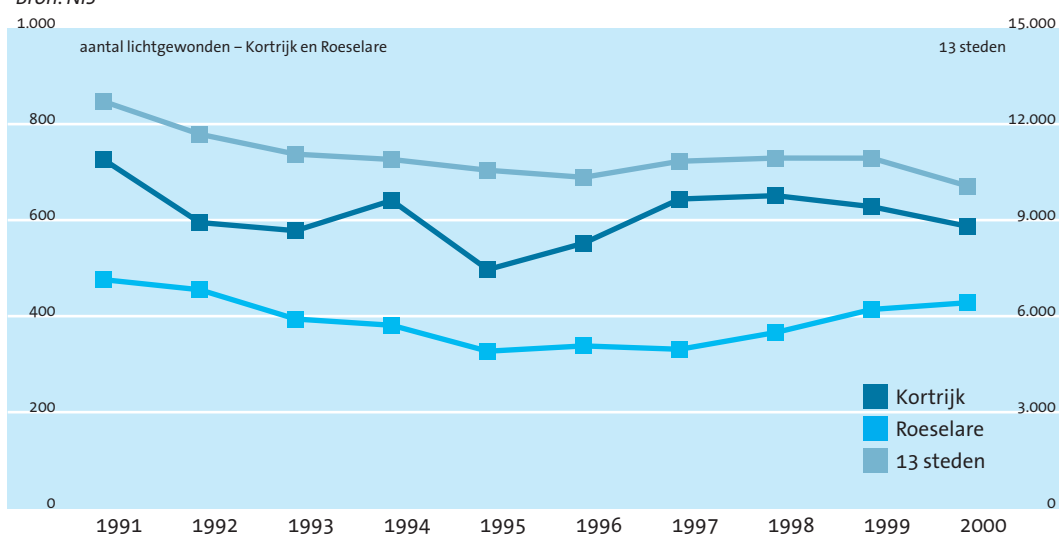
4 7 Evolutie van het aantal lichtgewonden (1991–2000)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1991	726	476	12.707	40.350
1992	595	455	11.685	39.948
1993	578	394	11.061	38.927
1994	641	381	10.895	37.939
1995	497	327	10.559	36.626
1996	552	338	10.337	35.691
1997	644	331	10.840	38.367
1998	651	366	10.939	39.446
1999	628	414	10.936	40.295
2000	587	428	10.064	39.086

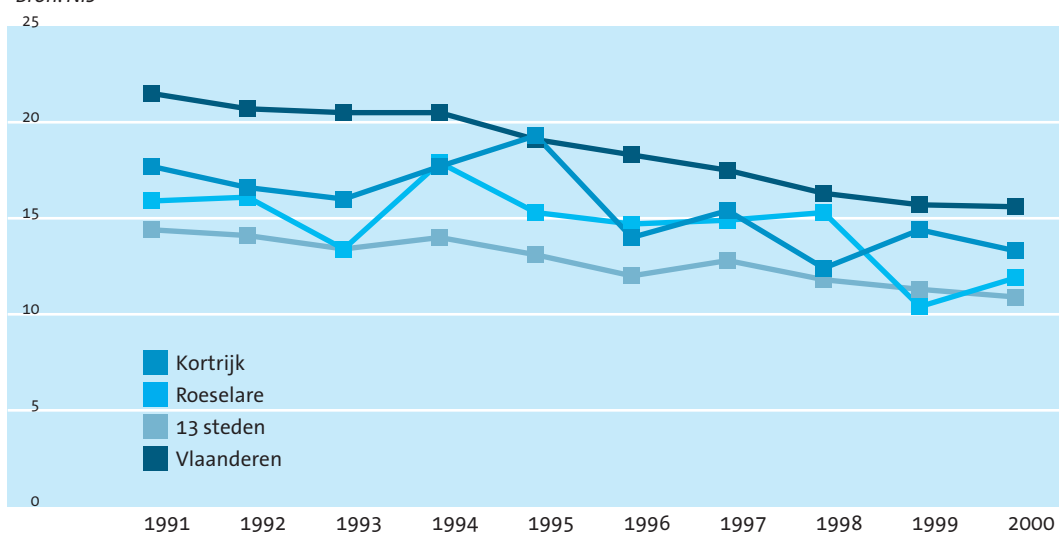
4 8 Evolutie van het aantal lichtgewonden in Kortrijk, Roeselare en de centrumsteden (1991–2000)

Bron: NIS

4 9 Evolutie van de ernstigheidsgraad (1991–2000)

Bron: NIS

Lichtgewonden

Onder lichtgewonden verstaan we personen die in een verkeersongeval betrokken raken, maar op wie de bepaling van dodelijk of zwaargewond niet van toepassing is.

Het aantal lichtgewonden ligt erg hoog in Vlaanderen: per ongeval vallen er wel 1,2 slachtoffers in 2000. In 1991 waren dat er 1,1 per ongeval. Het totale aantal lichtgewonden is evenwel licht gedaald t.o.v. 1991. De evolutie van het aantal lichtgewonden is gelijkaardig aan die van de ongevallen: een daling tot een minimum in 1996, gevolgd door een stijging, en wederom een daling in 2000.

Het aantal lichtgewonden in Kortrijk en Roeselare, maar ook in de dertien steden, volgt dezelfde trend als die voor de ongevallen. Het aantal lichtgewonden in Kortrijk daalt met 19% van 726 in 1991 naar 587 in 2000. In 1991 valt er 1,1 lichtgewonde per ongeval. Dit blijft zo in 2000.

- ▶ De evolutie van het aantal lichtgewonden volgt dezelfde trend als het aantal ongevallen in Vlaanderen, de centrumsteden, Kortrijk en Roeselare.
- ▶ Algemeen zien we een daling van het aantal lichtgewonden.

Ernstigheidsgraad

De ernstigheidsgraad geeft een indicatie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 slachtoffers.

In het begin van het decennium was het aandeel van de doden en zwaargewonden in het totale aantal slachtoffers in Vlaanderen iets meer dan één op vijf. Gelukkig is de ernstigheidsgraad gedaald tot 15,6 in 2000. Dit is nog steeds meer dan in de centrumsteden, waar in ongeveer 11% van de gevallen een dode of zwaargewonde valt in 2000.

Gemiddeld heeft Kortrijk een ernstigheidsgraad van 15,7. Dit is hoger dan de centrumsteden waar het verkeer gemiddeld 13 doden en zwaargewonden per 100 slachtoffers eist. De ernstigheidsgraad is in Kortrijk evenwel gedaald tot 13,3 in 2000. In 1995 was de graad er het hoogst (19,3), en zelfs hoger dan in Vlaanderen. Roeselare heeft gemiddeld 14,6 doden en zwaargewonden op 100 slachtoffers.

- ▶ De ernstigheidsgraad in Vlaanderen daalde gestaag.
- ▶ De centrumsteden hebben een kleiner aandeel doden en zwaargewonden dan Vlaanderen.
- ▶ De ernstigheidsgraad in Kortrijk daalde, maar is hoger dan die in de centrumsteden.

Algemeen komt het aantal lichtgewonden sterk overeen met het aantal ongevallen. Voor zwaargewonden en doden is dit niet altijd het geval. De aard van het ongeluk, en nog meer de aard van de slachtoffers (verkeerszwakken of niet), zijn ook belangrijke factoren. In de volgende paragraaf gaan we de slachtoffers onder de zwakke weggebruikers na.

4 10 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers opgesplitst in lichtgewond, zwaargewond en dood (1991–2000)

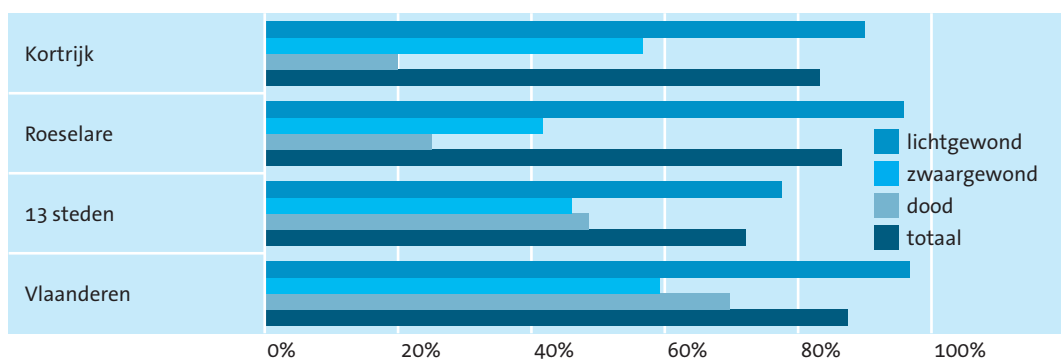
Bron: NIS, SADL

	Kortrijk				Roeselare			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
1991	310	67	5	382	197	36	4	237
1992	252	47	7	306	167	44	3	214
1993	235	46	4	285	160	17	4	181
1994	287	53	2	342	135	28	7	170
1995	256	54	4	314	141	24	2	167
1996	236	41	5	282	132	23	6	161
1997	310	63	2	375	124	24	2	150
1998	373	44	1	418	160	21	1	182
1999	336	59	4	399	155	13	2	170
2000	279	38	1	318	189	15	1	205

	13 steden				Vlaanderen			
	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal
1991	4.985	958	105	6.048	12.814	4.021	421	17.256
1992	4.469	827	79	5.375	12.154	3.730	354	16.238
1993	4.307	748	67	5.122	11.922	3.538	369	15.829
1994	4.299	766	66	5.131	11.888	3.481	361	15.730
1995	4.345	707	53	5.105	11.888	3.240	285	15.413
1996	4.196	627	66	4.889	11.622	2.927	295	14.844
1997	4.328	676	62	5.066	12.583	2.991	271	15.845
1998	4.435	581	57	5.073	13.010	2.771	312	16.093
1999	4.523	595	52	5.170	13.847	2.801	311	16.959
2000	3.865	442	51	4.358	12.410	2.380	294	15.084

4 11 Groei-index van het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Zwakke weggebruikers

18 Een bromfiets A is beperkt tot 25km/u waarbij er geen rijbewijs noodzakelijk is. Een bromfiets B mag tot 45km/u rijden. Hiervoor is wel een rijbewijs nodig.

Tot de zwakke weggebruikers behoren voetgangers, fietsers, bestuurders van bromfietsen categorie A en B¹⁸ en motorrijders met motorfietsen $\leq 400\text{cc}$ en $> 400\text{cc}$. De slachtoffers worden hier opgesplitst in lichtgewond, zwaargewond en dood. 31,8% van de lichtgewonden in Vlaanderen was in 2000 zwakke weggebruiker. Voor de zwaargewonden was dit 37,6% en bij de doden 33,8%.

De evolutie van het totale aantal zwakke weggebruikers is weergegeven in de tabel. We zien dat Vlaanderen in 1991 17.256 slachtoffers had onder de zwakke weggebruikers. Dit aantal is eerst gedaald tot in 1996, waarna het fel steeg tot 1999. In 2000 is het weer gedaald tot 15.084 slachtoffers. Ten opzichte van 1991 is het aantal met 22,6% gedaald. Het aantal lichtgewonden maakte in 2000 82,3% van het totale aantal slachtoffers uit, zwaargewonden 15,8% en doden 1,9%. Het aantal zwaargewonden daalde in de periode 1991–2000 het sterkst.

Van de 15.084 slachtoffers onder de zwakke weggebruikers in 2000 in Vlaanderen vallen er 4.358 (28,9%) in een van de dertien steden. Dit aandeel was nog 35% in 1991. De evolutie van de slachtoffers in de centrumsteden verloopt zoals in Vlaanderen. Ook in de centrumsteden is het grootste deel van de slachtoffers lichtgewond. In 2000 vielen er 3.865 lichtgewonden, 442 zwaargewonden en 51 doden. De groei-indexen t.o.v. 1991 zijn in de centrumsteden kleiner dan in Vlaanderen.

7,3% van de slachtoffers in de centrumsteden is afkomstig uit Kortrijk. Het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers daalde in Kortrijk met 16,8% van 382 in 1991 tot 318 in 2000. Het aantal kende twee maxima in 1994 en 1998. Het grootste deel van de slachtoffers in 2000 is lichtgewond (87,7%), 11,9% is zwaargewond. Er viel in 2000 maar 1 dode bij de zwakke weggebruikers. Het aantal lichtgewonden is het minst (met 10%) afgenomen in Kortrijk, het aantal doden is het sterkst afgenomen (met 80%).

- ▶ Het aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers is gedaald in Vlaanderen en de centrumsteden. Het aantal in Kortrijk is in verhouding minder afgenomen.
- ▶ De grootste afname doet zich in Kortrijk voor bij het aantal doden onder de zwakke weggebruikers. Het aantal lichtgewonden is het minst afgenomen.

4 12 Aantal slachtoffers onder de zwakke weggebruikers, opgesplitst volgens categorie (2000)

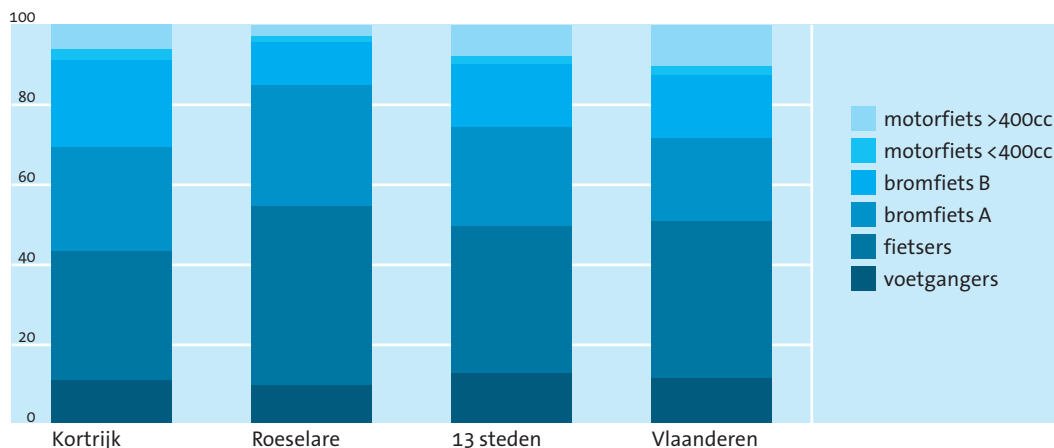
Bron: SADL

	Kortrijk				Roeselare			
	dood	licht-gewond	zwaar-gewond	totaal	dood	licht-gewond	zwaar-gewond	totaal
voetgangers	0	26	9	35	0	17	3	20
fietsers	1	93	9	103	0	87	5	92
bromfiets A	0	77	6	83	1	56	5	62
bromfiets B	0	63	6	69	0	20	2	22
motorfiets <400cc	0	7	1	8	0	3	0	3
motorfiets >400cc	0	13	7	20	0	6	0	6

	13 steden				Vlaanderen			
	dood	licht-gewond	zwaar-gewond	totaal	dood	licht-gewond	zwaar-gewond	totaal
voetgangers	16	450	90	556	82	1330	331	1743
fietsers	24	1454	125	1603	119	5000	834	5953
bromfiets A	4	987	88	1079	14	2666	429	3109
bromfiets B	2	635	55	692	17	2047	299	2363
motorfiets <400cc	2	68	13	83	8	256	80	344
motorfiets >400cc	3	271	71	345	54	1111	407	1572

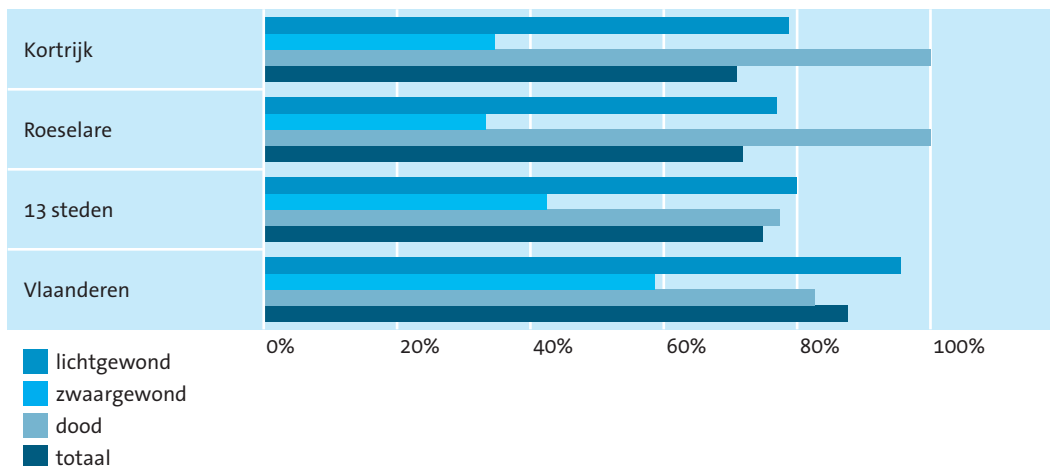
4 13 Aandeel per type weggebruiker in het totale aantal slachtoffers (2000)

Bron: SADL

4 14 Groei-index van het aantal fietsslachtoffers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Zwakke weggebruikers per categorie

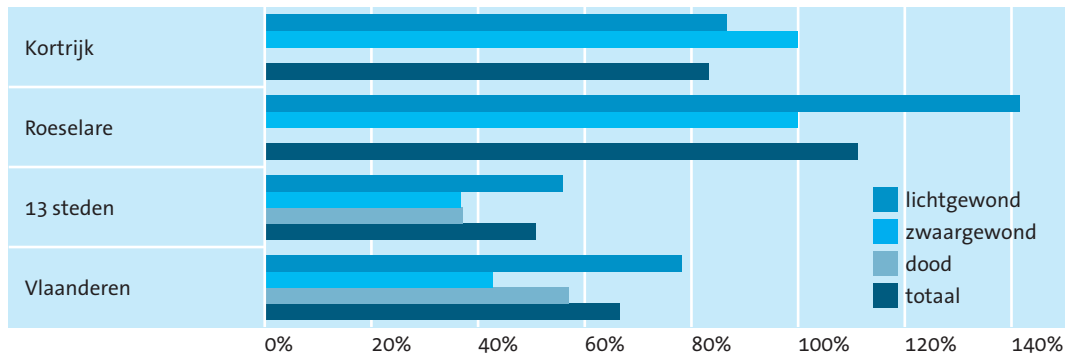
In Vlaanderen was in 2000 39% van de slachtoffers (onder de zwakke weggebruikers) fietser. 21% was bromfietser type A, gevolgd door 16% met bromfiets type B. Op de vierde plaats staan de voetgangers met 12%. Daarnaast valt nog eens 12% slachtoffers in de categorie motorfietsers. Wanneer we kijken naar het aantal doden per categorie, dan zien we een andere volgorde. Er vielen in 2000 294 doden. Daarvan is de grootste categorie fietsers, gevolgd door voetgangers. Op de derde plaats staan de motorfietsers >400cc. Bij de centrumsteden staan de bromfietsers type A op de derde plaats.

In Kortrijk viel er in 2000 maar 1 dode. Dit was een fietser. Er werden 9 voetgangers en 9 fietsers zwaargewond in 2000. Dit is bijna de helft van het aantal zwaargewonden. Bij de lichtgewonden zijn het ook de fietsers die de kroon spannen. Ze worden gevolgd door de bromfietsers type A en B. Fietsers vormen dus de belangrijkste slachtoffers (32,4%) onder de zwakke weggebruikers. Anders dan in de centrumsteden of Vlaanderen zijn het de bromfietsers van type A die op de tweede plaats staan (26,1%), bromfietsers type B op de derde plaats (21,7%) en dan pas komen de voetgangers met 11%.

We nemen de twee belangrijkste categorieën (fietsers en voetgangers) onder de loep. In de grafiek wordt de groei-index gegeven van de fietsslachtoffers voor Vlaanderen, de centrumsteden, Kortrijk en Roeselare. Het totale aantal fietsslachtoffers in Kortrijk en Roeselare is in verhouding sterker gedaald dan in de centrumsteden en Vlaanderen. De groei-index is het kleinst in Kortrijk (71). In totaal zijn daar nog 103 fietsers in 2000 het slachtoffer geworden van een ongeval. Dit is 6,4% van het totaal in de centrumsteden. In Kortrijk viel er 1 dode bij de fietsslachtoffers, evenveel als in 1991. Het aantal zwaargewonden is het sterkst gedaald, sterker nog dan in de centrumsteden en Vlaanderen. Ook wat het aantal lichtgewonden betreft, doet Kortrijk het iets beter dan de gemiddelde stad.

4 15 Groei-index van het aantal slachtoffers bij voetgangers, 2000 t.o.v. 1991 (1991=100)

Bron: NIS, SADL

Ook bij de voetgangersslachtoffers is het aantal in de centrumsteden sterker gedaald dan in Vlaanderen. In 2000 zijn er nog 1.743 slachtoffers in Vlaanderen, waarvan 32% in de centrumsteden valt. In 2000 zijn er nog 35 voetgangersslachtoffers in Kortrijk. De groei-index is er groter (83) dan in de centrumsteden en Vlaanderen. Dit houdt in dat het aantal slachtoffers minder sterk is gedaald. Dit is zo omdat er al weinig slachtoffers waren. 26 van de 35 slachtoffers in Kortrijk zijn lichtgewond. De overige 9 zijn zwaargewond.

- ▶ Voetgangers en fietsers zijn de twee grootste categorieën bij de doden in het verkeer, zowel in Vlaanderen als de centrumsteden. In Kortrijk zijn dat de fietsers en de bromfietsers type A.
- ▶ Het totale aantal fietsslachtoffers is sterker gedaald in Kortrijk dan in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Het grootste deel van de fiets- en de voetgangersslachtoffers in Kortrijk is lichtgewond.

4 16 Aantal criminele feiten (1998–2000)*Bron: APSD*

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1998	7.090	4.028	165.798	428.402
1999	7.476	4.349	172.249	426.793
2000	7.105	4.443	154.842	405.144

4 17 Criminaliteitsgraad (1998–2000)*Bron: APSD*

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1998	7,8	6,2	9,4	6,0
1999	8,3	6,7	9,8	6,0
2000	7,9	6,8	8,8	5,7

Criminaliteit

De criminaliteit in een stad wordt beschreven met behulp van het aantal criminele feiten. Om de criminaliteit te kunnen vergelijken in verschillende steden is de criminaliteitsgraad, of het aantal feiten gerelateerd aan de bevolking, een nuttig instrument.

Het aantal feiten dat gekend is door de politie wordt bijgehouden in een gegevensbank van de Politie Criminaliteitsstatistiek¹⁹. De geregistreerde feiten zijn niet alle feiten die effectief gepleegd worden. Het gaat hier dus om een fractie van de werkelijke criminaliteit. Geregistreerde feiten zijn feiten die aanleiding geven tot het opstellen van proces-verbaal (P.V.) en in een later stadium naar het bevoegde parket worden verzonden.

We moeten echter kritisch zijn bij de vergelijking van criminaliteitsstatistiek van verschillende steden. Bepaalde schommelingen in de cijfers hoeven niet altijd een reële daling of stijging in te houden van het aantal gepleegde feiten. Afhankelijk van het gevoerde beleid en de prioriteiten die jaar na jaar worden gesteld, kunnen bepaalde doelgroepen geïsoleerd worden, wat aldus kan leiden tot meer geregistreerde feiten. Dit is het geval bij opsporingen, alcoholcontroles, raids of strafvervolgving van bepaalde criminaliteitsvormen. Ook een pro-actieve oriëntatie van de politiedienst²⁰ of publieke gedragswijzigingen²¹ om feiten ter kennis te brengen kunnen zo hun gevolgen hebben. Bovendien dienen we er ook rekening mee te houden dat sommige gemeenten de gegevens van de vereenvoudigde P.V.'s²² niet overmaken aan de federale politie, wat ook tot vertekeningen kan leiden. Regelmatig worden er wijzigingen doorgevoerd in de manier waarop misdrijven ingedeeld worden in welbepaalde rubrieken. De cijfers van 1999 en 2000 zijn onderling vergelijkbaar, waardoor we bij de bespreking van de criminaliteit naar hoofdrubrieken enkel werken met deze gegevens.

Aantal geregistreerde feiten

In Vlaanderen werden er in 1998 428.402 criminele feiten opgetekend. In 1999 waren dat er ongeveer 427.000, in 2000 daalde dit cijfer nog tot ongeveer 405.000. De dertien steden vertonen meer schommelingen. In 1999 werden daar het meest criminele feiten opgetekend. In 2000 zijn er ongeveer 155.000 feiten geregistreerd of 38% van het totaal in Vlaanderen.

In Kortrijk werden er in 2000 7.105 criminele feiten geregistreerd. Dit zijn er minder dan in 1999, maar meer dan in 1998. Deze 7.105 feiten maken 4,6% uit van het totale aantal geregistreerde feiten in de centrumsteden. De 4.443 opgetekende feiten in Roeselare maken 2,9% uit van het totaal in de steden. In Roeselare steeg het aantal feiten jaarlijks.

Criminaliteitsgraad

De criminaliteitsgraad komt overeen met het aantal criminele feiten per maand per 1.000 inwoners.

De criminaliteitsgraad is hoger in de dertien steden dan in Vlaanderen. In de steden was hij het hoogst in 1999 (9,8), en daalde hij tot 8,8 in 2000. Ook in Vlaanderen is de criminaliteitsgraad in 2000 gedaald tot 5,7. Kortrijk heeft, zoals de centrumsteden, de hoogste criminaliteitsgraad in 1999 (8,3). In 2000 grijpen er nog 7,9 criminele feiten (per maand per 1.000 inwoners) plaats. De criminaliteitsgraad is kleiner in Kortrijk dan gemiddeld in een stad. Die van Roeselare is nog iets kleiner.

Graag zouden we willen weten welke misdaden er precies gepleegd worden. Een fietsendiefstal is in vergelijking minder erg dan een moord. Het is dus van belang om de criminaliteit naar rubriek te beschouwen en niet alleen de totale criminaliteit te bekijken. We bespreken hier achtereenvolgens diefstal en afpersing, bedrogmisdrijven tegen de eigendom, misdrijven tegen de lichamelijke integriteit, milieuovertredingen en feiten die verband houden met verdovende middelen. De cijfers voor milieuovertredingen in Vlaanderen ontbreken.

19 De cijfers van 2000 zijn nog geïntegreerde interpolitiële criminaliteitsstatistiek, komende van de toenmalige gemeentepolitie, rijkswacht en gerechtelijke politie.

20 Bijvoorbeeld een grotere beschikbaarheid of andere houding van de politie.

21 Dit kan te maken hebben met het vertrouwen dat mensen in de politie stellen en met de kwaliteit van de dienstverlening aan de bevolking.

22 Een vereenvoudigd P.V. wordt opgemaakt bij o.a. beledigingen, opzettelijke beschadigingen en vernielingen door onbekende daders, diefstallen zonder verzwarende omstandigheden door onbekende daders, ... Ze worden (in normale omstandigheden) in een algemeen overzicht naar het parket verzonden, en worden wel opgenomen in de tellingen.

4 18 Aantal criminele feiten per hoofdrubriek (1999–2000)

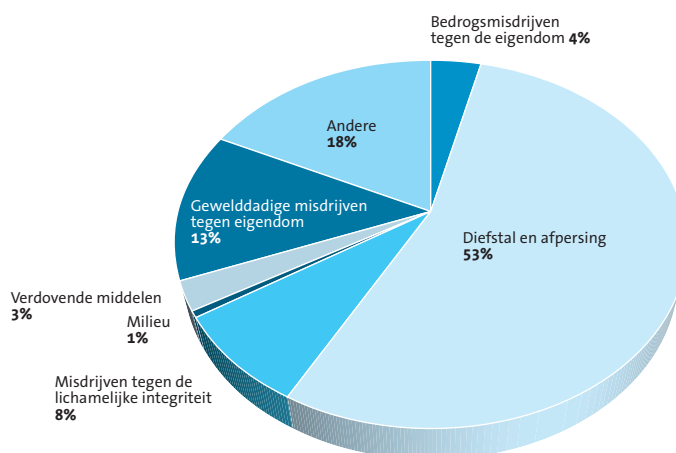
Bron: APSD

1999	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
bedrogsmisdrijven tegen de eigendom	280	140	9.761	27.380
diefstal en afpersing	3.977	2.058	88.128	191.767
misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	684	356	13.290	32.866
milieu	52	44	3.264	/
verdovende middelen	147	93	6.732	24.387
gewelddadige misdrijven tegen eigendom	908	621	19.127	52.209

2000	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
bedrogsmisdrijven tegen de eigendom	268	129	7.935	23.799
diefstal en afpersing	3.850	2.211	85.278	192.645
misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	568	337	10.147	28.134
milieu	40	39	1.699	/
verdovende middelen	181	62	5.996	22.514
gewelddadige misdrijven tegen eigendom	934	606	16.619	48.052

4 19 Aandeel in het totale aantal criminele feiten per hoofdrubriek in Kortrijk (2000)

Bron: APSD

4 20 Criminaliteitsgraden per hoofdrubriek (1999–2000)

Bron: APSD

1999	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
bedrogsmisdrijven tegen de eigendom	0,3	0,2	0,6	0,4
diefstal en afpersing	4,4	3,2	5,0	2,7
misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	0,8	0,5	0,8	0,5
milieu	0,1	0,1	0,2	/
verdovende middelen	0,2	0,1	0,4	0,3
gewelddadige misdrijven	1,0	1,0	1,1	0,7

2000	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
bedrogsmisdrijven tegen de eigendom	0,3	0,2	0,5	0,3
diefstal en afpersing	4,3	3,4	4,9	2,7
misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	0,6	0,5	0,6	0,4
milieu	0	0,1	0,1	/
verdovende middelen	0,2	0,1	0,3	0,3
gewelddadige misdrijven	1,0	0,9	0,9	0,7

Criminaliteit naar hoofdrubrieken

Diefstal en afpersing

In 1999 werden er in Kortrijk 3.977 diefstallen en afpersingen geregistreerd. Dit aantal daalde met 3,2% tot 3.850 feiten in 2000. Dit soort misdaden maakt 53% uit van het totale aantal criminele feiten in Kortrijk, wat ook te vergelijken is met de centrumsteden waar diefstal en afpersing 54% van het totaal uitmaken. Van de 3.850 geregistreerde feiten zijn er 20 afpersingen en 3.830 diefstallen. Van deze diefstallen werd de meerderheid (3.715 of 97%) zonder geweld gepleegd. 26% van de diefstallen zijn fietsdiefstallen, 12,4% inbraken in gebouwen en bijna 10% zijn diefstallen uit voertuigen. De criminaliteitsgraad in Kortrijk is gedaald van 4,4 naar 4,3. De waarde is er groter dan in Roeselare (3,4).

Gewelddadige misdrijven tegen de eigendom

Brandstichting, vernieling en vernieling door ontploffing, beschadiging, en vandalisme op voertuigen en andere roerende goederen behoren tot gewelddadige misdrijven tegen de eigendom. In Vlaanderen werden er in 2000 in dit verband 48.052 feiten opgetekend waarvan er 16.619 (34,6%) in de centrumsteden plaatsgrepen. Deze misdrijven komen dus in aantal op de tweede plaats.

Ook in Kortrijk worden gewelddadige misdrijven tegen de eigendom na diefstal en afpersing het meest gepleegd. In 2000 zijn er 934 feiten in dit verband opgetekend, of 13% van het totale aantal misdrijven in Kortrijk. Van deze 934 feiten waren er 549 vandalisme, 285 vernieling en beschadiging en 100 brandstichting. Dit is meer dan in 1999. In Roeselare, de centrumsteden en Vlaanderen daalde dit aantal feiten. In verhouding is in 2000 de criminaliteitsgraad van dit soort feiten in Kortrijk (1,0) iets hoger dan in Roeselare, de centrumsteden (0,9) en Vlaanderen (0,7).

Bedrogmisdrijven tegen de eigendom

Bedrogmisdrijven houden inbreuken in i.v.m. de staat van faillissementen, misbruik van vertrouwen, oplichting en bedriegerij, heling en bedrieglijke vernietiging en verduistering. In Vlaanderen zijn er in 2000 zo 23.800 feiten geregistreerd. De criminaliteitsgraad voor deze misdrijven is er 0,3, wat een daling inhoudt t.o.v. 1999. 33% van alle misdaden greep plaats in een van de dertien steden. Ook daar is de criminaliteitsgraad gedaald tot 0,5 in 2000.

Ook in Kortrijk werden er minder bedrogmisdrijven opgetekend in 2000. Kortrijk heeft dan een criminaliteitsgraad van 0,3. Dit is lager dan de centrumsteden. De 268 feiten in Kortrijk maken 3,4% uit van het totaal in de steden.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

De misdaden tegen de lichamelijke integriteit staan jammer genoeg op de derde plaats. Dit item wordt onderverdeeld in heel wat verschillende vormen. Zo is er moord, doodslag, opzettelijke slagen en verwondingen binnen en buiten de familie, verkrachting met en zonder dood tot gevolg, aanranding met en zonder geweld en onopzettelijke slagen en verwondingen.

Dergelijke misdrijven maken in Kortrijk in 2000 8% uit van het totale aantal. Er werden toen 568 feiten geregistreerd. Dit is een daling t.o.v. 1999. Het grootste deel van deze misdrijven zijn slagen en verwondingen buiten de familie (59%) en binnen de familie (22,5%). De criminaliteitsgraad heeft een waarde van 0,6. Dit komt overeen met die van de centrumsteden. In Vlaanderen is de waarde lager, namelijk 0,4. 5,6% van het totale aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit in de centrumsteden greep plaats in Kortrijk.

4 21 Voorkomen van een algemeen onveiligheidsgevoel, opgesplitst volgens frequentie, uitgedrukt als een % van de respondenten (1997, 1998 en 2000)

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Kortrijk	Vlaanderen
1997	altijd	0,9	1,9
	vaak	5,2	5,1
	soms	22,0	19,6
	zelden	28,3	29,2
	nooit	43,6	44,2
1998	altijd	3,4	2,1
	vaak	6,8	5,7
	soms	23,2	20,9
	zelden	28,1	27,1
	nooit	38,0	44,2
2000	altijd	1,7	2,0
	vaak	9,1	8,3
	soms	26,9	26,9
	zelden	36,2	32,3
	nooit	26,2	30,5

Milieuovertredingen

In de centrumsteden werden er 1.699 milieuovertredingen geregistreerd in 2000. Hiervan werd maar 2,4% begaan in Kortrijk. Het aantal milieuovertredingen is m.a.w. laag in Kortrijk en maakt slechts 1% uit van het totale aantal geregistreerde feiten.

Verdovende middelen

Het aantal geregistreerde feiten in dit verband is gestegen in Kortrijk van 147 tot 181. In Roeselare, de centrumsteden en Vlaanderen is dit aantal gedaald. De criminaliteitsgraad behoudt in Kortrijk de waarde van 0,2. Dit soort misdrijven maakt 3% uit van het totale aantal feiten in Kortrijk. 72 van de 181 feiten hadden te maken met het bezit van verdovende middelen of drugs. 49 met het gebruik ervan.

Eigen beleving

De gegevens die hier zijn weergegeven, zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor. Met deze monitor tracht men zowel op nationaal als op lokaal niveau onderzoek te doen naar de onveiligheid, de criminaliteit en de kwaliteit van de politiezorg. De cijfers dateren van 1997, 1998 en 2000. Aan elke monitor is een uitvoerige enquête voorafgegaan, gebaseerd op een steekproef van ongeveer 6.000 personen. Naast de buurtproblemen (die later aan bod komen) wordt er gepeild naar de onveiligheid en het slachtofferschap. Deze drie modules schetsen een beeld van de onveiligheids- en criminaliteitsfenomenen in de bevraagde geografische entiteiten van de Veiligheidsmonitor. Ze zijn sterk gelieerd met elkaar.

Algemeen onveiligheidsgevoel

In deze paragraaf willen we de eigen beleving van de burgers weergeven. Hoe veilig voelen mensen zich in hun omgeving en heeft een bepaalde omgeving invloed op het gedrag van de bewoners? In de Veiligheidsmonitor tracht men enerzijds te peilen naar de eigen (veiligheids)beleving van de bewoners door hen vragen voor te leggen over het onveiligheidsgevoel, en anderzijds te peilen welk mijdinggedrag ze vertonen t.o.v. bepaalde situaties. De respondenten werd de vraag gesteld: 'Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?' De antwoordcategorieën hierop varieerden van altijd, soms, zelden tot nooit. We houden hier geen rekening met de redenen voor dit onveiligheidsgevoel.

In Vlaanderen voelt ongeveer 2% van de ondervraagde bevolking zich altijd onveilig. Dit percentage is doorheen de jaren nagenoeg niet veranderd of slechts licht gestegen. Het aantal respondenten dat zich daarentegen vaak onveilig voelt, is gestegen. In 1997 was dat nog 5%, in 2000 8,3%. Ook de groep die zich soms onveilig voelt, groeit aan van 19,6 tot 26,9%. Het meest opvallend is wel de verandering in de groep die zegt nooit last te hebben van een onveilig gevoel. Tussen 1998 en 2000 is dit percentage aanzienlijk gedaald, van 44% naar 30,5%.

Het percentage Kortrijkenaars dat zegt zich altijd onveilig te voelen, is sterk gestegen in 1998 (3,4%), maar in 2000 weer gedaald tot 1,7%. Het percentage is dan nog steeds hoger dan in 1997. Er is ook een groter wordende groep respondenten die zeggen vaak en soms een onveilig gevoel te hebben. In 2000 is dat respectievelijk 9,1 en 26,9% van de ondervraagden. Er zijn opvallend minder Kortrijkenaars die nooit een onveiligheidsgevoel hebben. Het percentage is gedaald van 43,6% in 1997 naar 26,2% in 2000. Uiteindelijk heeft 62,4% van de ondervraagde Kortrijkenaars nooit of zelden, 26,9% soms en 10,8% vaak of altijd een onveilig gevoel. Dit komt overeen met de percentages bij de Vlamingen.

- ▶ Algemeen zien we een stijging van het aantal respondenten in Vlaanderen en Kortrijk dat zich altijd, vaak of soms onveilig voelt. Er is een dalend aantal dat zich nooit onveilig voelt.
- ▶ In 2000 is de groep die nooit of zelden een onveilig gevoel heeft, het grootst. Dit geldt zowel in Vlaanderen als in Kortrijk.

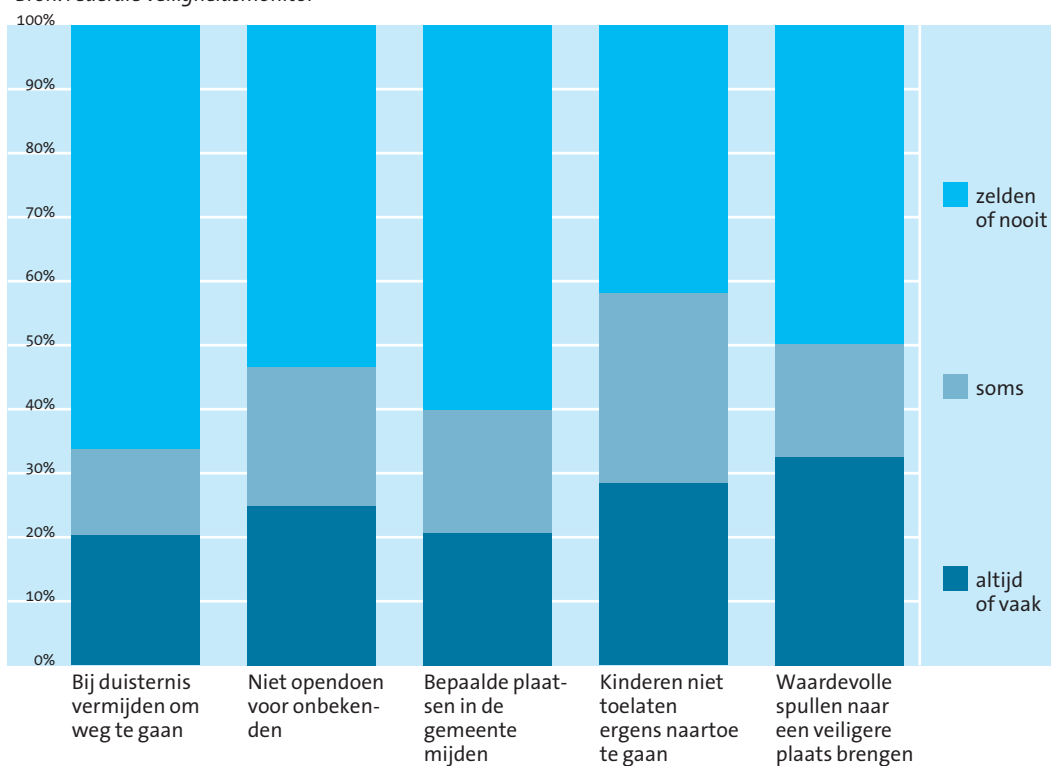
4 22 Voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst volgens frequentie, uitgedrukt als een % van de respondenten (2000)

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Bij duisternis vermijden om weg te gaan	Niet opendoen voor onbekenden	Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden	Vermijden om kinderen ergens naartoe te laten gaan	Waardevolle spullen wegbrengen naar een veiligere plaats
Kortrijk	altijd of vaak	20,3	24,9	20,7	28,4	32,5
	soms	13,5	21,7	19,1	29,7	17,6
	zelden of nooit	66,3	53,4	60,2	41,9	50,0
Vlaanderen	altijd of vaak	16,5	25,9	12,9	34,9	30,9
	soms	12,4	20,0	13,2	27,4	15,7
	zelden of nooit	71,1	54,2	73,9	37,7	53,4

4 23 Voorkomen van mijdingsgedrag in Kortrijk, opgesplitst volgens frequentie en uitgedrukt als een % van de respondenten (2000)

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Mijdingsgedrag

Met de module 'mijdingsgedrag' in de Veiligheidsmonitor wil men nagaan of de burgers in een (vermeende) situatie hun normale gedrag zouden wijzigen. De respondenten krijgen volgende situaties voorgeschoteld:

- ▶ Bij duisternis vermijden weg te gaan
- ▶ Niet opendoen voor onbekenden
- ▶ Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden
- ▶ Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan
- ▶ Waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen

Ook hier weer kunnen de antwoorden variëren van altijd, vaak, soms, zelden tot nooit.

Bij duisternis vermijden weg te gaan

Vlaamse respondenten vermijden steeds minder om weg te gaan bij duisternis. Waar in 1997 nog ongeveer 15% altijd thuisbleef wanneer het donker was, is dat in 2000 nog maar een kleine 9%. De groep mensen die bijna nooit thuisblijft bij duisternis, groeit nog aan in Vlaanderen.

Het percentage van de respondenten uit Kortrijk die altijd vermijden om weg te gaan bij duisternis, wordt kleiner. Het percentage daalde van 16,6 in 1997 naar 9,6 in 2000. Daarentegen zijn er in vergelijking met 1997 in 2000 wel meer Kortrijkenaars die zeggen vaak mijden om weg te gaan bij duisternis. Dit percentage steeg van 4,9 naar 10,7. Ook de groep die zegt dat soms en zelden te vermijden, groeit aan ten nadele van de groep die zegt de duisternis nooit te mijden. Desalniettemin zegt 51,6% in 2000 nooit dit mijdingsgedrag te vertonen.

Samengevat kan gesteld worden dat dit mijdingsgedrag, in vergelijking met de andere situaties, het minst voorkomt bij Kortrijkenaars. Bij 20,3% van de ondervraagden komt dit toch nog altijd of vaak voor. Bij 16,5% van de Vlamingen is dit ook het geval. Het mijdingsgedrag dat bij Vlamingen het minst voorkomt, is het mijden van bepaalde plaatsen in de gemeente.

Niet opendoen voor onbekenden

Dit mijdingsgedrag is bij de Vlaamse respondenten sterk gedaald. Ongeveer 40% deed nooit open voor onbekenden in 1997 en 1998, maar in 2000 is dat nog maar 16%. Het percentage respondenten die dit soms doen, stijgt echter wel. Doch, waar in 1997 en 1998 ongeveer 40% bijna nooit dit mijdingsgedrag vertoonde, is dit percentage in 2000 gestegen tot 54, m.a.w. in 2000 mijdt 54% van de Vlamingen nooit of zelden onbekenden.

Ook bij Kortrijkenaars is dit mijdingsgedrag fel gedaald. In 1998 zei 45,8% van de respondenten dat ze altijd meden open te doen voor onbekenden, maar in 2000 is dit gedaald tot 14,2%. Het percentage respondenten dat dit mijdingsgedrag zelden of nooit vertoont, is gestegen van 32,4% in 1998 naar 53,4% in 2000. De overige antwoordcategorieën (vaak en soms) kenden een lichte stijging.

Nog steeds doet één vierde (24,9%) van de Kortrijkse ondervraagden nooit of zelden open voor onbekenden. Dit mijdingsgedrag staat daarmee op de derde plaats. Dit komt ongeveer overeen met Vlaanderen.

Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden

In Vlaanderen mijdt drie vierde van de ondervraagden bijna nooit een bepaalde plaats in de gemeente, althans in 1997 en 1998. In 2000 zegt 57% dit nooit, en 17% dit zelden te doen. Maar een klein percentage doet dit wel en dit is met de jaren heel licht gestegen van 4,5% in 1997 naar 6% in 2000.

In Kortrijk mijdt maar 39,1% van de respondenten in 2000 nooit een bepaalde plaats in de gemeente. Dit percentage is iets gedaald t.o.v. 1998 (43,7%). In 2000 doet 21,1% dit zelden. Dit mijdingsgedrag komt dus meer voor bij Kortrijkenaars dan in Vlaanderen in het algemeen. In 2000 mijdt 20,7% van de Kortrijkenaars altijd of vaak een plaats in de gemeente, in 1997 was dat nog 13,9%. Ondanks de stijging staat dit soort mijdingsgedrag op de vierde plaats. De Vlaamse respondenten hebben minder problemen met bepaalde onure plaatsen: daarvan zegt maar 12,9% altijd of vaak een bepaalde plaats in hun gemeente te mijden.

4 24 Evolutie van het voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst volgens frequentie en uitgedrukt als een % van de respondenten (1997, 1998 en 2000)

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Bij duisternis vermijden weg te gaan

	1997		1998		2000	
	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen
altijd	16,6	14,7	12,6	9,7	9,6	8,7
vaak	4,9	6,1	6,9	6,2	10,7	7,9
soms	10,0	9,7	12,2	12,0	13,5	12,4
bijna nooit	68,6	69,6		72,2		
zelden			11,1		14,7	15,9
nooit			57,2		51,6	55,1

Niet opendoen voor onbekenden

	1997		1998		2000	
	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen
altijd	40,3	39,6	45,8	39,9	14,2	15,9
vaak	5,5	9,5	9,6	6,5	10,7	10,0
soms	8,8	9,0	12,3	12,6	21,7	20,0
bijna nooit	45,4	41,9		41,0		
zelden			10,7		23,4	20,4
nooit			21,7		30,0	33,8

Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden

	1997		1998		2000	
	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen
altijd	6,9	4,5	6,6	4,7	8,9	5,9
vaak	7,0	5,0	12,6	6,0	11,8	7,1
soms	24,1	15,7	21,6	15,2	19,1	13,2
bijna nooit	62,0	74,9		74,2		
zelden			15,6		21,1	17,1
nooit			43,7		39,1	56,9

Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan

	1997		1998		2000	
	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen
altijd	17,9	22,9	21,9	20,4	6,7	13,4
vaak	17,9	22,3	24,0	18,1	21,7	21,5
soms	19,1	23,9	30,8	26,8	29,7	27,4
bijna nooit	35,3	30,9		34,8		
zelden			4,9		13,2	19,0
nooit			18,4		28,7	18,7

Waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen

	1997		1998		2000	
	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen	Kortrijk	Vlaanderen
altijd	20,2	19,1	24,7	21,3	19,7	18,3
vaak	8,9	9,0	10,0	9,3	12,7	12,6
soms	21,4	18,6	16,6	16,4	17,6	15,7
bijna nooit	49,4	53,3		53,0		
zelden			9,0		14,1	12,9
nooit			39,8		35,9	40,5

Kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan

In 1997 liet in Vlaanderen een evenredig percentage zijn kinderen altijd (23%), vaak (22%) of soms (24%) niet toe om ergens naartoe te gaan. Een iets grotere groep (31%) had hier bijna nooit problemen mee. In 2000 komt dit mijdingsgedrag minder voor, maar toch blijft meer dan één derde op zijn hoede en ziet de kinderen liever thuis. Dit mijdingsgedrag staat op nummer één in Vlaanderen.

In 1997 vertoonde 17,9% van de respondenten uit Kortrijk altijd en 17,9% vaak dit mijdingsgedrag. De percentages stegen nog in 1998, maar daalden in 2000. In 2000 is 6,7% altijd en 21,7% vaak bezorgd om de kinderen. Tegelijkertijd zijn er meer mensen die zeggen dat ze nooit of zelden hun kinderen niet toelaten om ergens naartoe te gaan. De vrees om kinderen ergens naartoe te laten gaan is dus geminderd in 2000. Desalniettemin komt dit mijdingsgedrag vrij veel voor. Het staat op de tweede plaats in Kortrijk met 28,4%. In Vlaanderen staat het op de eerste plaats met 34,9%.

Waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen

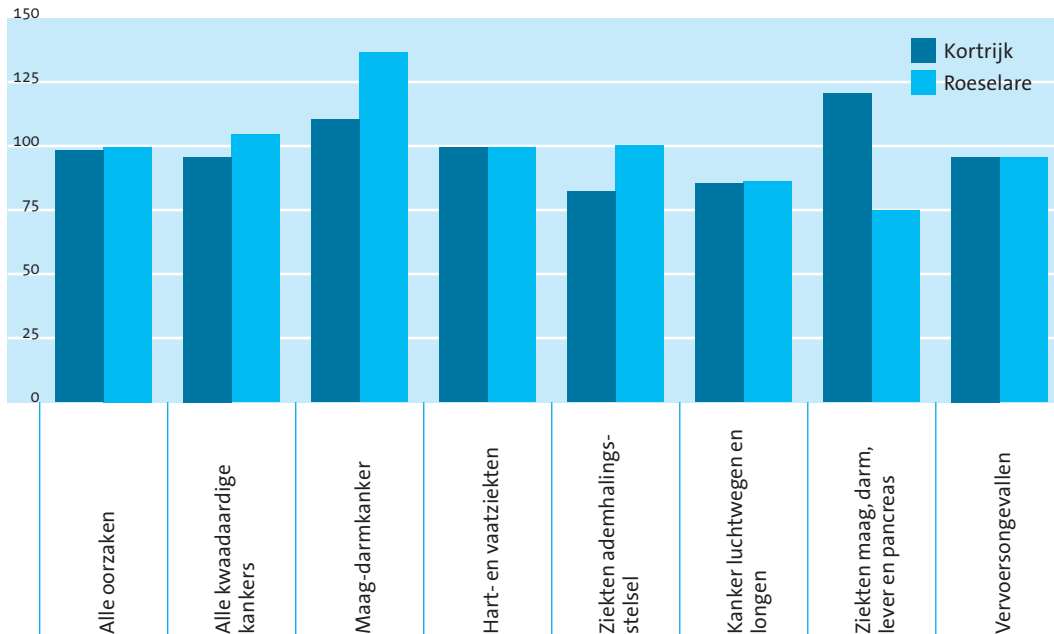
De percentages voor dit mijdingsgedrag blijven nagenoeg constant onder de Vlamingen. 53% zal zijn spullen bijna nooit naar een andere plaats brengen, althans in 1997 en 1998. In 2000 zegt 40,5% dit nooit en 13% dit zelden te doen. De groep die zegt dit soms of altijd te doen, is kleiner geworden in 2000 t.o.v. 1998.

Ook in Kortrijk is er niet veel veranderd. In 1997 zegt 20,2% van de Kortrijkse respondenten altijd en 8,9% vaak waardevolle spullen naar een veilige plaats te brengen. In 2000 is dit respectievelijk 19,7% en 12,7%. Samen maakt dit 32,5% en daarmee staat dit mijdingsgedrag op nummer één. De helft van de ondervraagden zegt zelden tot nooit zijn spullen weg te brengen.

- ▶ Waardevolle spullen naar een veiliger oord brengen staat op nummer één in Kortrijk. In Vlaanderen hebben meer mensen vrees om hun kinderen ergens naartoe te laten gaan.
- ▶ Wat de evolutie betreft, zien we in Kortrijk een dalende trend (kleiner wordende groep die mijdingsgedrag vertoont) bij 'niet opendoen voor onbekenden', 'kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan' en in mindere mate 'bij duisternis vermijden weg te gaan'.
- ▶ Kortrijk vertoont een licht stijgende trend bij 'bepaalde plaatsen in de gemeente mijden'. Er zijn in 2000 ongeveer evenveel mensen als in 1997 die hun waardevolle spullen naar een veiligere plaats brengen.

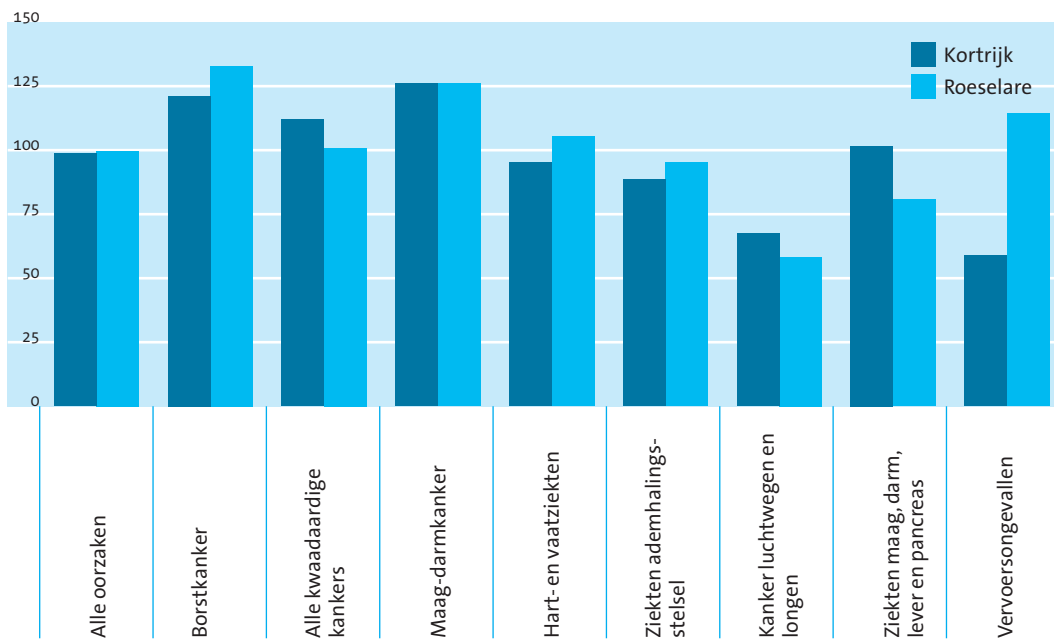
4 25 Mortaliteitsratio's voor de mannelijke bevolking (gemiddelde 1990-1999)

Bron: WVC

4 26 Mortaliteitsratio's voor de vrouwelijke bevolking (gemiddelde 1990-1999)

Bron: WVC

Gezondheid

Gezond zijn is een van de belangrijkste vereisten om je goed te kunnen voelen. Naast een veilige stad is een gezonde omgeving dus zeer belangrijk. Sommige milieus kunnen immers een zeker effect hebben op de gezondheid. Dit is ook afhankelijk van de tijd waarin je onderhevig bent aan bepaalde invloeden. Met de mortaliteitsratio trachten we de sterfteaantallen voor bepaalde ziekten van verschillende regio's met elkaar te vergelijken.

Mortaliteitsratio's

De gegevens uit de tabel zijn afkomstig van de Administratie Gezondheidszorg van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij hanteren de indirect gestandaardiseerde mortaliteitsratio's om sterftecijfers van verschillende populaties met elkaar te vergelijken. Deze ratio geeft de verhouding weer van het sterftecijfer in een bepaalde regio (hier gemeente) tot het theoretische sterftecijfer dat men zou verwachten indien in die regio dezelfde leeftijdsspecifieke sterfte zou bestaan als in een referentieregio (hier het Vlaamse Gewest). Een getal gelijk aan 100 betekent dus dat het sterftegetal gelijk is aan het te verwachten aantal. Een getal dat kleiner is, betekent dat het waargenomen sterftegetal kleiner is dan wat we zouden verwachten. Bij een groter getal zijn er meer doden dan men zou verwachten²³.

²³ Een indirect gestandaardiseerde mortaliteitsratio (SMR) van een bepaalde gemeente mag alleen worden geïnterpreteerd ten opzichte van de SMR=1 die geldt voor het Vlaamse Gewest als geheel. Wanneer bijvoorbeeld 2 gemeenten respectievelijk een SMR=1,05 en SMR=1,10 hebben, betekent dit dat die gemeenten 5% en 10% meer sterfgevallen vertonen dan verwacht op basis van de leeftijdsspecifieke sterfte in Vlaanderen. Indien men een andere regio als referentieregio zou nemen (bv. België of Europa), zou men een andere waarde voor die SMR bekomen. Bovendien betekent de bovenstaande uitkomst geenszins dat het overtal van sterfgevallen in de tweede gemeente dubbel zo groot is als in de eerste gemeente. De SMR is immers een verhouding.

Voor een aantal ziekten werd de mortaliteitsratio berekend, opgesplitst volgens geslacht.

De mannen in Kortrijk scoren voor alle oorzaken beter dan verwacht. Tijdens de jaren '90 zijn er in Kortrijk 1,9% minder mannen gestorven dan verwacht. Ze hebben een mortaliteitsratio van 98,1. Opgesplitst naar soort ziekte scoren de mannen slecht voor maag- en darmkanker. Er zijn voor deze ziekte 10,4% meer slachtoffers aangetroffen dan verwacht. Ook voor ziekten aan maag, darm, lever en pancreas is de mortaliteitsratio 20,6% hoger dan in Vlaanderen. Bij de andere ziekten scoort Kortrijk beter. Het sterfteaantal is het laagst bij ziekten aan het ademhalingsstelsel. Er zijn 17,8% minder sterfgevallen dan verwacht. Ook in Roeselare stierven er iets minder (0,4%) mannen dan verwacht. Roeselare kent een opvallend lage mortaliteitsratio voor ziekten aan maag, darm, lever en pancreas (74,7).

Er sterven ook minder vrouwen in Kortrijk dan verwacht. De mortaliteitsratio voor alle oorzaken is er 98,7. Voor maag- en darmkanker is de ratio hoger dan verwacht (126). Er sterven ook meer vrouwen aan borstkanker (21,2%) en alle kwaadaardige kankers (11,9%), net als in Roeselare. Kanker van de luchtwegen en longen, aan de andere kant, komt minder voor bij de Kortrijkse vrouw. Er zijn ook 41,2% minder vrouwen dan verwacht gestorven in vervoersongevallen. Voor alle oorzaken samen is de mortaliteitsratio bij vrouwen in Roeselare gelijk aan die bij mannen. De mortaliteitsratio bij vrouwen is er laag voor kanker van luchtwegen en longen.

- ▶ Er stierven zowel minder vrouwen als mannen dan verwacht in Kortrijk. De mortaliteitsratio voor alle oorzaken ligt er onder de 100.
- ▶ Bij Kortrijkse mannen is het sterftecijfer hoog als het gaat om ziekten aan maag, darm, lever en pancreas en maag- en darmkanker. Vrouwen hebben een hoog sterftecijfer bij alle kankers met uitzondering van kanker van luchtwegen en longen.

5 Een leefbare stad?

Wat het wonen betreft, zien we het laatste decennium zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden een stijging van de prijzen. In afnemende mate zien we stijgingen van de verkoopprijs van bouwgrond, kleine en middelgrote woningen, appartementen en ten slotte van grote woningen. Bouwgronden en grote woningen zijn duurder in de centrumsteden dan in Vlaanderen. De bouwgrondprijzen stegen sterker in Kortrijk dan in de centrumsteden of Vlaanderen, maar ze zijn er in 2001 nog steeds iets lager. Appartementen zijn wel steeds duurder geweest in Kortrijk dan in de centrumsteden of Vlaanderen. Voor kleine en middelgrote woningen geldt het omgekeerde. Na 1996 zijn grote woningen in Kortrijk duurder geworden dan in de centrumsteden en Vlaanderen.

De algemene score voor de netheid van de stad Kortrijk is, volgens een studie van Test-Aankoop, goed. Hierbij scoort de stad goed tot zeer goed voor de openbare plaatsen en de residentiële buurten. De sociale wijken scoren minder goed dan gemiddeld in een centrumstad.

In Vlaanderen steeg het mediaaninkomen tot 18.860 euro in 1999. In 1995 was er een algemene terugval van het mediaaninkomen. Ook in Kortrijk steeg het mediaaninkomen. Het bedraagt in 1999 18.285 euro en is dus iets lager dan in Vlaanderen. Ook de toename was er iets kleiner dan in Vlaanderen. Wat de inkomensverdeling betreft, groeit de groep met de hoogste inkomens (groter dan 24.789 euro) in Vlaanderen en Kortrijk het sterkst aan. Deze groep is ook het grootst in 1999. Het interkwartiel verschil nam met 24% en 28,5% toe in respectievelijk Kortrijk en Vlaanderen. In 1999 daalt het interkwartiel verschil in Kortrijk en is het kleiner dan in Vlaanderen. De inkomensverschillen worden zowel in Kortrijk als Vlaanderen groter.

Het aantal bestaansminimumtrekkers is gestegen in Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk. Vanaf 1999 daalde het aantal bestaansminimumtrekkers in Vlaanderen en de centrumsteden. Kortrijk behaalde al een maximum in 1997. De groei t.o.v. 1991 is evenwel nog groter in Kortrijk dan in de centrumsteden. Het aantal werkloze jongeren is gedaald zowel in Vlaanderen als de centrumsteden en Kortrijk. Na een systematische afname van het aantal werkloze jongeren steeg dat aantal in Vlaanderen weer vanaf 2002. In de centrumsteden begon het al vanaf 2001 te stijgen. Het aantal werkloze jongeren nam in Kortrijk sterker af dan in de centrumsteden.

Gedurende het laatste decennium zien we een continue toename van de hoeveelheid opgehaald afval in Vlaanderen. Ook in de centrumsteden nam de hoeveelheid afval per persoon toe tot 580 kg in 2000. In Vlaanderen werd er toen 562 kg/inwoner opgehaald. De hoeveelheid afval nam ook toe in Kortrijk t.o.v. 1991, maar in 1999 en 2000 nam deze af terwijl ze in de centrumsteden en Vlaanderen nog bleef stijgen. De afname is toe te schrijven aan de afname van het selectief afval. In 2000 werd er 444 kg/inwoner afgehaald. Dit is weinig in vergelijking met de centrumsteden en Vlaanderen.

Ten slotte hebben we het over de leefbaarheid van de buurten. Het grootste percentage van de respondenten uit Vlaanderen en de centrumsteden vindt dat onaangepaste snelheid in het verkeer vaak voorkomt. Op de tweede plaats vinden ze dat hondenpoep op straat vaak voorkomt. De percentages in de centrumsteden zijn hoger dan in Vlaanderen als het gaat om het problematische karakter van de buurtproblemen (behalve voor bedreiging). Ook de Kortrijkse respondenten vinden onaangepaste snelheid in het verkeer, geluidsoverlast door verkeer en agressief verkeersgedrag het meest problematisch. De percentages liggen wel iets lager dan in de centrumsteden. Enkel fietsdiefstal vormt voor meer ondervraagden uit Kortrijk een probleem dan voor de stedelingen en Vlamingen in het algemeen.

Met het historisch erfgoed is het goed gesteld in Vlaanderen en de centrumsteden. Minstens één derde van het historisch erfgoed in Vlaanderen en in de centrumsteden kreeg dit statuut in het laatste decennium. Algemeen zien we dat het beschermd erfgoed uit monumenten bestaat. Dat is ook zo in Kortrijk. Kortrijk heeft 2,7% van alle cultureel erfgoed in de centrumsteden op zijn grondgebied staan.

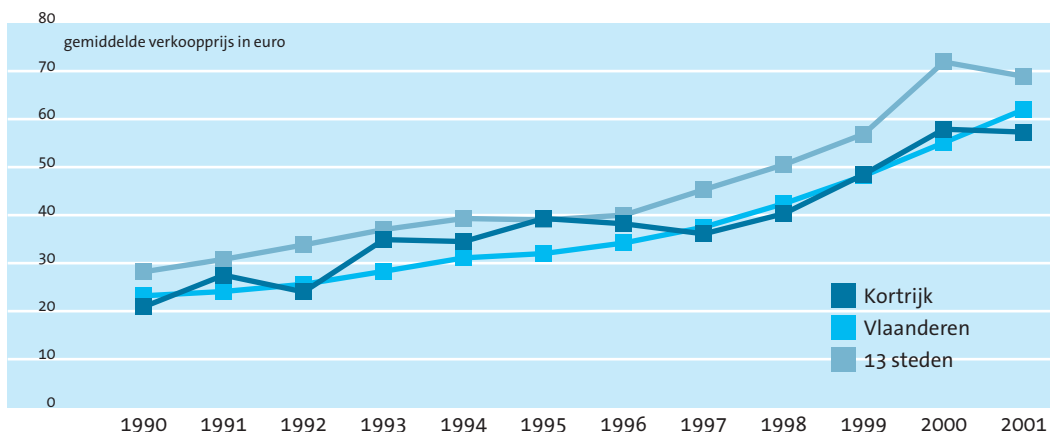
5 1 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	20,9	24,8	28,2	23,2
1991	27,5	31,2	30,8	24,1
1992	24,0	24,9	33,8	25,6
1993	34,9	34,8	37,0	28,3
1994	34,5	30,5	39,3	31,1
1995	39,3	31,3	39,0	32,0
1996	38,2	31,8	40,0	34,2
1997	36,1	36,9	45,3	37,5
1998	40,3	38,3	50,5	42,4
1999	48,5	47,4	56,9	48,2
2000	57,9	54,2	71,9	55,1
2001	57,3	83,5	68,9	62,0

5 2 Grafiek van de evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

5 3 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van appartementen (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	78.823,0	55.733,4	54.064,0	62.876,7
1991	77.203,9	70.465,5	58.044,1	63.814,8
1992	67.850,9	71.976,6	58.576,4	65.796,2
1993	73.209,9	63.043,2	60.021,0	67.959,4
1994	78.281,3	64.837,1	64.627,3	70.816,7
1995	88.083,9	69.976,2	66.823,0	74.583,7
1996	72.011,1	57.192,9	68.100,6	75.673,9
1997	79.894,7	78.168,9	68.697,5	77.008,5
1998	83.022,3	73.041,6	71.436,7	81.546,9
1999	80.569,8	85.816,7	75.670,4	85.604,3
2000	108.115,1	99.280,4	86.319,7	92.981,8
2001	110.682,4	95.311,0	89.136,4	97.082,4

Wonen

Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waar het goed is om te leven. Een van de aspecten van leven is naast werken, ontspanning of cultuur, wonen. Je woonst dient natuurlijk betaalbaar te zijn. Goed wonen houdt ook in dat je je omgeving kan appreciëren. Netheid en kwaliteit van die woonomgeving en de nodige voorzieningen zijn hier belangrijke aspecten van.

We bespreken achtereenvolgens de evolutie van de prijzen op de woningmarkt en het onderhoud en de kwaliteit van de buitenruimten.

Verkoopprijs bouwgrond

De gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond is het laatste decennium erg gestegen. Zo is de verkoopprijs in Vlaanderen in 2001 met 167% gestegen t.o.v. 1990. In de centrumsteden is de prijs met 144% gestegen. Voor zowel Vlaanderen als de dertien steden is de stijging het grootst in de tweede helft van de jaren negentig. De prijs voor de bouwgrond is in 2001 in de dertien steden evenwel hoger dan die in Vlaanderen. Zo betaal je in 2001 68,9 euro voor een vierkante meter bouwgrond in de dertien steden en 62 euro in Vlaanderen. In 2001 is de bouwgrondprijs in de centrumsteden voor het eerst gedaald sinds 1990.

De gemiddelde verkoopprijs van een stukje bouwgrond steeg in Kortrijk met 174% van 20,9 euro in 1991 naar 57,3 euro in 2001. Er is dus een grotere toename in Kortrijk dan in de centrumsteden en Vlaanderen, maar de prijs blijft er in 2001 nog altijd iets lager. Zoals ook in de centrumsteden daalt de gemiddelde verkoopprijs er licht in 2001. In Roeselare steeg de verkoopprijs van bouwgrond sterk in 2001. In 2001 werd er maar een klein aantal m² bouwgrond verkocht²⁴.

²⁴ De gemiddelde verkoopprijs wordt berekend a.d.h.v. de verhouding van de omzet van de verkochte bouwgrond tot het aantal verkochte m² bouwgrond. Het aantal verkochte vierkante meters daalde van 299.373 in 2000 naar 163.175 in 2001.

Verkoopprijs woningen

Appartementen

De gemiddelde verkoopprijs van een appartement is in vergelijking met die van bouwgrond, minder sterk gestegen. In Vlaanderen kost een appartement in 2001 een goeie 97.000 euro, of 54% meer dan in het begin van de jaren negentig. De appartementen in Vlaanderen zijn duurder dan die in de centrumsteden. In 2001 kostte een appartement in een van de centrumsteden iets meer dan 89.000 euro. De prijs is er sinds 1990 met 65% gestegen.

Algemeen kunnen we stellen dat de prijs voor een appartement in Kortrijk is gestegen met 40,4%. Een appartement kost er in 2001 110.682 euro en is duurder dan gemiddeld in de dertien steden en in Vlaanderen. Ook in 1990 was de prijs hoger in Kortrijk dan in de centrumsteden en Vlaanderen. In Kortrijk fluctueerde de prijs sterker.

5 4 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	42.362,0	44.208,9	44.370,8	47.776,5
1991	44.187,0	51.665,2	47.362,2	51.173,7
1992	48.336,8	55.518,3	52.539,0	55.768,6
1993	50.198,8	55.864,5	56.185,6	60.196,2
1994	56.059,1	60.706,2	60.897,0	64.607,1
1995	57.182,7	60.333,4	62.195,6	67.216,6
1996	57.559,3	63.358,0	65.273,9	69.306,9
1997	57.556,4	61.901,8	65.457,0	70.767,9
1998	61.950,5	69.159,8	69.465,0	74.879,1
1999	65.686,9	72.877,3	74.843,6	80.900,1
2000	68.266,7	76.976,5	80.354,9	90.516,4
2001	73.776,8	80.258,6	85.576,5	95.692,3

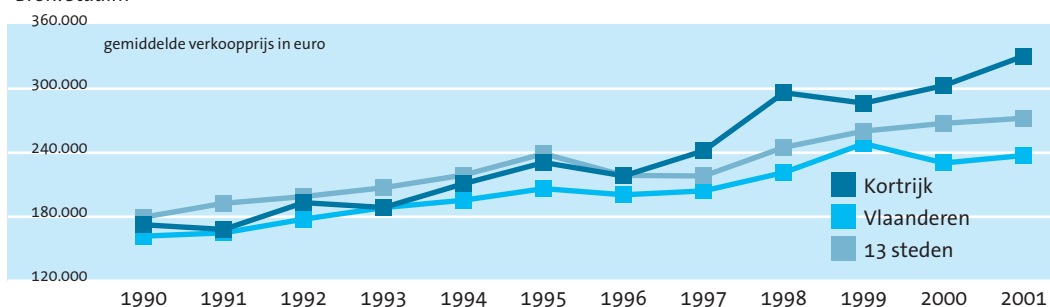
5 5 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van grote woningen (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaams Gewest
1990	172.525,7	136.052,2	179.653,5	161.865,2
1991	168.138,3	201.508,9	192.624,6	164.952,2
1992	193.248,4	130.715,2	198.943,3	177.779,1
1993	188.702,0	158.472,7	207.278,1	188.608,5
1994	211.045,9	225.221,6	219.146,4	195.547,6
1995	230.845,4	222.229,3	239.122,8	206.397,0
1996	218.329,4	185.353,1	218.806,6	200.605,3
1997	241.920,1	219.380,8	218.239,1	204.257,5
1998	296.319,9	255.492,3	245.040,3	221.468,5
1999	286.488,5	264.663,9	260.311,8	248.566,3
2000	302.944,9	272.552,9	267.581,9	230.418,1
2001	330.675,3	281.057,4	272.398,6	237.462,2

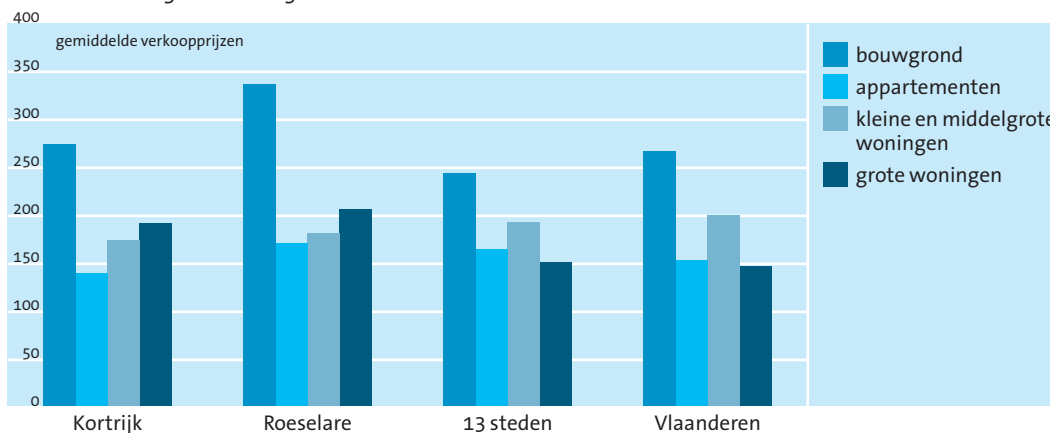
5 6 Grafiek van de evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van grote woningen (in euro) (1990–2001)

Bron: Stadim

5 7 Groei-indexen van de verkoopprijzen, 2001 t.o.v. 1990 (1990 = 100)

Bron: Stadim + eigen bewerking

Kleine en middelgrote woningen

In Vlaanderen betaal je in 2001 gemiddeld 95.692 euro voor een kleine of middelgrote woning, in de centrumsteden is de prijs gemiddeld 85.577 euro. De prijzen in Vlaanderen zijn verdubbeld t.o.v. 1990, die in de dertien steden zijn met 93% gestegen. Het prijsverschil tussen Vlaanderen en de centrumsteden is daarmee nog groter geworden. Gemiddeld gezien zijn in Vlaanderen en de centrumsteden de prijzen voor kleine en middelgrote woningen lager dan voor appartementen.

De gemiddelde verkoopprijs voor kleine en middelgrote woningen stijgt bijna continu in Kortrijk. De prijs blijft er wel lager dan in Vlaanderen, de centrumsteden en Roeselare. In 2001 kost een kleine of middelgrote woning je er 73.777 euro, of 74,2% meer dan in 1990. Ondanks de grotere prijsstijging van kleine en middelgrote woningen blijft de prijs lager dan die voor een appartement in Kortrijk.

Grote woningen

Grote woningen zijn, net zoals bouwgrond, duurder in de steden dan in Vlaanderen. In Vlaanderen kost een grote woning in 2001 gemiddeld 237.462 euro, in de centrumsteden is dit 272.399 euro. Dit betekent dat een grote woning in de centrumsteden 15% meer kost dan in Vlaanderen (in 1990 was dat nog 11%). Evenals voor appartementen en kleine en middelgrote woningen, zijn de prijzen voor grote woningen de laatste 10 jaar de hoogte in geschoten. In 2001 betaal je in Vlaanderen 47% meer dan in 1990, in de centrumsteden is dit 52% meer.

In Kortrijk zijn grote woningen duurder dan in Vlaanderen, de centrumsteden en Roeselare. Tot 1996 was een grote woning in Kortrijk echter goedkoper dan in de centrumsteden. Op elf jaar tijd nam de prijs toe met 92%. In 2001 betaal je 330.675 euro voor een grote woning. In Roeselare is dat 281.057 euro.

- ▶ Bouwgrond en grote woningen zijn duurder in de centrumsteden dan in Vlaanderen.
- ▶ Een appartement in de centrumsteden of in Vlaanderen is met de jaren duurder geworden dan een kleine of middelgrote woning.
- ▶ De grootste groeicoëfficiënten treffen we aan bij de prijs voor een lapje bouwgrond.
- ▶ In Kortrijk zijn kleine en middelgrote woningen goedkoper, en appartementen dan weer duurder dan in Roeselare, de centrumsteden of Vlaanderen. Ook grote woningen zijn sinds 1997 prijziger in Kortrijk dan elders.

5 8 Netheid in de steden (2001)

Bron: Studie Test-Aankoop: Welke is de schoonste van het land, januari 2001

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	
openbare plaatsen	8	9	8,3	1 zeer slecht
residentiële wijken	8	7	7,4	3 slecht
sociale wijken	5	5	6,1	5 middelmatig
eindbeoordeling	7	7	7,0	7 goed 9 zeer goed

Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten

De netheid van de openbare ruimte is een belangrijk aspect van de leefbaarheid van een stad en de kwaliteitsbeleving van een buurt. Ook voelt men zich over het algemeen veiliger in een nette buurt.

Test-Aankoop heeft de netheid van 40 steden en gemeenten gemeten en gaf ze elk een score tussen 'zeer slecht' en 'zeer goed'. In elke gemeente werden drie soorten ruimten onderzocht: de eerste is de publieke ruimte. Zij omvat het drukste stadsgedeelte, de openbare plaatsen zoals het station, de parken, de belangrijkste kerken, winkelstraten en het gemeentehuis. Daarnaast komen de betere residentiële wijken en de sociale wijken aan bod. Binnen deze ruimten werd gekeken naar zwerfvuil en huisvuil, overvolle vuilnisbakken, hondenpoep, verwaarloosde plekken en leegstand en graffiti. Om uitspraken te kunnen doen over de openbare netheid werd er ook gelet op wildplakken van affiches op verlaten huizen en in openbare gebouwen, op zandhopen die achterblijven na bouwwerken, op drijvend afval in waterlopen en op geurhinder. Tevens nam Test-Aankoop contact op met de gemeentebesturen om te achterhalen hoeveel menselijke, financiële en technische middelen er werden ingezet om de netheid te verzekeren.

In 40% van de gemeenten werden overvolle vuilnisbakken gedetecteerd. Op 67% van de trajecten die de enquêteurs bewandelden werd huisvuil aangetroffen op plaatsen die daar niet voor bedoeld zijn. Ook werd er in 50% van de gevallen veel hondenpoep aangetroffen. Kortrijk koos voor een goede oplossing door op verschillende plaatsen hondenhoekjes te installeren en deze regelmatig te onderhouden.

Kortrijk eindigde als 22ste van 40 gemeenten en Roeselare staat op de 24ste plaats. Van de dertien steden eindigt Kortrijk op de 6de en Roeselare op de 8ste plaats. Beide steden scoren bij de eindbeoordeling even hoog als de centrumsteden. Opgesplitst in de verschillende ruimten scoort Kortrijk voor openbare plaatsen en de betere residentiële wijken goed tot zeer goed. Voor de sociale wijk kreeg Kortrijk een middelmatige beoordeling.

- ▶ Globaal gezien, zien de buitenruimten er in Kortrijk even 'goed' uit als in de centrumsteden.
- ▶ Kortrijk scoort beter voor de openbare plaatsen en residentiële buurten dan voor de sociale wijken.

5 9 Evolutie van het mediaaninkomen (in euro) (1991–1999)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	Vlaanderen
1991	15.560,3	15.612,3	15.954,4
1992	16.623,7	16.765,0	17.181,5
1993	17.112,1	17.213,7	17.637,6
1994	17.523,6	17.885,5	18.083,8
1995	17.513,7	17.761,6	17.977,2
1996	17.357,5	18.034,3	18.098,7
1997	17.600,4	18.262,3	18.314,4
1998	18.002,0	18.614,3	18.626,7
1999	18.284,6	19.013,4	18.859,7

5 10 Evolutie van het totale aantal aangiften (1991–1999)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1991	32.040	21.828	647.784	2.412.463
1992	31.990	21.875	644.844	2.402.741
1993	31.946	21.927	644.491	2.418.806
1994	31.787	21.548	639.734	2.416.327
1995	32.859	22.661	674.064	2.543.445
1996	34.070	22.910	680.557	2.597.836
1997	34.424	23.519	699.339	2.652.404
1998	34.855	23.893	711.331	2.705.386
1999	35.177	24.179	737.830	2.770.243

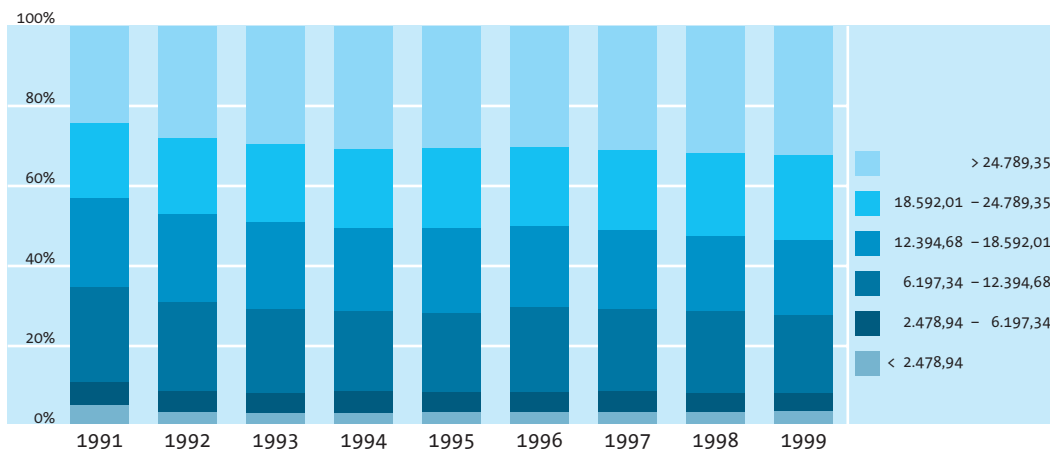
5 11 Aantal aangiften per inkomensgroep in Kortrijk (1991–1999)

Bron: NIS

	< € 2.478,94	€ 2.478,94 – € 6.197,34	€ 6.197,34 – € 12.394,68	€ 12.394,68 – € 18.592,01	€ 18.592,01 – € 24.789,35	> € 24.789,35
1991	1.661	1.813	7.662	7.062	6.062	7.780
1992	1.063	1.694	7.152	7.012	6.083	8.986
1993	1.012	1.584	6.761	6.907	6.276	9.406
1994	971	1.761	6.423	6.530	6.320	9.782
1995	1.107	1.702	6.437	6.985	6.558	10.070
1996	1.118	1.778	7.160	6.973	6.691	10.350
1997	1.179	1.808	7.050	6.851	6.833	10.703
1998	1.156	1.720	7.073	6.608	7.158	11.140
1999	1.280	1.578	6.861	6.673	7.453	11.332

5 12 Aandeel van de inkomensklassen in Kortrijk (1991–1999)

Bron: NIS

Inkomen

Na de prijzen op de woningmarkt te hebben besproken, kunnen we deze vervolgens vergelijken met het inkomen van de stadsbewoners. Het is ook belangrijk om de inkomensverdeling en de spreidingsmaten te kennen in de stad. Hoe is het bv. gesteld met de laagste-inkomensgroepen zoals de leefloners en de werkloze jongeren? Alle inkomensgroepen dienen immers aan hun trekken te komen.

Het inkomen wordt besproken aan de hand van het mediaaninkomen. Vervolgens schenken we aandacht aan de verhouding tussen de verschillende inkomensgroepen en komen er enkele spreidingsmaten aan bod. Ten slotte gaan we dieper in op de leefloontrekkers en de werkloze jongeren.

Mediaaninkomen

Het mediaaninkomen is het inkomen (per aangifte) van de middelste waarneming bij rangschikking volgens toenemend of afnemend inkomen. Deze waarde ligt meestal iets lager dan die van het gemiddelde inkomen. Deze beschrijvende maat wordt immers sterk beïnvloed door de extreme hoge of lage inkomens²⁵.

Het mediaaninkomen in Vlaanderen steeg met 18,2% van 15.954 euro in 1991 tot 18.860 euro in 1999. Het steeg continu, op 1995 na. Ook in Kortrijk steeg het mediaaninkomen over het algemeen. De afname in 1995 is ook hier een feit. De toename in Kortrijk bedraagt 17,5%. In 1999 is het mediaaninkomen er kleiner dan in Vlaanderen en Roeselare.

- ▶ Het mediaaninkomen stijgt zowel in Vlaanderen als in Kortrijk en Roeselare.
- ▶ 1995 is gekenmerkt door een algemene terugval van het inkomen.
- ▶ Kortrijk heeft een lager mediaaninkomen dan Vlaanderen en Roeselare.

Inkomensverdeling

De inkomens (per aangifte) worden onderverdeeld in zes klassen van < 2.479 euro tot > 24.789 euro. Per groep wordt dan gekeken wat het aandeel is van de specifieke inkomensgroep in het totale aantal aangiften. Op die manier trachten we de inkomensverdeling te schetsen.

Algemeen stijgt het aantal aangiften met 9,8% t.o.v. 1991. Het aantal aangiften in Kortrijk daalde eerst van 1991 tot 1994 en steeg dan vanaf 1995 tot 35.177 aangiften in 1999. Hetzelfde verloop vinden we terug bij de centrumsteden. Ook in Vlaanderen stijgt het aantal aangiften vanaf 1995. Kortrijk heeft een aandeel van 4,8% van alle aangiften in de centrumsteden.

Van het totale aantal aangiften in 1991 (32.040) behoort 11% tot de twee laagste- en 43% tot de twee hoogste-inkomensklassen. De grootste groep (46%) is de middenklasse. Bekijken we de zes groepen afzonderlijk, dan is de hoogste-inkomensklasse de groep met het meest aangiften (7.780), de tweede grootste groep is die met een inkomen tot tot 12.395 euro (7.662 aangiften). Gedurende de jaren nam het aantal aangiften af in de vier laagste-inkomensgroepen. Het zijn vooral de twee groepen met de hoogste inkomens die in omvang toenemen. Dit met 23% voor de tweede hoogste en 46% voor de hoogste inkomens. Bij de laagste-inkomensgroep zien we wel weer een stijging van het aantal aangiften tussen 1995 en 1999. In 1999 behoort uiteindelijk 8% tot de twee laagste klassen. De middenklasse, die in 1991 het grootste aandeel had, behaalt 39%, waardoor het grootste aandeel nu toekomt aan de twee hoogste-inkomensgroepen (53%).

In Vlaanderen zien we een gelijkaardige toename in de twee hoogste-inkomensklassen. Ook hier zien we in de groep met de hoogste inkomens de sterkste stijging van het aandeel: van 24,6 naar 34%. Het aandeel van de vier andere klassen daalt t.o.v. 1991. Wel dienen we op te merken dat het aandeel van de groep < 2.479 euro stijgt t.o.v. 1992, maar in 1999 nog steeds lager is dan het niveau van 1991. Eenzelfde situatie vinden we in de centrumsteden.

- ▶ In Vlaanderen groeit de groep met de hoogste inkomens het sterkst. Deze groep is ook het grootst.
- ▶ Ook in Kortrijk stijgt het aandeel van de hoogste-inkomensklassen, ten nadele van de middenklasse en de laagste inkomens.
- ▶ Het aantal aangiften van de laagste-inkomensgroep stijgt weer vanaf 1995.

²⁵ In Vlaanderen zijn het de extreem hoge inkomens die de scheefheid naar rechts doen overhellen.

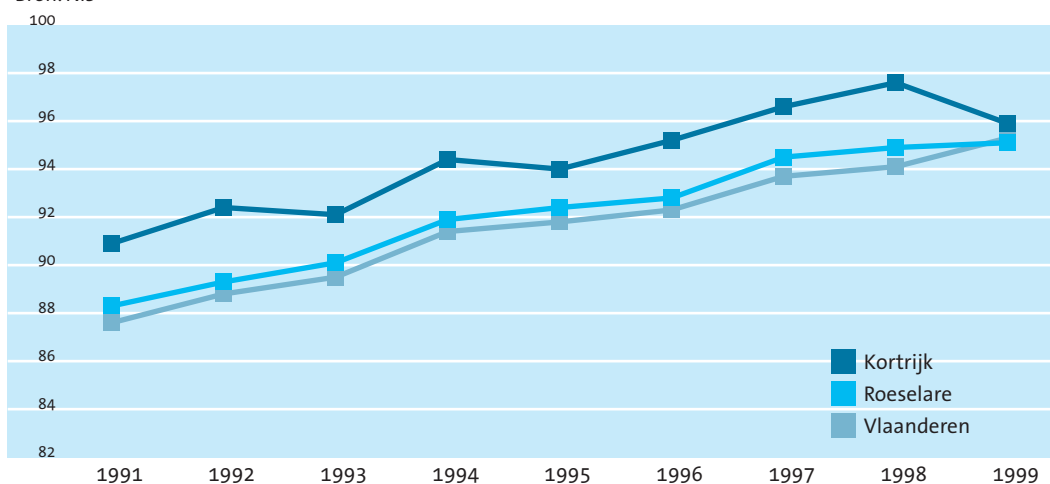
5 13 Evolutie van het interkwartiel verschil (in euro) (1991–1999)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	Vlaanderen
1991	14.139,8	13.787,8	13.976,2
1992	15.354,5	14.977,7	15.260,3
1993	15.761,1	15.503,3	15.783,4
1994	16.541,9	16.430,4	16.527,1
1995	16.460,1	16.415,5	16.507,2
1996	16.529,5	16.737,8	16.705,5
1997	16.995,6	17.263,3	17.156,7
1998	17.570,7	17.674,8	17.536,0
1999	17.540,9	18.088,8	17.964,8

5 14 Evolutie van de interkwartiele coëfficiënt (1991–1999)

Bron: NIS

5 15 Evolutie van het aantal leefloontrekkers (1991–2001)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13steden	Vlaanderen
1991	416	131	12.527	21.900
1992	446	164	12.065	21.643
1993	457	171	12.218	22.109
1994	535	202	13.652	24.592
1995	619	225	14.995	26.799
1996	692	236	15.667	28.060
1997	697	248	16.120	29.217
1998	685	218	16.464	29.487
1999	662	223	16.488	29.394
2000	665	198	15.598	27.659
2001 ¹	526	160	12.737	23.538

¹ aantal op 28 augustus (en niet op 1 januari)

Spreadingsmaten

Interkwartiel verschil

Deze maat geeft de inkomensspreiding rond de mediaan weer. Van de aangiften die 50% (25%+ en 25%-) rond de mediaan beslaan, gaan we het verschil na tussen het hoogste en het laagste inkomen. Hoe kleiner het verschil, hoe dichter de inkomens de mediaan benaderen.

Het interkwartiel verschil is in Vlaanderen, op het jaar 1995 na, continu gestegen. Het groter worden van deze maat houdt in dat het verschil tussen hogere en lagere inkomens groter wordt, en er een groter wordende ongelijkheid optreedt in Vlaanderen. Het interkwartiel verschil nam met 28,5% toe, van 13.976 euro in 1991 tot 17.965 euro in 1999. Het mediaaninkomen nam in die tijd toe met 18,2%.

Ook in Kortrijk nam het interkwartiel verschil toe, met 24%. In 1991 was het interkwartiel verschil in Kortrijk groter dan in Vlaanderen en Roeselare. In 1999 is het interkwartiel verschil het kleinst in Kortrijk (17.541). In 1999 nam het interkwartiel verschil er immers af, terwijl het in Vlaanderen en Roeselare nog steeg.

- ▶ Het interkwartiel verschil neemt toe in Vlaanderen en Kortrijk.
- ▶ In 1999 daalt het interkwartiel verschil in Kortrijk en het is dan kleiner dan dat in Vlaanderen.

Interkwartiele coëfficiënt

Dit is de verhouding tussen het interkwartiel verschil en het mediaaninkomen. Bij een waarde van 100 is het verschil tussen de 25% hoogste en 25% laagste inkomens gelijk aan de mediaan. Deze maat brengt het mediaaninkomen mee in rekening, waardoor we met zekerheid kunnen zeggen of de inkomensverschillen al dan niet groter worden.

Over de hele lijn zien we in Vlaanderen een stijgende interkwartiele coëfficiënt. Die nam toe van 87,6 in 1991 tot 95,3 in 1999.

Ook in Kortrijk wordt het inkomensverschil groter. In 1999 liggen de interkwartiele coëfficiënten van Kortrijk, Roeselare en Vlaanderen erg dicht bij elkaar. Die van Kortrijk is het grootst met 95,9.

- ▶ De ongelijkheid blijft met de jaren stijgen in Vlaanderen en Kortrijk.

Leefloners (bestaansminimumtrekkers)

Het bestaansminimum, dat in 2002 leefloon is geworden, is een sociale uitkering dat een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloner behoort (samenwonend, alleenstaand, alleenstaand met kinderen of samenwonende echtgenoten)²⁶.

Algemeen stijgt het aantal bestaansminimumtrekkers in Vlaanderen tussen 1991 en 2001 met 1,7%. Het aantal leefloners is continu gestegen van 21.643 in 1992 naar 29.487 in 1998. Daarna is dit aantal op vier jaar tijd gedaald met 20% tot 23.538 leefloners in 2001. De sterkste afname deed zich voor in 2001. Ook in de centrumsteden is het aantal leefloners gestegen met 7,5% t.o.v. 1991. De centrumsteden behaalden een hoogtepunt in 1999 met 16.488 leefloontrekkers. Dit aantal is tot 2001 ook weer fors gedaald met 22,7%. 54% van de bestaansminimumtrekkers leeft in 2001 in een van de dertien steden. De scherpe daling in 2001 heeft te maken met de economische groei. In dat jaar zijn er ook minder werklozen.

Het aantal leefloners steeg ook in Kortrijk tot 526 in 2001. Dit zijn er 26,4% meer dan in 1991. In 1997 had Kortrijk een maximum aantal bestaansminimumtrekkers. Vier procent van alle leefloners in de centrumsteden woont in Kortrijk.

- ▶ In Vlaanderen is het aantal leefloners gestegen tot in 1998 en later fors gedaald, voornamelijk in 2001. Het aantal bestaansminimumtrekkers nam toe met 1,7% t.o.v. 1991.
- ▶ Ook in Kortrijk doet zich eenzelfde trend voor: een stijging tot 1997, gevolgd door een daling. T.o.v. 1991 heeft Kortrijk 26,4% meer leefloners.

²⁶ In 1991 varieerde dit van 297,5 euro (12.001 Bf) tot 595 euro (24.001 Bf). In 2000 schommelde dit bedrag tussen 359,6 euro (14.507 Bf) en 719,3 euro (29.015 Bf).

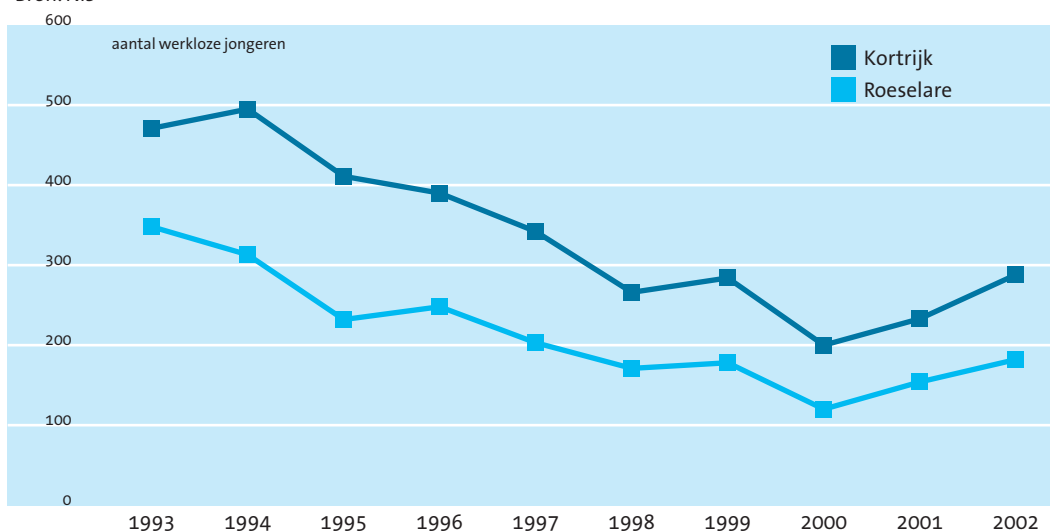
5 16 Evolutie van het aantal werkloze jongeren <25 jaar (1993–2002)

Bron: NIS

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1993	471	348	13.272	39.579
1994	495	313	13.739	40.749
1995	411	232	11.331	34.021
1996	390	248	11.425	33.635
1997	342	203	11.190	32.072
1998	266	171	9.455	25.997
1999	284	178	8.752	23.824
2000	200	120	7.059	18.309
2001	233	154	7.227	17.929
2002	288	182	8.670	22.680

5 17 Grafiek van de evolutie van het aantal werkloze jongeren <25 jaar in Kortrijk en Roeselare (1993–2002)

Bron: NIS

Werkloze jongeren

Hiermee bedoelen we de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen jonger dan 25 jaar.

We zien dat, na het hoogtepunt in 1994, het aantal werkloze jongeren in Vlaanderen daalde. Desondanks krijgen we toch weer een toename in 2002. In tien jaar tijd daalde het aantal werkloze jongeren van 39.579 naar 22.680, een daling van 43% t.o.v. 1993. Ook in de centrumsteden nam het aantal werkloze jongeren af met 34,7%. We zien wel weer een stijging vanaf 2001.

Het aantal werkloze jongeren in Kortrijk is gedaald met 38,9% t.o.v. 1993. Ook hier neemt het aantal werkloze jongeren opnieuw toe vanaf 2001. Kortrijk doet het in verhouding iets beter dan de centrumsteden. De stad heeft nog 288 werkloze jongeren in 2002.

- ▶ In Vlaanderen is, na een grote systematische afname, het aantal werkloze jongeren in 2002 weer gestegen.
- ▶ Ook in de centrumsteden is het aantal werkloze jongeren gedaald, maar al vanaf 2001 steeg dit aantal opnieuw.
- ▶ Het aantal werkloze jongeren nam in verhouding sterker af in Kortrijk dan in de centrumsteden.

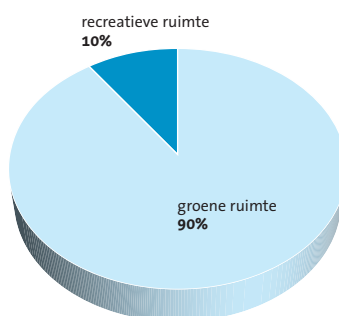
5 18 Oppervlakte groene ruimte en recreatieve ruimte (in ha) (1999–2000)

Bron: AROHM

		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
Natuur	1999	112,1	6,9	8.847,2	115.567,9
	2000	111,9	6,9	8.886,9	117.751,4
Groen & park	1999	260,7	77,3	7.541,1	35.111,3
	2000	254,9	75,4	7.469,1	34.571,2
Bos	1999	279,1	2,2	1.614,1	43.376,5
	2000	279,6	2,2	1.732,7	43.430,5
Totaal	1999	651,9	86,4	18.002,4	194.055,7
	2000	646,4	84,5	18.088,6	195.753,1
		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
Recreatief groen	1999	70,6	2,1	2.636,1	17.944,1
	2000	70,5	2,1	2.548,7	15.087,0

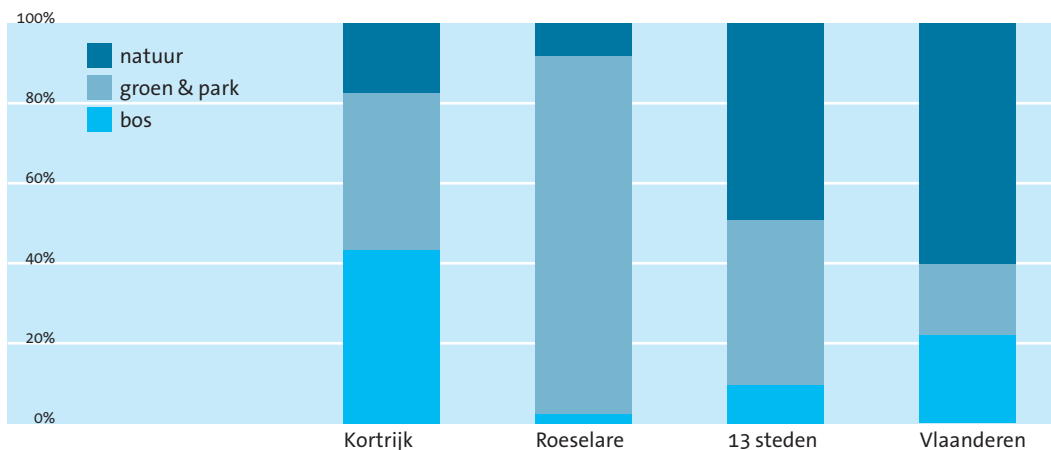
5 19 Aandeel van de oppervlakte groene ruimte en recreatieve ruimte in Kortrijk (2000)

Bron: AROHM

5 20 Verdeling van de groene ruimte in natuur, groen&park en bos (2000)

Bron: AROHM

Milieu

Groene ruimte en recreatief groen

Tot de groene ruimte behoren natuur, groen & park en bos. Elk van deze items is nog eens opgedeeld. Zo behoren natuurgebied (met of zonder wetenschappelijke waarde) en bijzonder natuurgebied tot het item natuur. Bos kan zo opgedeeld worden in bosgebied met of zonder ecologisch belang en uitbreidingsgebied voor bos. Tot groen & park rekenen we niet enkel groengebieden en parkgebieden, maar ook koppelingsgebieden, bufferzones en speelbossen en -weiden. Tot recreatief groen rekenen we alle dag- en verblijfsrecreatiegebieden, gebieden voor jeugdcamping en (toeristische) recreatieparken, golfterreinen en reservegebieden voor recreatie.

De cijfers voor 1999 en 2000 werden berekend door een doorsnede te maken van het gewestplan met de gemeentegrenzen. Op die manier worden alle verschillende items (die vermeld staan op het gewestplan) op het grondgebied van de gemeente berekend. We moeten hier wel bij vermelden dat het hier niet over de eigenlijke groene ruimte en recreatieve ruimte gaat, maar wel over de gewenste ruimte. Daar staat het gewestplan immers voor. De cijfers kunnen sterk verschillen van de werkelijke groene en recreatieve ruimte. Zo heeft Kortrijk de intentie om zijn bosgebied uit te breiden en heeft daarvoor de nodige stappen gezet. Een aanvraag voor herbestemming (via BPA) werd ingediend.

Vlaanderen heeft in 2000 in totaal 195.753 ha groen, dit is ongeveer 1.700 ha meer dan het jaar voordien. De grootste oppervlakte hiervan wordt ingenomen door natuur (117.751 ha of 60%). Bos neemt 22% in beslag en de overige 18% is groen & parkgebied. De oppervlakte natuur en bos is t.o.v. 1999 toegenomen, groen & park is gedaald. Dit geldt ook voor de centrumsteden. De verdeling is er echter anders: 49% natuur, 41% groen & park en 10% bos. De centrumsteden hebben in 2000 in totaal 18.089 ha groen, wat ongeveer 9% uitmaakt van de totale oppervlakte groen in Vlaanderen.

Kortrijk heeft volgens het gewestplan in 2000 een gewenste groene ruimte van 646,4 ha. Het aandeel van de oppervlakte groen van Kortrijk in het totaal van de centrumsteden is 3,6%. Van de totale oppervlakte is, volgens het gewestplan, het grootste deel in beslag genomen door bos (43%), 39% door groen & park en 17% door natuur. In vergelijking met andere steden heeft Kortrijk veel bos²⁷. Roeselare daarentegen heeft een groter aandeel groen & park (89%) dan bos (3%).

In totaal bestaat 9% van het grondgebied van Kortrijk uit groene en recreatieve ruimte. 10% hiervan is recreatief groen, de overige 90% groene ruimte. De oppervlakte recreatief groen in 2000 is ongeveer even groot gebleven als in 1999 in Kortrijk en beslaat 70,5 ha. In de centrumsteden en Vlaanderen is die oppervlakte t.o.v. 1999 gedaald.

²⁷ We merken hier nogmaals op dat het hier gaat om de 'gewenste ruimte'. Volgens andere bronnen is de werkelijke oppervlakte bos in Kortrijk klein. In 1990 zou dat, volgens het GNOP van de stad Kortrijk, gaan om 84ha.

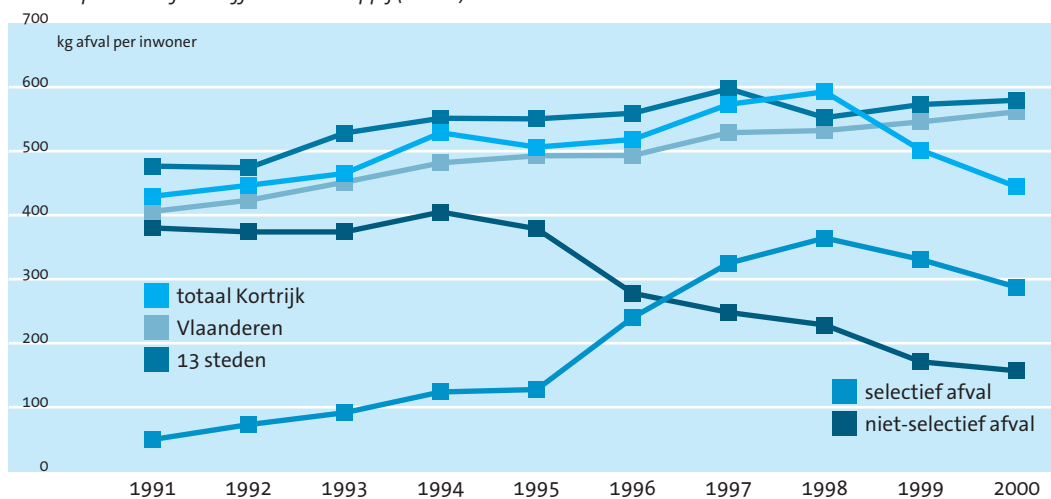
5 21 Evolutie van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval (in kg/inw.) (1991–2000)

Bron: Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1991	429,5	429,2	476,6	405,8
1992	446,6	491,3	474,0	423,3
1993	465,2	371,9	528,3	451,5
1994	528,7	436,7	551,4	481,7
1995	506,3	459,2	550,4	492,7
1996	518,2	456,3	559,2	493,3
1997	573,1	488,8	597,4	528,8
1998	592,7	527,8	552,3	532,2
1999	501,6	507,8	572,8	545,7
2000	444,2	517,7	579,5	561,5

5 22 Evolutie van de hoeveelheid ingezameld selectief en niet-selectief afval in Kortrijk en de totale hoeveelheid ingezameld afval in Kortrijk, de centrumsteden en Vlaanderen (1991–2000)

Bron: Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

Afval

Het huishoudelijke afval kan ingedeeld worden in twee groepen, nl. het selectief en het niet-selectief huishoudelijk afval. De eerste groep omvat glas, papier & karton, kunststoffen, metalen, GFT (groente-, fruit- en tuinafval), bouw- en sloopafval, houtafval, kringloopvuil, tot en met klein gevaarlijk afval (KGA). Tot het niet-selectief afval behoort het algemene huisvuil, het grofvuil en het gemeentevuil (straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil e.d.). Deze huishoudelijke afvalstoffen worden via de gemeenten ingezameld.

De tabel geeft de evolutie weer van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval van 1991 tot 2000 in kg per inwoner voor Kortrijk, Roeselare, de 13 centrumsteden en Vlaanderen. In 2000 werd er 562 kg afval per inwoner ingezameld in Vlaanderen. We zien een continue toename van de hoeveelheid ingezameld afval in Vlaanderen. In 2000 werd er 38% meer huishoudelijk afval ingezameld dan in 1991. Hetzelfde geldt voor de centrumsteden. Er wordt daar nog meer afval ingezameld per persoon. In 2000 werd er in de steden 580 kg per inwoner opgehaald, maar de toename per persoon is er minder groot (22%) dan in Vlaanderen.

De hoeveelheid ingezameld huishoudelijk afval per persoon stijgt in Kortrijk van 429,5 kg tot 444,2 kg. De toename (3,4%) is er echter minder groot dan gemiddeld in de dertien steden. Kortrijk kent een specifieke evolutie. Deze stad haalde meer afval op tot in 1999, waarna de hoeveelheid weer afnam. De evolutie brengt met zich mee dat de hoeveelheid in 2000 ver onder het peil van Vlaanderen en de centrumsteden ligt. Roeselare haalt in 2000 518 kg per inwoner op, wat meer is dan Kortrijk.

In de grafiek kan men ook de evolutie zien van het selectief en niet-selectief afval te Kortrijk. De hoeveelheid selectief afval stijgt in de eerste helft van de jaren '90 licht, vanaf 1995 veel sterker. De hoeveelheid niet-selectief afval bleef eerst min of meer constant en daalde dan fors vanaf 1995. De hoeveelheid selectief afval nam meer toe dan het niet-selectieve afval daalde. Vanaf 1997 is de hoeveelheid selectief afval groter dan de hoeveelheid niet-selectief. In 1999 begint ook het selectief afval weer te verminderen. Dit zorgt ervoor dat de totale hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval weer afneemt vanaf 1999. Het afval wordt wel meer gesorteerd dan vroeger.

- ▶ De totale hoeveelheid ingezameld afval daalt vanaf 1999 in Kortrijk terwijl deze nog blijft toenemen in de centrumsteden en Vlaanderen. De daling is toe te schrijven aan een afname van de hoeveelheid selectief afval.
- ▶ De hoeveelheid ingezameld afval per persoon is, in vergelijking met elders, klein in Kortrijk en steeg maar licht t.o.v. 1991.

5 23 Aantal klachten i.v.m. milieu te Kortrijk (2002)

Bron: Interne nota Rap & Rein

	totaal aantal klachten	klachten leefmilieu	andere diensten
8/1/2002 tot 2/7/2002	2.280	1.833	447

5 24 Aantal klachten i.v.m. milieu te Kortrijk, opgesplitst naar medium en afkomst (2002)

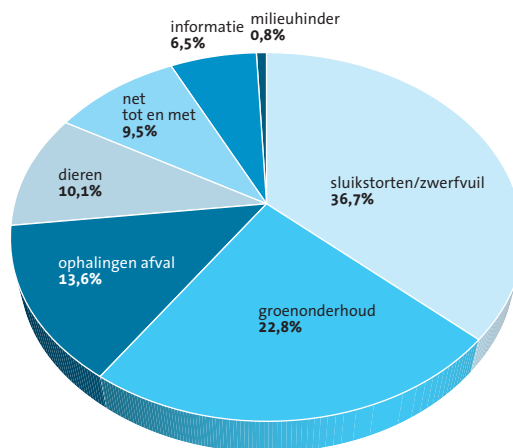
Bron: Interne nota Rap & Rein

	medium klachten (%)
telefoon	47,2
meldingsformulier	31,7
fax	11,1
e-mail	6,7
bezoek	2,8
brief	0,4
totaal (2280)	100

	afkomst klachten (%)
burger	56
andere diensten	41
beleid	3
totaal (2280)	100

5 25 Verdeling van de milieuklachten te Kortrijk naar aard (2002)

Bron: Interne nota Rap & Rein

Milieuklachten

De Directie Leefmilieu startte begin 2002 bij wijze van proefproject met een nieuw meldpunt voor klachten over groen of afval. Op termijn zal dit meldpunt geïntegreerd worden in het centrale meldpunt dat men ook aan het opstarten is.

Het milieubeleidsplan (2001–2006) voorziet een actie om versneld problemen rond groen en afval te detecteren en aan te pakken. In het kader hiervan werd 'Rap en Rein' opgestart. Dit is het nieuwe meldpunt dat op twee manieren actief is. Enerzijds is het een interventieploeg die zo snel mogelijk optreedt bij klachten over groen of afval. Anderzijds dient het meldpunt als centrum waar men met allerlei vragen omtrent elk milieu-onderwerp terecht kan.

Omdat het meldpunt nog maar net is opgestart, hebben we enkel cijfers van een tussentijdse evaluatie verkregen. In een periode van een half jaar werden alle klachten geregistreerd en opgedeeld volgens de aard ervan. Ook het medium dat de burger gebruikte voor de melding van de klacht werd bijgehouden. In de volgende paragraaf gaan we na wat de meest voorkomende problemen i.v.m. leefmilieu zijn in Kortrijk sinds het bestaan van Rap en Rein.

Tussen 8 januari 2002 en 2 juli 2002 werden er 2.280 klachten geregistreerd. Hiervan waren 1.833 klachten bestemd voor de Directie Leefmilieu, de overige 447 waren bestemd voor andere diensten. Het grootste gedeelte (47,2%) werd telefonisch gemeld. 31,7% van de klachten kwamen via een meldingsformulier het meldpunt binnen en nog eens 11,1% via fax. E-mail, brief of bezoek kwamen minder frequent voor. De telefoon is het medium bij uitstek. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat het meldpunt te bereiken is via een gratis nummer. Iets meer dan de helft van de klachten was afkomstig van burgers (56%). 41% van de klachten kwam van andere diensten.

Er zijn 673 klachten over sluikstorten en/of zwerfvuil. Dit is 36,7% van het totale aantal klachten i.v.m. leefmilieu. Over het groenonderhoud en de ophaling van afval werden respectievelijk 418 klachten (22,8%) en 149 klachten (13,6%) gemeld. Er kwamen 119 vragen om informatie binnen.

- ▶ Kortrijk startte bij wijze van proefproject met een nieuw meldpunt voor leefmilieu. Er kwamen op een half jaar 1.833 klachten binnen.
- ▶ De meeste klachten gaan over het sluikstorten of over zwerfvuil.

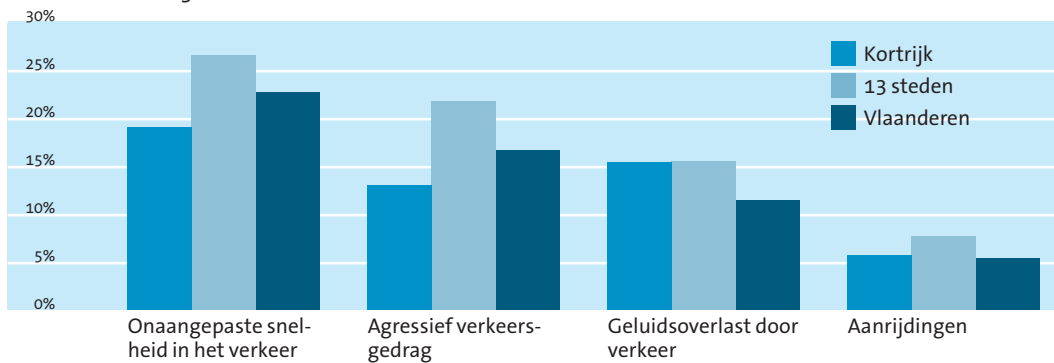
5 26 Percentage respondentent dat zegt dat de voorgelegde situaties i.v.m. verkeersproblemen vaak voorkomen in 1997 en 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Kortrijk	Centrumsteden	Vlaanderen
Onaangepaste snelheid in het verkeer	1997	40,0	38,6	41,6
	1998	41,1	44,4	42,1
Agressief verkeersgedrag	1997	26,0	34,3	25,4
	1998	23,8	30,1	23,1
Geluidsoverlast door verkeer	1997	22,5	30,2	21,1
	1998	27,7	28,1	24,5
Aanrijdingen	1997	12,9	11,9	10,3
	1998	9,1	12,8	10,9

5 27 Percentage respondentent dat het item in de rubriek verkeersproblemen helemaal als een probleem beschouwt in 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Leefbaarheid van wijken en buurten

De gegevens die hier zijn weergegeven, zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor. Met deze monitor tracht men zowel op nationaal als op lokaal niveau onderzoek te doen naar de onveiligheid, de criminaliteit en de kwaliteit van de politiezorg. De cijfers dateren van 1997, 1998 en 2000. Aan elke monitor is een uitvoerige enquête voorafgegaan, gebaseerd op een steekproef van ongeveer 6.000 personen. Met de module 'buurtproblemen' tracht men a.d.h.v. meningen van de bewoners probleembuurten in kaart te brengen²⁸. De respondenten worden geconfronteerd met zeventien situaties die zich in hun buurt kunnen voordoen. In de enquête van 1997 en 1998 werd gepeild naar de frequentie van voorkomen van een bepaalde situatie in hun buurt. De respondenten kunnen antwoorden van 'komt vaak voor', 'komt soms voor' tot 'komt bijna nooit/ nooit voor'. In de enquête van 2000 peilde men naar de mate waarin de situatie als een probleem werd ervaren. De antwoorden hier gingen van 'helemaal wel', 'eerder wel', 'eerder niet' tot 'helemaal niet'. De module buurtproblemen kijkt niet enkel naar criminele situaties, maar wil ook situaties mee in rekening brengen die de omgeving, de openbare orde en de veiligheid aangaan. Het is een goede indicator om de leefbaarheid (door de ogen van de buurtbewoners) te beschrijven.

De analyse gebeurt op basis van telkens vier verschillende situaties die in vier grote groepen ondergebracht zijn, meer bepaald verkeer, verloedering, vermogensdelicten en dreiging. De bespreking gebeurt ook hier op basis van deze vier groepen.

Verkeer

De verkeerssituaties die aan de respondenten zijn voorgelegd, betreffen 'aanrijdingen', 'agressief verkeersgedrag', 'geluidsoverlast door verkeer' en 'onaangepaste snelheid in het verkeer'.

In het algemeen hebben we, wat de verkeerssituaties betreft, een grotere frequentie van voorkomen in de steden dan in Vlaanderen. In 1997 vindt 41,6% van de bevraagde Vlamingen en in 1998 42,1% dat onaangepaste snelheid in het verkeer vaak voorkomt. Als tweede probleem schuiven de respondenten agressief verkeersgedrag naar voren. Zo een 30% van de stedelingen vindt dat dit vaak voorkomt t.o.v. 23% van de Vlamingen. Geluidsoverlast komt op de derde plaats.

Voor 27% van de ondervraagden in de centrumsteden is te snel rijden een probleem in 2000, voor 22% is agressief verkeersgedrag een probleem en 16% heeft last van geluidsoverlast door verkeer. Voor Vlaanderen zijn deze percentages iets kleiner. Onaangepaste snelheid in het verkeer vormt zowel voor de ondervraagde stedelingen als voor de Vlamingen het grootste probleem van alle voorgelegde situaties.

Volgens de Kortrijkse respondenten komt onaangepaste snelheid in het verkeer over alle rubrieken heen ook op de eerste plaats wat frequentie van voorkomen betreft. In 1998 vindt 41,1% dat dit vaak voorkomt. Agressief verkeersgedrag en geluidsoverlast door verkeer staan in 1998 op de 4de en 2de plaats met 23,8% en 27,7%. De percentages zijn in 1998 groter in de centrumsteden dan in Kortrijk.

In 2000 vindt 19% van de Kortrijkenaars overdreven snelheid een probleem, 15,5% vindt geluidsoverlast problematisch.

- ▶ Onaangepaste snelheid komt volgens Vlamingen, stedelingen en Kortrijkenaars het vaakst voor.
- ▶ Een groter percentage stedelingen dan Vlamingen beweert dat de voorgelegde verkeerssituaties een probleem vormen.
- ▶ Onaangepaste snelheid in het verkeer, geluidsoverlast door verkeer en agressief verkeersgedrag staan hoog aangeschreven als zijnde 'problematisch' of 'vaak voorkomend' in Kortrijk. De percentages van Kortrijk liggen wel iets lager dan die van de centrumsteden.

²⁸ Er werden geen cijfers voor Roeselare of Turnhout opgenomen. Tot de centrumsteden behoren hier dus maar 11 steden (i.p.v. 13).

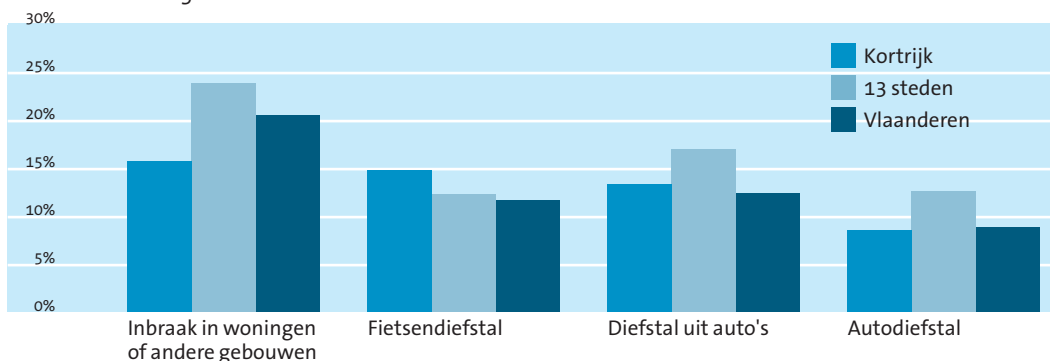
5 28 Percentage respondenten dat zegt dat de voorgelegde situaties i.v.m. vermogensdelicten vaak voorkomen in 1997 en 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Kortrijk	Centrumsteden	Vlaanderen
Inbraak in woningen of andere gebouwen	1997	21,3	18,7	24,6
	1998	17,0	19,9	23,4
Fietsendiefstal	1997	16,6	11,5	15,1
	1998	19,9	17,5	16,1
Diefstal uit auto's	1997	14,0	13,2	9,5
	1998	8,3	14,3	9,0

5 29 Percentage respondenten dat het item in de rubriek vermogensdelicten helemaal als een probleem beschouwt in 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

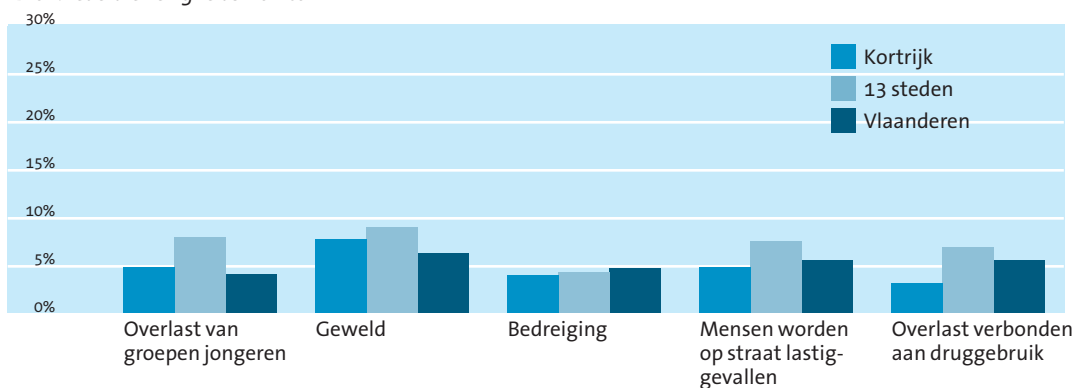
5 30 Percentage respondenten dat zegt dat de voorgelegde situaties i.v.m. bedreiging vaak voorkomen in 1997 en 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Kortrijk	Centrumsteden	Vlaanderen
Overlast van groepen jongeren	1997	6,5	10,6	5,3
	1998	5,9	9,4	6,2
Dronken mensen op straat	1997	3,3	8,1	6,6
	1998	4,0	5,4	4,8
Geweld	1997	3,2	4,8	2,3
	1998	0,7	5,2	2,7
Bedreiging	1997	1,7	3,7	2,2
	1998	0,7	2,8	2,3
Mensen worden op straat lastiggevallen	1997	1,5	3,1	1,8
	1998	1,2	2,5	1,6

5 31 Percentage respondenten dat het item in de rubriek bedreiging helemaal als een probleem beschouwt in 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Vermogensdelicten

Diefstal uit auto's, fietsendiefstal en inbraak in woningen of andere gebouwen behoren tot de vermogensdelicten en werden in 1997 en 1998 als situatie voorgelegd in de enquête. In 2000 kwam daar autodiefstal bij. In 1997 vindt 25% van de ondervraagde Vlamingen dat inbraak in woningen of andere gebouwen vaak voorkomt. Dit misdrijf staat hiermee op de vierde plaats van voorkomen.

In 1998 is dit percentage iets kleiner, nl. 23%. Verder vinden de ondervraagde Vlamingen dat fietsdiefstal vaker voorkomt dan diefstal uit auto's. Wat de centrumsteden betreft, zegt in 1997 en 1998 19% dat inbraak vaak voorkomt (het staat op de vijfde plaats).

Ook in 2000 vormt inbraak voor één vijfde van de ondervraagde Vlamingen een groot probleem. Het staat over alle rubrieken heen op de tweede plaats (met 21%) na onaangepaste snelheid in het verkeer. Verder vindt de Vlaming in 2000 dat diefstal uit auto's een iets groter probleem vormt dan fietsendiefstal (respectievelijk vierde en zesde plaats in de rangschikking). Een groter percentage stedelingen dan Vlamingen vindt dat inbraak (24%), diefstal uit auto's (17%) en autodiefstal (13%) een probleem vormen.

Een groter percentage respondenten uit Kortrijk dan uit de centrumsteden vindt dat inbraak, fietsdiefstal en diefstal uit auto's vaak voorkomen in 1997. Voor Kortrijk was dit respectievelijk 21,3%, 16,6% en 14%. Het percentage dat vindt dat inbraak en diefstal uit auto's vaak voorkomen, is in 1998 gedaald in Kortrijk.

Fietsendiefstal blijkt in 2000 nog steeds problematischer te zijn voor de Kortrijkse respondenten dan voor die uit de centrumsteden of Vlaanderen. Het staat op de vierde plaats met 15%. 15,8% vindt inbraak een probleem en 13,4% vindt diefstal uit auto's een probleem. Ze staan respectievelijk op de 2de en de 4de plaats in 2000. Voor 8,6% is autodiefstal een probleem, dit komt ongeveer overeen met het percentage Vlamingen, maar is kleiner dan het percentage stedelingen die dat ook vinden.

- ▶ In 1997 en 1998 vinden minder respondenten uit de centrumsteden dat inbraken vaak voorkomen dan Vlaamse respondenten. In 2000 ervaren wel meer stedelingen inbraken als een probleem.
- ▶ Stedelingen hebben de indruk dat diefstal uit auto's vaak voorkomt, meer dan Vlamingen.
- ▶ Fietsendiefstal vormt in Kortrijk voor meer ondervraagden een probleem dan voor de stedelingen en Vlamingen.

Bedreiging

Items die behoren tot 'bedreiging' zijn bedreiging zelf, geweld, lastig gevallen worden op straat, overlast van groepen jongeren, en dronken mensen op straat. Dit laatste werd in 2000 vervangen door overlast verbonden aan druggebruik. Deze situaties 'komen minder frequent voor' dan verkeersproblemen en vermogensdelicten volgens de bewoners uit Vlaanderen en de centrumsteden. Ze vormen ook voor minder mensen een probleem. Er worden algemeen meer stedelingen met dit soort buurtproblemen geconfronteerd dan Vlamingen. Binnen het buurtprobleem 'bedreiging' is de frequentie van voorkomen van overlast van groepen jongeren en dronken mensen op straat, in vergelijking met de andere situaties, voor meer Vlamingen en stedelingen hoger. De frequentie van geweld stijgt nog in 1998. In 2000 vormt geweld (in vergelijking met de andere situaties) voor meer mensen een probleem (van bedreiging). Dit is het geval voor 6% in Vlaanderen en 9% in de centrumsteden.

Ook voor de Kortrijkse ondervraagden komen deze situaties minder vaak voor dan de verkeers- of vermogensdelicten. In 1997 en 1998 erkent minder dan 5% dat de gegeven situaties vaak voorkomen, met uitzondering van 'overlast door groepen jongeren'. In 1997 vindt 6,5% en in 1998 5,9% dat dit soort bedreiging vaak voorkomt.

Overlast van groepen jongeren vormt in 2000, samen met bedreiging, lastig gevallen worden op straat en overlast verbonden aan druggebruik, voor minder dan 5% een probleem. Geweld vormt dan weer voor 7,8% van de ondervraagden uit Kortrijk een probleem.

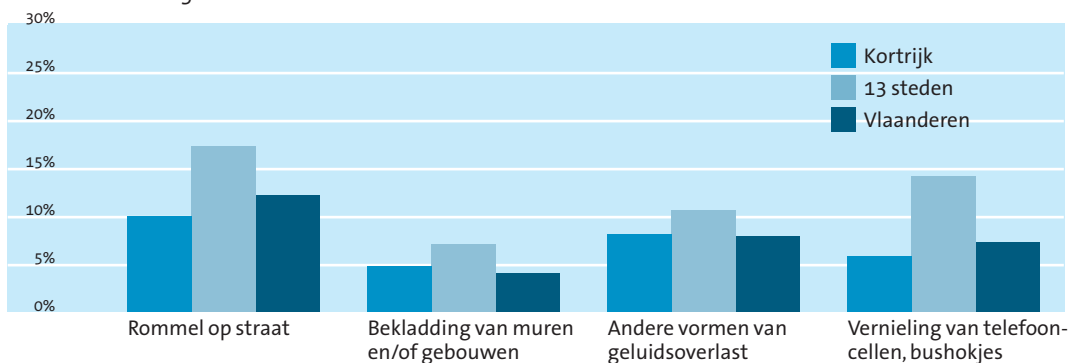
5 32 Percentage respondenten dat zegt dat de voorgelegde situaties i.v.m. verloedering vaak voorkomen in 1997 en 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Kortrijk	Centrumsteden	Vlaanderen
Hondenpoep op straat	1997	21,9	34,6	28,8
	1998	24,1	37,5	26,6
Rommel op straat	1997	14,4	23,3	15,3
	1998	18,2	23,8	16,6
Bekladding van muren en/of gebouwen	1997	8,7	6,6	3,2
	1998	7,3	7,4	3,7
Andere vormen van geluidsoverlast	1997	8,5	16,4	11,5
	1998	13,8	13,4	11,8
Vernieling van telefooncellen, bushokjes	1997	5,8	12,3	4,7
	1998	5,5	11,6	6,6

5 33 Percentage respondenten dat het item in de rubriek verloedering helemaal als een probleem beschouwt in 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

- ▶ Bedreiging komt minder frequent voor en vormt voor minder respondenten in Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk een probleem dan verkeersproblemen of vermogensdelicten.
- ▶ Geweld vormt in 2000 het grootste probleem van bedreiging voor de Vlaming, de stedeling en de Kortrijkenaar.

Verloedering

Problemen van verloedering zijn hondenpoep, bekladding van gebouwen en/of muren, geluids-overlast, rommel op straat en vernieling van telefooncellen en bushokjes. Wat verloedering in zijn totaliteit betreft, worden ook weer de stedelingen er meer mee geconfronteerd dan de Vlamingen. Zowel de respondenten uit Vlaanderen als die uit de centrumsteden hebben hondenpoep op straat als tweede meest voorkomende situatie van alle die bevraagd werden via de veiligheidsmonitor, aangeduid. Meer dan één vierde van de Vlamingen erkent dit, bij de stedelingen is dit meer dan één derde. In 2000 werden de respondenten niet met dit item geconfronteerd, en kunnen we niet uitmaken voor hoeveel % dit ook echt een probleem vormt.

In 1997 vond 22% van de respondenten uit Kortrijk dat hondenpoep vaak voorkwam. In 1998 vonden nog meer mensen (24,1%) dat. Het stond op nummer drie van alle vernoemde situaties. Ook voor rommel op straat is het percentage in 1998 gestegen t.o.v. 1997 (van 14,4 naar 18,2%). Deze situatie staat dan op de 6de plaats. Toch vinden minder Kortrijkenaars (10%) dan stedelingen (17%) rommel op straat helemaal een probleem.

- ▶ In Vlaanderen en de centrumsteden wordt hondenpoep na onaangepaste snelheid in het verkeer het meest als probleem ervaren.
- ▶ Stedelingen worden vaker geconfronteerd met verloedering dan Vlamingen.
- ▶ Het percentage Kortrijkenaars dat vindt dat hondenpoep en rommel op straat vaak voorkomen, stijgt tussen 1997 en 1998.

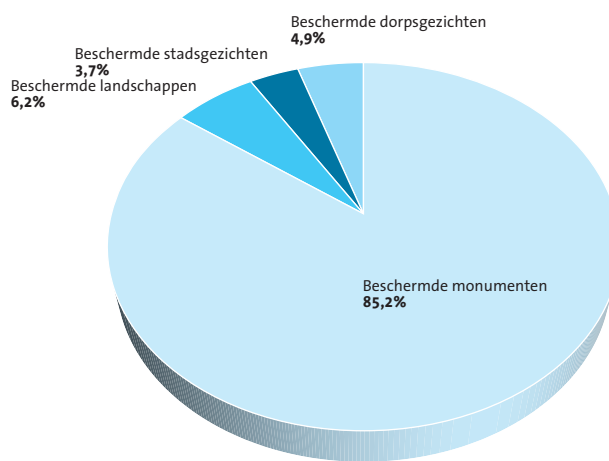
5 34 **Overzicht van het cultureel erfgoed (2000)**

Bron: AROHM, afdeling Monumenten en Landschappen

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
Beschermde monumenten	69	18	2.688	6.790
Beschermde landschappen	5	2	108	268
Beschermde stadsgezichten	3	0	142	965
Beschermde dorpsgezichten	4	0	69	658
Roerend patrimonium	0	0	2	6
Totaal	81	20	3.009	8.687

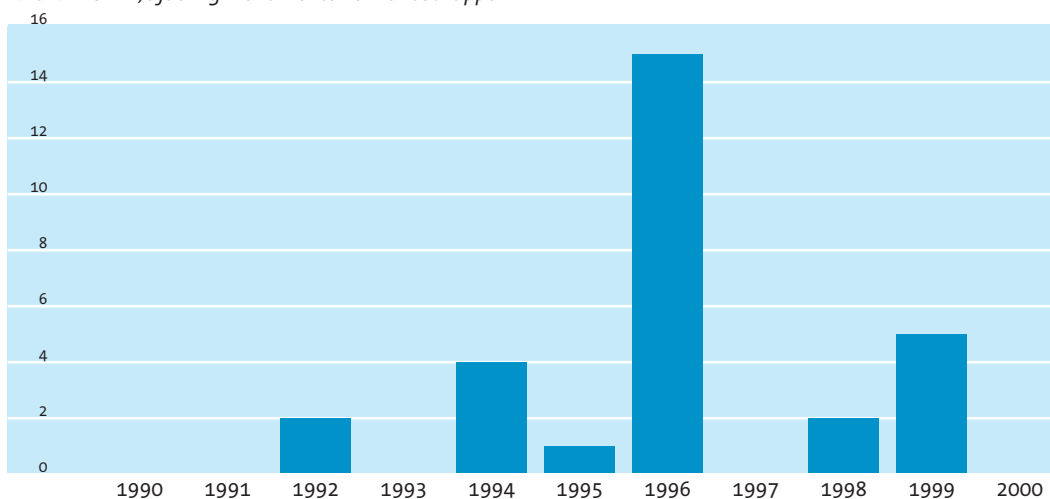
5 35 **Aandeel van de verschillende categorieën in de totale hoeveelheid cultureel erfgoed in Kortrijk (2000)**

Bron: AROHM, afdeling Monumenten en Landschappen

5 36 **Evolutie van het bijkomend cultureel erfgoed in Kortrijk (1990–2000)**

Bron: AROHM, afdeling Monumenten en Landschappen

Cultureel erfgoed

Onder cultureel erfgoed verstaan we beschermd dorps- en stadsgezichten, beschermd landschappen en beschermd monumenten. De gegevens zijn afkomstig van het departement Leefmilieu en Infrastructuur, afdeling Monumenten en Landschappen en dateren van 31 december 2000. Voor recentere ontwikkelingen verwijzen we naar de elektronisch te raadplegen databank²⁹.

²⁹ www.monument.vlaanderen.be

In Vlaanderen zijn er eind 2000 8.687 eenheden beschermd cultureel erfgoed. Het grootste gedeelte hiervan (78%) zijn beschermd monumenten. De centrumsteden tellen 3.009 eenheden beschermd erfgoed. Dit is 34,6% van het totaal in Vlaanderen. Ook hier bestaat het grootste deel uit beschermd monumenten.

Eind 2000 telt Kortrijk 81 eenheden cultureel erfgoed. Dit is 2,7% van het totale cultureel erfgoed in de centrumsteden. Van deze 81 is 85% beschermd monument. De stad telt op dat moment ook 5 beschermd landschappen en 7 beschermd stads- en dorpsgezichten. In de jaren '90 zijn er 29 eenheden cultureel erfgoed bijgekomen. Iets meer dan de helft daarvan (52%) werd in 1996 toegekend.

6 Een leidinggevende stad?

Wat het secundair onderwijs betreft, trekken de centrumsteden jongeren uit de omliggende omgeving aan om te participeren aan het onderwijs dat zij aanbieden. De school enrolment rate of de participatiegraad is er in het schooljaar 2000–2001 157,7%. In Vlaanderen was die toen 91,4%. Ook Kortrijk trekt veel jongeren aan uit de omgeving, zelfs meer dan de centrumsteden. De participatiegraad is er bijna 200%. De hoogste school enrolment rates vinden we terug bij de 17-jarigen in Kortrijk waar de participatie de 250% benadert.

Wat het hoger onderwijs betreft, ligt de school enrolment rate in Kortrijk veel hoger dan in Vlaanderen. De meeste hogeschool- en universiteitsstudenten in Kortrijk zijn afkomstig van de provincie West-Vlaanderen. De twee hogescholen en de universiteit richten zich vooral op studenten uit de provincie West-Vlaanderen.

In Vlaanderen is het aantal universitaires iets gedaald. Van de 56.118 universitaires in Vlaanderen kwamen er 824 uit Kortrijk. Wat de verhouding meisjes–jongens in de centrumsteden en Vlaanderen betreft, blijkt dat er meer meisjes dan jongens aan een universiteit studeren. In Kortrijk is er een groter aantal jongens dan meisjes dat aan een universiteit studeert. Het aantal hogeschoolstudenten in Vlaanderen is iets gestegen. Dit was ook in Kortrijk het geval. In 2001–2002 zijn dat er daar nog 1,375. Er studeren meer Kortrijkse meisjes dan jongens aan een hogeschool.

6 1 School enrolment rate in %, opgesplitst volgens leeftijd, schooljaar 2000–2001

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

	Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
totaal: 12-18 jarigen	198,8	192,9	157,7	91,4
12-jarigen	126,0	166,9	116,3	78,0
13-jarigen	172,3	195,6	150,5	94,8
14-jarigen	191,2	203,1	162,8	96,3
15-jarigen	212,2	208,7	167,1	95,0
16-jarigen	239,3	194,1	174,2	93,2
17-jarigen	249,8	189,9	175,2	91,2

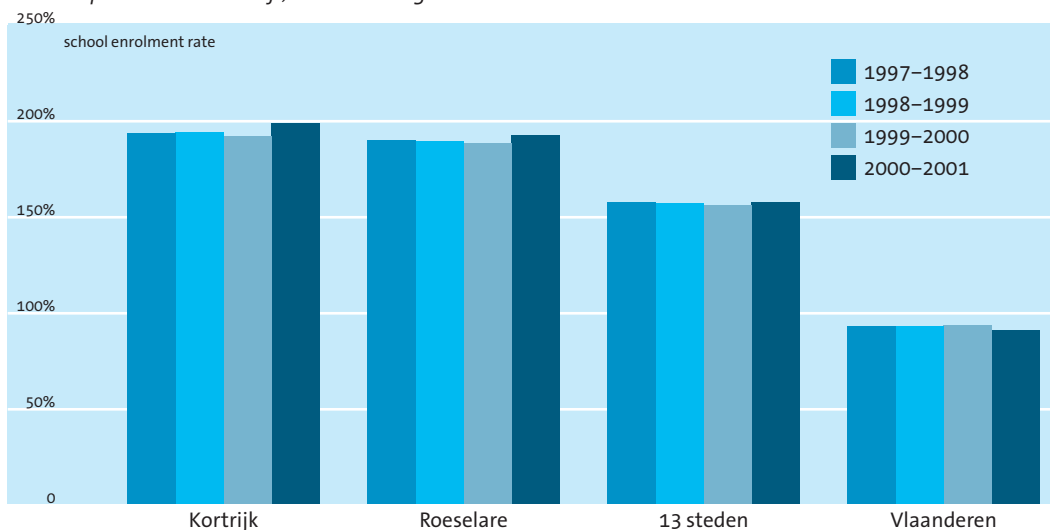
6 2 School enrolment rate in %, opgesplitst volgens type onderwijs, schooljaar 1997–1998 tot 2000–2001

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
totaal	1997–1998	193,8	190,4	158,1	93,3
	1998–1999	194,1	189,6	157,5	93,3
	1999–2000	192,0	188,6	156,4	93,6
	2000–2001	198,8	192,9	157,7	91,4
	voltijds secundair	1997–1998	176,9	175,9	149,3
1998–1999		177,5	174,1	148,5	89,3
1999–2000		174,8	172,9	147,4	89,5
2000–2001		179,9	177,1	148,3	87,2
deeltijds beroeps (14–18 jarigen)		1997–1998	5,1	1,9	2,9
	1998–1999	4,2	2,1	2,9	1,1
	1999–2000	4,4	2,1	2,9	1,1
	2000–2001	9,2	3,7	4,9	1,7
	buitengewoon secundair	1997–1998	11,8	12,6	6,0
1998–1999		12,5	13,4	6,1	2,9
1999–2000		12,9	13,5	6,2	3,0
2000–2001		12,7	13,4	6,2	3,1

6 3 Evolutie van de totale school enrolment rate, schooljaar 1997–1998 tot 2000–2001

Bron: Departement Onderwijs, APS-bewerking

Onderwijs

Een stad kan een leidinggevende rol spelen als het om het onderwijs gaat. We gaan na in hoeverre Kortrijk aan deze centrumfunctie voldoet. Eerst beschouwen we het secundair onderwijs, daarna gaan we in op het hoger onderwijs in de stad.

Secundair onderwijs

School enrolment rate

Met de school enrolment rate willen we de participatie van jongeren aan het (middelbaar) onderwijs nagaan. De school enrolment rate is de verhouding van de schoolgaande jongeren (per leeftijd of type onderwijs) tot de bevolking van dezelfde leeftijd³⁰. Als deze ratio groter is dan 100, dan trekt een stad meer jongeren aan dan ze eigenlijk herbergt, waardoor de stad een zekere centrumfunctie vervult t.o.v. zijn omgeving.

³⁰ Voor het schooljaar 2000–2001 neemt men de bevolking op 1/1/2001. Tot de schoolgaande jongeren behoren in deze definitie de leerlingen van 12 tot en met 17 jaar, de noemer is dan ook de bevolking van 12 tot en met 17 jaar.

Voor het totaal van de 12 tot 18-jarigen heeft Vlaanderen een participatie van 91,4% in 2000–2001. Dit is een kleine daling ten opzichte van de schooljaren voordien. Dit betekent dat er minder jongeren participeren aan het secundair onderwijs dan er jongeren van die leeftijd zijn in Vlaanderen. Dit heeft zo zijn oorzaken. Ten eerste zijn er kinderen die nog in het primair onderwijs zitten maar die de 12 jaar reeds hebben bereikt. Ten tweede worden de jongeren in privéscholen niet meegeteld in de school enrolment rate. Ten derde is er een zekere 'outflow' van Vlaamse jongeren naar het Franstalig onderwijs. Deze is groter dan de 'inflow' van Franstalige jongeren in het Nederlandstalig onderwijs.

De totale school enrolment rate in de dertien steden is in het schooljaar 2000–2001 groter dan 100%, meer bepaald 157,7%. De steden trekken dus meer jongeren aan. De school enrolment rate is nog gestegen t.o.v. 1999–2000. Hij was echter het grootst in 1997–1998 (158,1%). Kortrijk heeft een nog hogere school enrolment rate. In 2000–2001 bedroeg die bijna 200%. De middelbare scholen trekken dus dubbel zoveel jongeren aan als er in Kortrijk wonen. Dit onderstreept dat Kortrijk voor het onderwijs een duidelijke centrumfunctie heeft ten opzichte van zijn nabije omgeving. Ook Roeselare trekt veel jongeren aan. De ratio is ook, zoals voor Kortrijk, toegenomen t.o.v. 1999–2000.

In de verdeling volgens leeftijd zien we dat de 12-jarigen in Vlaanderen maar voor 78% participeren aan het secundair onderwijs. Dit lage percentage heeft voornamelijk te maken met de voornoemde bemerking i.v.m. de 12-jarigen in het primair onderwijs. Uit de cijfers blijkt dat de 14-jarigen in Vlaanderen de grootste participatiegraad hebben (96,3%). Daarna daalt de school enrolment rate met de leeftijd. Voor de dertien steden merken we dat de 16- en 17-jarigen de grootste participatiegraden hebben (174,2 en 175,2%). In Kortrijk stijgt de school enrolment rate met de leeftijd. Het verschil met de centrumsteden is het grootst bij de participatie van de 16-jarigen (239,3%) en de 17-jarigen (249,8%). Roeselare heeft de grootste participatiegraad voor de 15-jarigen (208,7%). De school enrolment rate voor de 12-, 13- en 14-jarigen is er hoger dan in Kortrijk. De participatie daalt er bij de derdegraadsstudenten.

Verdeeld volgens type heeft Vlaanderen een participatiegraad van 87,2% voor het voltijds secundair onderwijs, 3,1% voor het buitengewoon secundair en 1,7% voor het deeltijds beroeps in 2000–2001. De school enrolment rates voor het deeltijds en het buitengewoon secundair zijn laag omdat er maar een klein aantal jongeren uit de beschouwde leeftijdscategorieën aan deze onderwijstypes deelneemt. De participatiegraad in het voltijds secundair is gedaald in Vlaanderen t.o.v. 1999–2000. Die voor het buitengewoon secundair en deeltijds secundair zijn gestegen. Ook hier is de school enrolment rate voor de verschillende types onderwijs groter in de centrumsteden dan in Vlaanderen. De school enrolment rate is er 148,3% voor het voltijds, 4,9% voor het deeltijds en 6,2% voor het buitengewoon secundair onderwijs. In Kortrijk is de school enrolment rate naar type onderwijs hoger dan in de centrumsteden. De participatiegraden zijn gestegen t.o.v. 1999–2000 voor het voltijds secundair en het deeltijds secundair en dit zowel in Kortrijk, Roeselare als de centrumsteden. Die van het buitengewoon secundair onderwijs is iets gedaald in Kortrijk en gelijk gebleven in de dertien centrumsteden.

6 4 School enrolment rate in het hoger onderwijs, schooljaar 1999–2000 tot 2001–2002

Bron: Departement Onderwijs

		Kortrijk	Vlaanderen
totaal	1999–2000	87,5	30,6
	2000–2001	90,2	30,4
	2001–2002	92,4	30,4
universiteit	1999–2000	11,9	11,2
	2000–2001	10,3	11
	2001–2002	10,2	11,1
hogeschool	1999–2000	75,6	19,4
	2000–2001	79,9	19,4
	2001–2002	82,3	19,4

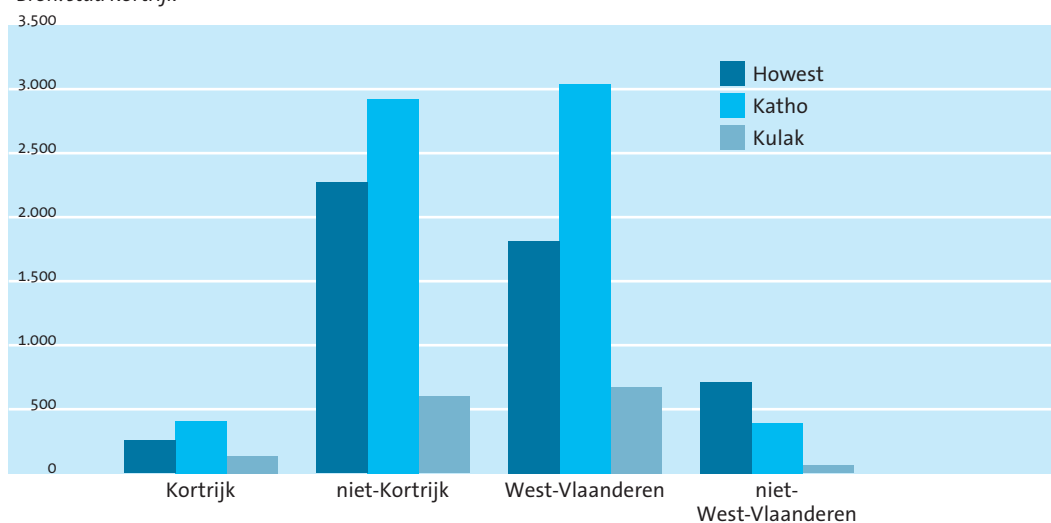
6 5 Herkomst van de studenten in het hoger onderwijs te Kortrijk, schooljaar 2000–2001

Bron: stad Kortrijk

instelling	Kortrijk	niet-Kortrijk	West-Vlaanderen	niet-West-Vlaanderen	Totaal
Howest	255	2.271	1.814	712	2.526
Katho	407	2.925	3.039	393	3.332
Kulak	136	599	675	60	735
Totaal	798	5.795	5.528	1.165	6.593

6 6 Herkomst van de studenten in het hoger onderwijs te Kortrijk, schooljaar 2000–2001

Bron: stad Kortrijk

- ▶ De totale school enrolment rate (12 tot 18-jarigen) is toegenomen in Kortrijk, in tegenstelling tot die in Vlaanderen.
- ▶ De participatie per leeftijd en per schooltype is groter in de centrumsteden dan in Vlaanderen. In Kortrijk is die overal nog groter dan in de centrumsteden.
- ▶ De hoogste participatiegraad vinden we bij de 17-jarigen in Kortrijk. Hij benadert de 250%.

Hoger onderwijs

School enrolment rate

Met de school enrolment rate kunnen we ook de participatie van jongeren aan het hoger onderwijs nagaan. De school enrolment rate geeft hier de verhouding weer van het aantal studenten aan hogescholen of universiteiten tot de totale bevolking van 18 tot 24 jaar.

Vlaanderen heeft voor het hoger onderwijs (hogescholen en universiteiten) in het schooljaar 2001–2002 een school enrolment rate van 30%. Dit is laag, voornamelijk omdat niet iedereen tussen 18 en 24 jaar hoger onderwijs volgt. Bovendien zijn er cursussen van 3, 4, 5 tot 7 jaar en zal niet iedereen op achttienjarige leeftijd met een cursus beginnen. De school enrolment rate voor het hoger onderwijs in Kortrijk ligt veel hoger (92%). Dit komt omdat de meeste hogescholen en universiteiten in de steden gelegen zijn en zo meer mensen uit de omgeving aantrekken.

Opgesplitst in hogescholen en universiteiten zien we dat Kortrijk een hogere school enrolment rate heeft voor de hogescholen dan voor de universiteiten. De participatie voor de hogescholen in Kortrijk is 82%, die voor de universiteit 10%. Waar de participatiegraden in Vlaanderen nagenoeg onveranderd zijn gebleven, zijn die in Kortrijk voor het universitair onderwijs licht gedaald van 11,9% (schooljaar 1999–2000) naar 10,2% (schooljaar 2001–2002) en gestegen voor de hogescholen van 75,6% (1999–2000) naar 82,3% (2001–2002).

Herkomst studenten

Studenten in Kortrijk kunnen terecht in drie instellingen voor het hoger onderwijs. Dit is de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool en de Kulak (Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk).

Uit cijfers van de stad zien we dat in 2000–2001 136 op 735 studenten aan de Kulak afkomstig zijn van Kortrijk zelf. Dit is 18,5%. Het overgrote deel komt dus van elders. Toch komt 92% uit West-Vlaanderen. Kortrijk is, wat de universiteit betreft, voornamelijk op de eigen provincie gericht.

De studenten aan de twee hogescholen zijn ook voor 88% (Katholieke Hogeschool) en 90% (Hogeschool West-Vlaanderen) niet afkomstig van Kortrijk. De scholen zijn ook voornamelijk gericht op de provincie. 91,2% (Katholieke Hogeschool) en 71,8% (Hogeschool West-Vlaanderen) is afkomstig van de provincie West-Vlaanderen. Hierbij heeft de Hogeschool West-Vlaanderen iets meer studenten die uit andere provincies komen.

6 7 Aantal personen die hogere studies begonnen aan een hogeschool of universiteit naar woonplaats en geslacht

Bron: Departement Onderwijs

Hogeschool		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1999-2000	totaal	1.287	929	20.691	98.536
	mannen	623	444	9.642	45.747
	vrouwen	664	485	11.049	52.789
2001-2002	totaal	1.375	942	21.117	99.339
	mannen	648	452	9.698	45.775
	vrouwen	727	490	11.419	53.564
Universiteit					
		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
1999-2000	totaal	858	568	13.868	56.740
	mannen	432	293	6.687	26.508
	vrouwen	426	275	7.181	30.232
2000-2001	totaal	824	568	13.656	56.118
	mannen	415	298	6.506	25.656
	vrouwen	409	270	7.150	30.462

6 8 Aandeel van de studenten in het hoger onderwijs naar woonplaats in de centrumsteden en geslacht

Bron: Departement Onderwijs

Hogeschool		Kortrijk	Roeselare	13 steden
1999-2000	totaal	6,2	4,5	100
	mannen	6,5	4,6	100
	vrouwen	6,0	4,4	100
2001-2002	totaal	6,5	4,5	100
	mannen	6,7	4,7	100
	vrouwen	6,4	4,3	100
Universiteit				
		Kortrijk	Roeselare	13 steden
1999-2000	totaal	6,2	4,1	100
	mannen	6,5	4,4	100
	vrouwen	5,9	3,8	100
2001-2002	totaal	6,0	4,2	100
	mannen	6,4	4,6	100
	vrouwen	5,7	3,8	100

Participatie van Kortrijkenaars aan het Vlaamse hoger onderwijs

In deze paragraaf bespreken we het aantal jongeren in Kortrijk die hogere studies (in Kortrijk of elders) aanvagen. We maken hierbij een onderscheid in universiteitsstudenten en hogeschoolstudenten.

In het schooljaar 1999–2000 gingen er 56.740 studenten uit Vlaanderen studeren aan een universiteit. In 2000–2001 is het aantal studenten iets gedaald met 1,1% tot 56.118. In het schooljaar 2000–2001 gingen er iets meer meisjes (54,3%) dan jongens (45,7%) naar een universiteit. Het aandeel van de meisjes is hierbij nog licht gestegen t.o.v. het jaar voordien. Van die 56.118 studenten kwamen er 13.656 uit een van de centrumsteden. Ook dit aantal is licht gedaald met 1,5% t.o.v. 1999–2000. Er zijn ook hier meer meisjes dan jongens die verder studeren aan een universiteit.

In Kortrijk studeren er in 2000–2001 824 personen verder aan een universiteit. Er is een lichte oververtegenwoordiging van jongens. Het aantal personen dat verder gaat studeren is ook hier licht gedaald. In totaal komt 6% van de studenten in de centrumsteden uit Kortrijk. Voor de Roeselaarse studenten is dit iets minder, namelijk 4,2%.

In 2001–2002 gingen er 99.339 studenten uit Vlaanderen studeren aan een hogeschool. Dit aantal is zelfs nog gestegen met 803 studenten t.o.v. 1999–2000. Ongeveer 21% van de hogeschoolstudenten komt uit een centrumstad. Daar volbrengen, evenals in Vlaanderen, meer vrouwen hogere studies dan mannen.

Van de 21.117 studenten uit de centrumsteden komen er 1.375 uit Kortrijk, of 6,5%. Het aantal studenten is gestegen t.o.v. 1999–2000. Er studeren meer Kortrijkse vrouwen dan Kortrijkse mannen aan een hogeschool. 4,5% van de hogeschoolstudenten uit de centrumsteden is afkomstig van Roeselare.

- ▶ Er studeren meer vrouwen dan mannen uit Vlaanderen en de centrumsteden verder aan een hogeschool of universiteit. Meer Kortrijkse mannen dan vrouwen vatten universitaire studies aan.
- ▶ Het aantal universiteitsstudenten uit Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk daalt tussen 1999–2000 en 2000–2001.
- ▶ Het aantal hogeschoolstudenten uit Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk stijgt tussen 1999–2000 en 2001–2002.

7 Een participatieve stad?

De CD&V is de grootste partij in Kortrijk en is dat doorheen de jaren gebleven. Hun percentage stemmen is wel iets gedaald. Mensen stemmen in het algemeen in afnemende mate blanco voor de Senaat, de Kamer en dan de gemeenteraadsverkiezingen. Het aantal blanco stemmen is gedaald t.o.v. 1994 voor de gemeenteraadsverkiezingen en t.o.v. 1991 voor Kamer en Senaat en dit in Vlaanderen, de centrumsteden en Kortrijk. In het algemeen wordt er minder blanco gestemd in de centrumsteden dan in Vlaanderen. In Kortrijk is dat nog meer dan in Vlaanderen. Het percentage geldige stemmen voor Kamer en Senaat is er evenwel hoger dan in Vlaanderen en de centrumsteden. Het percentage geldige stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen is er ook hoger dan in de centrumsteden.

Wat de tewerkstelling in de stedelijke diensten betreft, gaat de verdeling tussen man en vrouw niet altijd op. Er werkt nog steeds geen enkele vrouw bij de Veiligheidsdienst. Ook in de leidinggevende functies werken er nog steeds meer mannen dan vrouwen. Vooral op niveau B en C werken er meer vrouwen. Op C niveau is dat zelfs 61%. In totaal waren er in augustus 2002 414 vrouwen op 984 werknemers. Eén vierde van de mensen die in vast dienstverband werden aangenomen tussen 1998 en 2000, is een vrouw.

Het aandeel van de vrouwen is gestegen in de gemeenteraad en het schepencollege. In 2000 is dat in beide raden ongeveer één derde. Enkel de OCMW-raad doet het iets minder goed met 14,3% in 2000. Het aandeel van de vrouwen is er nog gedaald t.o.v. 1995.

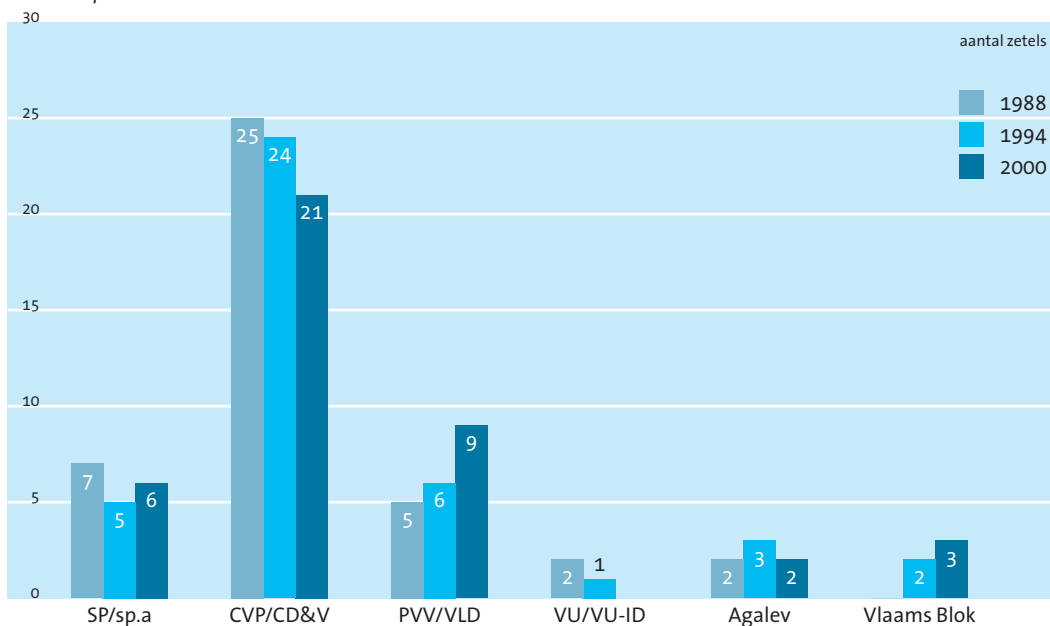
7 1 Percentage stemmen per partij voor de gemeenteraadsverkiezingen in Kortrijk (1988, 1994 en 2000)

Bron: <http://www.vub.ac.be/POLI/elections>

	1988	1994	2000
CVP/CD&V	52,8	48,5	45,1
SP/sp.a	15,8	13,4	15,5
PVV/VLD	13,5	15,1	20,8
VU/VU-ID	6,1	4,6	
Agalev	6,6	8,5	7,4
Vlaams Blok	0,9	6,3	9,6
andere	4,3	3,7	1,6

7 2 Zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen in Kortrijk, (1988, 1994 en 2000)

Bron: <http://www.vub.ac.be/POLI/elections>

7 3 Evolutie van het aantal blanco stemmen voor de gemeenteraad, Kamer en Senaat (in %)

Bron: Buelens, J.

		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
Gemeenteraad	1994	4,7	6,4	4,7	4,3
	2000	4,1	5,0	3,5	3,9
Kamer		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
	1991	6,7	7,9	5,3	5,5
	1995	6,8	8,9	5,4	6,5
1999	5,4	7,2	4,5	5,2	
Senaat		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
	1991	7,2	8,9	5,8	6,8
	1995	7,5	9,7	5,7	7,4
1999	6,4	7,8	4,6	5,3	

Participatie

Samenstelling gemeenteraad

De tabel toont het percentage van de stemmen die de verschillende politieke partijen hebben behaald bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1988, 1994 en 2000. Enkel de zes grootste partijen worden weergegeven. De kleinere partijen zijn ondergebracht onder 'andere'. In 1988 behalen ze samen 4,3% van de stemmen. Dit percentage is daarna gedaald. In 2000 behalen ze nog 1,6% van de stemmen.

De CD&V is sinds jaren de grootste partij in Kortrijk. In 1988 behaalde ze 52,8% van de stemmen, wat goed was voor 25 zetels in de gemeenteraad. De CD&V verloor in 1994 4,3% van zijn stemmen en in 2000 nog eens 3,4%. De partij heeft dan nog 45,1% van de stemmen en 21 zetels.

De SP is in 1988 de tweede grootste partij met 15,8% van de stemmen en 7 zetels. In 1994 behaalde ze 13,4% van de stemmen, goed voor 5 zetels. Ze belandt hiermee op de derde plaats na de CD&V en de VLD. In 2000 komt de SP (nadien de sp.a) terug tot 6 zetels in de gemeenteraad.

De VLD is de derde grootste partij in 1988. Ze behaalde 13,5% van de stemmen en 5 zetels in de gemeenteraad. De partij won stemmen in 1994 en 2000. In 2000 vormde ze een kartel met de VU en kon hiermee op 20,8% van de stemmen rekenen. Samen met de VU vullen ze 9 zetels.

De drie kleinere partijen in Kortrijk zijn de VU, Agalev en het Vlaams Blok. In 1988 behalen ze respectievelijk 6,1, 6,6 en 0,9% van de stemmen. Het aantal zetels voor de VU nam af van 2 naar 1 in 1994. Zowel Agalev als het Vlaams Blok wonnen stemmen in 1994. Agalev kon op die manier drie zetels in de gemeenteraad verwerven. Ook het Vlaams Blok ging van 0 naar 2 zetels. In 2000 is de VU zeker van zijn zetels door het kartel met de VLD. Agalev daalt dan weer naar 2 zetels. Het Vlaams Blok blijft in 2000 groeien. Ze behalen 9,6% van de stemmen, wat drie zetels in de gemeenteraad oplevert.

- De CD&V is de grootste partij in Kortrijk en is dat doorheen de jaren gebleven.

Aantal blanco en ongeldige stemmen

Een stembiljet waar geen stem is op uitgebracht, is een blanco stem. Naast blanco stemmen zijn er nog andere ongeldige stemmen. Dit zijn onder andere de biljetten waarop een stem verkeerd werd uitgebracht of waarop er onregelmatigheden³¹ werden aangebracht.

In Vlaanderen is het aantal blanco stemmen voor de gemeenteraad gedaald van 4,3% in 1994 naar 3,9% in 2000. Ook voor Kamer en Senaat is het percentage blanco stemmen gedaald in 1999 t.o.v. 1991. In 1995 zijn er echter meer blanco's uitgebracht. Per stemming zijn er meer blanco's voor de Senaat dan voor de Kamer. In 1999 zijn dit er respectievelijk nog 5,3% en 5,2%. Voor de dertien steden zien we ongeveer hetzelfde verloop. In 1995 is het percentage voor Kamer en Senaat echter gelijkaardig aan 1991, wat in Vlaanderen niet het geval is. Het percentage blanco stemmen ligt algemeen lager in Vlaanderen, op de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 na.

Ook in Kortrijk zijn er in afnemende volgorde meer blanco's geteld voor de Senaat, de Kamer en de gemeenteraadsverkiezingen. In 2000 telt Kortrijk 4,1% blanco stemmen, wat een daling is t.o.v. de 4,7% blanco in 1994. Het aantal blanco stemmen is gedaald voor de Kamer van 6,7% in 1991 naar 5,4% in 1999 en voor de Senaat van 7,2% naar 6,4%. Er zijn meer blanco's geteld in 1995, zowel voor de Kamer als de Senaat. Deze percentages liggen hoger dan de percentages in de dertien centrumsteden. In Roeselare wordt er nog meer blanco gestemd dan in Kortrijk.

³¹ Onder onregelmatigheden vallen aantekeningen op het biljet of veranderingen van vorm of afmetingen van het biljet.

7 4 Evolutie van het aantal geldige stemmen voor de gemeenteraad, Kamer en Senaat (in %)

Bron: Buelens, J.

		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
Gemeenteraad	1994	88,2	87,4	86,3	89,1
	2000	88,3	88,3	87,2	89,7
Kamer		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
	1991	88,0	86,7	87,9	87,9
	1995	86,2	84,3	85,8	86,0
	1999	87,9	86,2	86,3	86,9
Senaat		Kortrijk	Roeselare	13 steden	Vlaanderen
	1991	87,5	85,7	87,3	87,4
	1995	85,6	83,5	85,4	85,1
	1999	87,1	85,5	86,2	86,8

Vlaanderen heeft voor de gemeenteraadsverkiezingen het grootste percentage geldige stemmen. In 2000 was dat 89,7%, een stijging t.o.v. 1994. Er zijn meer ongeldige stemmen voor de Kamer en de Senaat dan voor de gemeenteraad. Vlaanderen en de centrumsteden tellen daar per stemming ongeveer een gelijk percentage ongeldige stemmen. In 1995 is het percentage geldige stemmen er het laagst.

Het percentage geldige stemmen in Kortrijk stijgt voor de gemeenteraadsverkiezingen van 88,2% naar 88,3%. Voor de Kamer en de Senaat daalt het percentage geldige stemmen licht, en was de geldigheid het laagst in 1995. In 1999 is het percentage geldige stemmen 87,9 voor de Kamer en 87,1 voor de Senaat. Qua geldige stemmen scoort Kortrijk beter dan de centrumsteden. Roeselare heeft zoals Kortrijk 88,3% geldige stemmen in 2000 voor de gemeenteraadsverkiezingen.

- ▶ In Kortrijk is het percentage blanco stemmen hoger dan in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Het percentage geldige stemmen is evenwel ook hoger in Kortrijk dan in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt er het minst blanco gestemd. Het percentage blanco's is er nog afgenomen.

Bewonersvergaderingen

De stad Kortrijk stapt naar de burger en betreft hem actief in het stedelijk beleid. Het college van burgemeester en schepenen heeft in 2001 acht debatavonden georganiseerd op acht verschillende locaties, die druk werden bijgewoond door de Kortrijkenaren. Vijf debatavonden vonden plaats in de deelgemeenten, drie in het stadscentrum. Om zo veel mogelijk mensen te bereiken, werden de debatavonden georganiseerd in een ontmoetingscentrum of in een plaatselijk café.

Het beleidsakkoord van de nieuwe bestuursploeg werd aan de bevolking voorgelegd en er werd geluisterd naar hun verzuchtingen en wensen voor de nieuwe bestuursperiode. Van elke debatavond werd een verslag gemaakt dat verder wordt opgevolgd door de bevoegde directies. Het verslag verscheen ook op internet, samen met een aantal sfeerfoto's.

Ook via de gebiedswerking en de buurt- en wijkwerking wil de stad de burgerparticipatie bevorderen. Zo is in ieder ontmoetingscentrum een beheerscomité actief, dat betrokken wordt bij het plaatselijke én bij het stedelijke cultuurbeleid. In drie aandachtswijken (Overleie/Astridpark, Venning/Veemarkt en Rollegem-Tombroek) worden instrumenten ontwikkeld om de wijkbewoners actief te betrekken bij het beleid. Zo werd met succes geëxperimenteerd met de 'planning for real'-methode op de wijk Overleie/Astridpark.

Vanuit de verschillende beleidsdirecties worden daarnaast nog een aantal informatievergaderingen georganiseerd rond specifieke projecten in samenwerking met de dienst externe communicatie. In 2001 vonden vier dergelijke informatievergaderingen plaats. Ze behandelden de Leiewerken, de ondergrondse parking Veemarkt, het vliegveld Kortrijk-Wevelgem en het doortrekkersterrein van de woonwagenbewoners.

7 5 Personeel van de stedelijke diensten te Kortrijk volgens niveau en geslacht, en opgesplitst in contractueel, statutair en gesco statuut (augustus 2002)

Bron: Directie Personeel en Organisatie, toestand op 1 augustus 2002

	contractuelen		statutairen		gesco-contractueel		totaal
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	
niveau A	10	5	33	13	/	6	67
niveau B	18	32	16	8	14	18	106
niveau C	13	18	51	45	10	54	191
niveau D	18	19	160	21	20	51	289
niveau E	63	27	16	26	72	71	275
Veiligheidspersoneel (brandweer)	/	/	56	/	/	/	56
totaal	122	101	332	113	116	200	984

7 6 Personeel van de stedelijke diensten te Kortrijk: totaal aandeel van de vrouwen per niveau (augustus 2002)

Bron: Directie Personeel en Organisatie, toestand op 1 augustus 2002

	totaal aandeel vrouwen
niveau A	35,8
niveau B	54,7
niveau C	61,3
niveau D	31,5
niveau E	45,1
Veiligheidspersoneel	0,0

7 7 Personeel van de stedelijke diensten te Kortrijk: aandeel van de vrouwen bij de indienstnemen in vast verband, bevorderingen en benoemingen (1998, 1999 en 2000)

Bron: Jaarverslagen Kortrijk

		in dienstnemen (vast)	bevorderingen	benoemingen
1998	totaal	18	8	48
	vrouwen	7	1	10
	aandeel	38,89	12,50	20,83
1999	totaal	15	55	24
	vrouwen	2	1	7
	aandeel	13,33	1,82	29,17
2000	totaal	29	16	23
	vrouwen	7	3	5
	aandeel	24,14	18,75	21,74

7 8 Evolutie van het aantal vrouwelijke leden van het schepencollege, de gemeenteraad en de OCMW-raad in Kortrijk (1995-2000)

Bron: Stadsinfo Kortrijk 2002-2003, Jaarverslagen Kortrijk

		totaal	vrouwen	aandeel van de vrouwen
schepencollege	1995	9	2	22,2
	2000	9	3	33,3
gemeenteraad	1995	44	11	25,0
	2000	41	13	31,7
ocmw-raad	1995	13	2	15,4
	2000	14	2	14,3

Vrouwen in stedelijke diensten

In de tabel wordt een overzicht gegeven van het stadspersoneel op 1 augustus 2002. Het personeel werd opgesplitst volgens niveau, statuut en geslacht. We gaan in deze paragraaf onder meer na hoe het gesteld is met het aandeel van de vrouwen in leidinggevende en andere functies.

Op 1 augustus 2002 werken er 984 personeelsleden bij stedelijke diensten in de stad Kortrijk. 56 mensen hiervan werken voor de Veiligheidsdienst (brandweer). Ze zijn allen statutair. Het grootste deel van de personeelsleden werkt op niveau D (289), 181 hiervan zijn statutair. Dan volgt het personeel op niveau E. Ze zijn met 275. Hiervan heeft het grootste gedeelte een gesco statuut (gesubsidieerd contract). Het aantal mensen met een gesco contract stijgt van niveau A naar niveau E. Nog 90 mensen van niveau E staan onder gewoon contract. 191 personeelsleden werken op niveau C, 106 op niveau B en 67 op niveau A. Het aandeel statutairen bij niveau A en C primeert. Op niveau B hebben de meesten een gewoon contract.

Kijken we naar het aandeel vrouwen per niveau, dan zien we dat er nog steeds geen enkele vrouw werkt bij de Veiligheidsdienst. Ook in de leidinggevende functies werken er nog steeds meer mannen dan vrouwen. Iets meer dan één derde is vrouw (35,8%). Ook op niveau D en E werken er nog meer mannen. Het aandeel van de vrouwen is er respectievelijk 31,5% en 45,1%. Op niveau B, en vooral op niveau C, helt het evenwicht over naar de vrouwen. Op niveau C is hun aandeel zelfs 61%.

In 1998, 1999 en 2000 werden in totaal 62 mensen aangenomen in vast dienstverband. 16 daarvan waren vrouwen. Hun aandeel over de drie jaren is dan 25,8% of bijna één vierde van de indienstneming. Opgesplitst per jaar was dat aandeel 39% in 1998, 13% in 1999 en 24% in 2000. In dezelfde periode (1998–2000) werden 22 vrouwen benoemd op een totaal van 95. Het aandeel van de vrouwen in de totale hoeveelheid bevorderingen is klein, namelijk 6,3%.

- ▶ Het grootste deel van de personeelsleden werkt op niveau D of E.
- ▶ Van de leidinggevendenden is het grootste gedeelte statutair. Er zijn nog steeds meer leidinggevende mannen dan vrouwen.
- ▶ Er werkt nog steeds geen enkele vrouw bij de Veiligheidsdienst.
- ▶ Eén vierde van de mensen die in vast verband aangenomen werden in de periode 1998–2000 is een vrouw. Het aandeel van de vrouwen bij de bevorderingen is echter veel kleiner.

Verkozen vrouwen

In deze paragraaf gaan we na in welke mate vrouwen participeren in stedelijke bestuursdiensten en het OCMW.

Het schepencollege van Kortrijk telt 9 leden (de stadssecretaris en de adjunct-secretaris niet meegerekend). In 1995 telden we 2 vrouwen of 22,2% van het totaal. Dat aandeel is gestegen tot één derde: in 2000 zijn drie van de 9 leden vrouw. De gemeenteraad telt in 1995 44 leden, waarvan er 11 vrouw zijn. Dit komt overeen met een aandeel van 25%, wat iets hoger ligt dan bij het toenmalige schepencollege. Het aandeel van de vrouwen is in 2000 gestegen tot 32% of bijna één derde van alle leden.

De OCMW-raad bestaat in 1995 uit 13 leden, in 2000 uit 14. Er zijn twee vrouwelijke leden, zowel in 1995 als 2000. Het aandeel van de vrouwen is dus iets gedaald in 2000 omdat de raad dan uit meer mensen bestaat. Hun aandeel is dan 14,3%, wat een stuk lager ligt dan bij het schepencollege of de gemeenteraad.

- ▶ Het aandeel van de vrouwen is gestegen in het schepencollege en de gemeenteraad. In 2000 is dat ongeveer één derde.
- ▶ In de OCMW-raad is hun aandeel klein en zelfs nog iets gedaald.

Verklarende woordenlijst

Een bruisende stad?

Geboortesaldo

Het aantal geboortes per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Sterftesaldo

Het aantal overlijdens per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Natuurlijke aangroei

Het geboortesaldo, verminderd met het sterftesaldo.

Migratiesaldo

Het aantal inwijkingen verminderd met het aantal uitwijkingen per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Groene druk

De verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de actuele en de toekomstige beroepsbevolking.

Grijze druk

De verhouding tussen het aantal 60-plussers en het aantal 20 tot 59-jarigen.

Afhankelijkheidsratio

Geeft de verhouding weer tussen het aantal 0 tot 19-jarigen plus het aantal 60-plussers, en de actieve bevolking (20 tot 59-jarigen).

Doorstromingscoëfficiënt

Geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (10 tot 24 jaar) en het aantal ouderen (50 tot 64 jaar).

Conveniencegoederen

Goederen die zeer frequent aangekocht worden, zoals algemene voeding.

Shoppinggoederen

Goederen zoals kleding, huishoudartikelen, parfumerie, geschenkartikelen, artikelen voor doe-het-zelf, sport en vrije tijd.

Specialtygoederen

Goederen zoals meubelen, elektro en juwelen.

Een veilige en gezonde stad?

Verkeersdode

Elke persoon die binnen de 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte, overlijdt.

Zwaargewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Lichtgewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Ernstigheidsgraad

Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Zachte weggebruikers

De fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc.

Criminaliteitsgraad

Deze graad beschrijft het gemiddelde aantal criminale feiten per 1000 inwoners per maand.

Diefstal en afpersing

De categorie diefstal en afpersing omvat zowel diefstallen zonder als met geweld en bedreiging. Diefstallen zonder geweld worden opgedeeld in gewone diefstal, zakkenrollerij, huisdiefstal en gebruiksdiefstal. Huisdiefstal is de gewone diefstal maar met een bijkomend element. De dader pleegt namelijk de diefstal in dienstverband (als bediende, dienstbode of werkman) in de woning waar hij werkt of waar hij zijn werkgever vergezelt. Bij een gebruiksdiefstal wordt de diefstal gepleegd om het gestolen goed te gebruiken. Beullens, M., Devroe, E., Ponsaers, P., *Een vergelijkend jaaroverzicht van de criminaliteit in 1996–1997*, op basis van geïntegreerde interpolitiële criminaliteitsstatistiek (GICS), handboek Politiediensten, dossier, uitgeverij Kluwer, 1998.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Hieronder vallen opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

Bedrogsmisdrijven tegen de eigendom

Onder deze misdrijven vallen verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen en aanverwante misdrijven, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis.

Milieuovertredingen

Onder deze rubriek vallen de overtredingen op het vlak van afvalstoffen, geluidshinder, water, lucht-ruim en algemene preventie.

Verdovende middelen

Het gaat hier om bezit, gebruik en handel in verdovende middelen. Bij bezit gaat het zowel om onrechtmatig bezit als om aanschaffing door vervalsing van geneeskundige voorschriften. Het gebruik slaat niet enkel op de eigen persoon. Gebruik in groep, maar ook het gebruik voor anderen vergemakkelijken, aanzetten tot gebruik en onrechtmatig gebruik. Onder in- en uitvoer, fabricatie en handel vallen zowel in- en uitvoer zonder machtiging, onwettige bewerking en vervaardiging als verkopen zonder machtiging en vereniging of overeenkomst voor de zwendel.

Mijdingsgedrag

Mensen die we omschrijven als mensen met mijdingsgedrag zijn degenen die in een bepaalde situatie altijd of vaak mijdingsgedrag vertonen. Degenen die we omschrijven als mensen zonder mijdingsgedrag zijn degenen die zelden of nooit een situatie proberen te vermijden.

Veiligheidsmonitor

Het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politie-eenheden, afdeling Politiebeleidsondersteuning, in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden, vloeien voort uit de telefonische enquêtes van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

Mortaliteitsratio

Een waarde van 100 geeft aan dat er tijdens de aangegeven periode in de aangegeven stad evenveel waargenomen sterfgevallen waren door een bepaalde ziekte als men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaamse Gewest. Er werd gestandaardiseerd voor leeftijdsstructuur.

Een leefbare stad?

Mediaaninkomen

Het inkomen van de middelste waarneming na rangschikking volgens toenemend inkomen.

Interkwartiel verschil

Het verschil tussen het hoogste en het laagste inkomen van de aangiften die 50 % rond de mediaan beslaan. Deze maat geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan.

Interkwartiele coëfficiënt

De verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan.

Bestaansminimum (of leefloon)

Een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten).

Een leidinggevende stad?

School Enrolment Rate

Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100, betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

Omzet

Het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

Toegevoegde waarde

Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken, ofwel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Bibliografie

Inleiding

- Maddens, N.
Geschiedenis van Kortrijk tot 1945 in vogelvlucht
Kortrijk, Westvlaamse gidsenkring vzw, 1983, 95p.
- Desmicht, F., Libbrecht, H., Jonckheere, E.
De geschiedenis van de Guldensporenherdenkingen in Kortrijk
1985, 207p.
- Dominique, D.
De pre-industriële Vlaamse stad: een sociaal-economische survey: interne differentiatie te Gent en te Kortrijk op het einde van de 18de eeuw
Acta geographica Lovaniensia 28, KUL, 1987, 303p.
- Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan stad Kortrijk
informatief gedeelte
Kortrijk
- Maddens, N.
Bevolkingscijfers 1440–1945, Geschiedenis van Kortrijk tot 1945 in vogelvlucht,
Kortrijk, Westvlaamse gidsenkring vzw, 1983, 95p.
- Vrielinck, S.
Bevolkingscijfers 1950–1960: De territoriale indeling van België 1795–1963
Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2000
- Bevolkingscijfers 1970–2002
NIS
www.kortrijk.be

Bereikbare stad

- Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan stad Kortrijk
informatief gedeelte
Kortrijk
- Mobiliteitsplan stad Kortrijk
derde deel: beleidsplan
Brugge, Groep Planning, november 2001, 106p.
- De Lijn West-Vlaanderen
- Gemeentelijk parkeerbedrijf Parko
- Jaarverslagen Kortrijk
- LIN Vlaanderen, Afdeling Verkeerskunde
- Dochy, S., Labis, S.
Studie Test-Aankoop, Het gemeentelijk gemis
oktober 2000, nr 436
- Stadsinfo 2002–2003, stad Kortrijk

- Goubin, E., Maris, U., Steyaert, J.
Digitale overheden, tussen wensdroom en realiteit
Mechelen, Katholieke Hogeschool, 2001
- www.vlaanderen.be
www.kortrijk.be

Bruisende stad

- Bevolkingsgegevens NIS
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Planning en Statistiek: stativaria 24: *In- en uitwijkingen in Vlaamse steden en gemeenten*
juni 2000
- RSZ tewerkstellingscijfers
- West-Vlaanderen in feiten en cijfers 2000
GOM West-Vlaanderen, 97p.
- Lokale economie blijft de basis voor een goede stedelijke ontwikkeling
Kortrijk, oktober 2001
- Mercuriusproject, strategisch commercieel plan stad Kortrijk, eindrapport eerste fase
Brugge, Groep Planning, december 1997, 93p.
- Viona, WAV
De arbeidsmarkt in de provincie Oost-Vlaanderen
jaarboek 2000
- Graydon
- Toerisme Vlaanderen
- Cijfers dagtoerisme: Dienst Toerisme, stad Kortrijk
- Jaarverslagen Kortrijk
- Werkingsverslag 2001, Directie Sport, Kortrijk
- Jeugdwerkbeleidsplan 2002–2004, Welzijnsdienst Stad Kortrijk
- Beleidsnota 1999–2003 Stedelijke musea Kortrijk
- Jaarverslag 2001, Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum
- Jaarverslag 2001, vzw Stedelijke Musea
- WVC, Administratie Cultuur
- Colpaert, J. et al, EHSAL

Veilige en gezonde stad

- Verkeersgegevens, NIS
- Zwakke weggebruikers 2000: SADL (Spatial Application Division Leuven)
- Zwakke weggebruikers 1991–1999: Mobiliteitscel
- Criminaliteitsstatistieken 1998, 1999: APSD (Algemene Politie-eurondienst)
- Bogaerts, S., Scharff, P.
De Veiligheidsmonitor 1998: beschrijving van de federale bevraging
Handboek politiediensten, Kluwer Editorial
- Federale Veiligheidsmonitor 1997, 1998, 1999 – APSD
- WVC
- Elektronische sterfte-atlas van Vlaanderen (1990–1999):
www.wvc.vlaanderen.be
- Politiële criminaliteitsstatistieken 2000: www.poldoc.be

Leefbare stad

- Jaarverslagen Kortrijk
- Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan (GNOP),
eindrapport, stad Kortrijk
Leiedal, 1997
- Federale veiligheidsmonitor 1997, 1998, 2000
- Cijfers Stadim (verkoopprijzen woningen, bouwgrond)
- Cijfers NIS (inkomensgegevens, bestaansminimum,
werkloze jongeren)
- Cijfers OVAM (Openbare Afvalstoffenmaatschappij)
- AROHM (Afdeling Monumenten en Landschappen)
- Debourse, X., Heyerick, A.
Enquête over de netheid van steden en gemeenten
Test-Aankoop magazine, januari 2001, nr. 439
- AROHM (cijfers groene en recreatieve ruimte) (Departement
Leefmilieu en Infrastructuur LIN)
- www.monument.vlaanderen.be
- www.kortrijk.be

Leidinggevende stad

- Departement Onderwijs
- Cijfers studenten hoger onderwijs: stad Kortrijk

Participatieve stad

- Buelens, J., Vrije Universiteit Brussel
- Directie Personeel en Organisatie, augustus 2002
- Jaarverslagen Kortrijk
- Stadsinfo 2002–2003, Stad Kortrijk
- www.vub.ac.be
- www.kortrijk.be

Project Stedenbeleid

Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

